Kako učitelji razumijevaju kreativnost i vlastitu ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina?

Marković, Iva

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education in Rijeka / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:560378

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository

zir.nsk.hr

DIGITALNA KNJIŽNICA

Image not found or type unknown

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Iva Marković

Kako učitelji razumijevaju kreativnost i vlastitu ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina?

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, listopad, 2018.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

Kako učitelji razumijevaju kreativnost i vlastitu ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina?

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Opća pedagogija

Mentor: izv. prof. dr. sc. Renata Čepić

Student: Iva Marković

Matični broj: 0299008195

U Rijeci, listopad, 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentoricom izv. prof. dr. sc. Renatom Čepić. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za stududente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

Potpis:

_____

Sažetak

Osnovni cilj ovoga rada bio je utvrditi kakvi su stavovi učitelja prema kreativnosti općenito, kreativnosti djece i njihovoj ulozi pri poticanju kreativnosti djece kao načina inovativnog doprinosa odgojno-obrazovnoj praksi. U radu je primijenjen kvalitativni i kvantitativni istraživački pristup kako bi se dobio uvid u stavove učitelja prema mitovima o kreativnosti i njihove samoprocjene o kompetencijama za kreiranje učinkovitih i inovativnih odgojno-obrazovnih okolina za poticanje kreativnoga mišljenja učenika. Istraživanjem je obuhvaćeno 117 ispitanika iz 11 osnovnih škola Primorsko-goranske županije. Utvrđene su umjerene razine slaganja učitelja s istraženim mitovima prema kreativnosti te su stavovi učitelja prema mitovima o kreativnosti bez značajnih korelacija ili razlika u odnosu na pojedine socio-demografske karakteristike. Učitelji su procijenili stečenost vlastitih kompetencija znatno većom stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem negoli tijekom studija. Pri određivanju kreativnosti i opisivanju primjera manifestacije kreativnosti kod djece, učitelji najčešće ističu kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja u području likovnosti i rješavanja problema. Dobiveni rezultati razmotreni su u kontekstu obrazovnih implikacija za praksu.

Ključne riječi: *kreativnost, mitovi, inovativna odgojno-obrazovna okolina, implicitne teorije, profesionalni razvoj, učitelj razredne nastave*

Summary

The main aim of this MA paper was to determine what are teachers' attitudes toward creativity in general, the creativity of children and their role in encouraging children's creativity as a way of innovative contribution to educational practice. This qualitative and quantitative research approach has been applied in order to gain insight into the attitudes of teachers towards creativity myths and their self-assessments of competences to create effective and innovative educational settings to stimulate creative thinking of students. The survey included 117 respondents from 11 elementary schools of Primorsko-goranska County. Teachers show moderate level of stacking with myths about creativity and attitudes of teachers to myths about creativity have been established without significant correlations or differences in relation to individual socio-demographic characteristics. Teachers have assessed the acquisition of their own competences by far greater professional training and independent learning than during their studies. In determining creativity and describing examples of creativity manifestation in children, teachers most often emphasize creativity as the ability and the process of creating in the field of artwork and solving problems. The results obtained are considered in the context of educational implications for practice.

Key words: *creativity, myths, innovative educational environment, implicit theory, professional development, primary school teacher*

SADRŽAJ

1. UVOD 1
2. TEORIJSKI PREGLED DOSADAŠNJIH TEORIJA O KREATIVNOSTI 3
2.1. Pojam kreativnosti 3
2.2. Različite teorije i pristupi kreativnosti 7
2.2.1. Mitovi o kreativnosti 9
2.3. Karakteristike kreativnosti 14
3. KREATIVNOST U ODGOJU I OBRAZOVANJU 18
3.1. Škola kao mjesto poticanja kreativnosti 18
3.2.2. Zajednice učenja u funkciji poticanja kreativnosti učitelja 19
3.2. Uloga učitelja u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina 20
3.2.1. Poticanje kreativnosti budućih učitelja 24
3.3. Strategije za razvoj kreativnosti u razredu 25
4. CILJ, ZADATCI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA 30
5. METODA 32
5.1. Uzorak 32
5.2. Mjerni instrument 34
5.3. Postupak 35
6. REZULTATI I RASPRAVA 36
6.1. Kvantitativna analiza stavova učitelja o mitovima o kreativnosti i povezanost socio-demografskih karakteristika učitelja s njihovim stavovima o kreativnosti .. 36
6.1.2. Povezanost socio-demografskih karakteristika učitelja s njihovim stavovima prema mitovima o kreativnosti 39
6.2. Kvantitativna analiza samoprocjene stečenosti vlastitih kompetencija učitelja i povezanost socio-demografskih karakteristika s procjenama stečenih kompetencija tijekom studija, stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem 42
6.2.1. Samoprocjena učitelja stečenosti kompetencija tijekom studija, stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem 42
6.2.2. Povezanost između samoprocjena učitelja o stečenim kompetencijama različitim oblicima profesionalnog razvoja s dobi, radnim stažom i razinom formalnog obrazovanja 44

6.3. Kvalitativna analiza stavova učitelja prema kreativnosti i vlastitoj ulozi u poticanju kreativnosti djece 46

6.3.1. Stavovi učitelja prema kreativnosti općenito 47

6.3.2. Primjeri manifestacije kreativnosti kod djece 50

6.3.3. Područja u kojima se najčešće manifestira kreativnost djece s perspektive učitelja 51

6.3.4. Uloga učitelja u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina u razredu 53

7. ZAKLJUČAK 56

8. LITERATURA 58

9. PRILOZI 66

1. UVOD

Svjedoci smo isticanja važnosti kreativnosti u gotovo svakom području ljudskog djelovanja. U publikaciji koja je proizašla na temelju projekta „Samovrednovanje škola – prva iskustva u osnovnim školama“ (2010, str. 42) u RH kojim je analiziran proces samovrednovanja u osnovnim školama ističe se „Škola bi morala u svom djelovanju polaziti od temeljnih vrijednosti koje ju čine prepoznatljivom i koje određuju njezino djelovanje. Radi se o dominantnim načelima ili vrijednosnim stavovima koji određuju svakodnevni rad, interakcije, odnose i opću kulturu škole (npr. izvrsnost, *kreativnost, inovativnost,* služenje zajednici, profesionalnost, kritičko mišljenje, samoinicijativnost, entuzijazam, poduzetništvo…)“. Kao glavni izazov u procesu razvoja kvalitete škole kao odgojno-obrazovne ustanove, postavlja se pitanje o tome kako mijenjati stare navike, kako pokrenuti konstruktivne promjene? Kako oslobađati inicijativnost, kreativnost, inovativnost i entuzijazam kod učitelja i učenika?

U recentnim radovima o kreativnosti posebno se ističe važnost profesionalnog razvoja učitelja kao temeljnog preduvjeta inoviranja odgojno-obrazovnog rada (npr. Čepić, Tatalović Vorkapić i Svetić, 2014, Čepić i Tatalović Vorkapić, 2015, Kampylis, 2010, Bognar, 2012, Kampylis i Valtanen, 2010, Craft, 2010 i brojni drugi). „Suvremena pedagogija zahtijeva usmjeravanje profesionalnoga seta vještina odgajatelja i učitelja prema pedagogiji i praksi koje efikasno potiču kreativno učenje i inovacije među djecom“ (Čepić i Tatalović Vorkapić, 2015, str. 324) te iako je koncept kreativnosti ključna tema u raspravama o obrazovnoj inovaciji, nije jasno definirana u znanstvenim istraživanjima u samom kontekstu obrazovanja (Plucker, Beghetto i Dow, 2004). Kreativnost je relevantna za rješavanje stvarnih životnih problema promatrajući ju na individualnoj razini, dok na društvenoj razini kreativni pojedinci su pokretači napretka u znanosti, tehnologiji i umjetnosti (Sternberg, 1999, prema Sak, 2004) te svrha obrazovanja, ali i samih učitelja mora biti prepoznati vlastiti kreativni potencijal i profesionalno se usavršavati kako bi se potaknulo ostvarivanje punog potencijala svakog učenika te ga obrazovati za aktivan život i stvaranje promjena u svijetu.

Uzimajući u obzir prethodno navedeno, može se istaknuti kako je poticanje kreativnosti učitelja i učenika nužno radi dobrobiti i napretka obrazovanja i cijelog društva. Prva dva poglavlja ovog diplomskog rada nude uvid u pojedine teorijske spoznaje o kreativnosti, implicitnim i eksplicitnim teorijama i mitovima prema njoj, njezinoj manifestaciji u obrazovanju te ulozi učitelja u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina. Ostala poglavlja se odnose na istraživanje koja uključuju dijelove povezane s metodologijom istraživanja te dobivenim rezultatima i raspravom. U svrhu istraživanja primijenjena je anketa s ciljem ispitivanja stavova učitelja o kreativnosti općenito, kreativnosti djece i njihovoj ulozi u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina. Istraživanjem je obuhvaćeno 117 ispitanika (N=112 učiteljica i N=5 učitelja) iz 11 osnovnih škola. Dobiveni podaci su statistički obrađeni, a svi rezultati su priloženi u poglavlju *Rezultati i rasprava*. U svjetlu dobivenih rezultata izneseni su zaključci i ključne smjernice za daljnja istraživanja ove problematike.

2. TEORIJSKI PREGLED DOSADAŠNJIH TEORIJA O KREATIVNOSTI

2.1. Pojam kreativnosti

Kreativnost je vrlo složen pojam. Teško ga je, pa i nemoguće, opisati jedinstvenom definicijom. Treffinger, Young, Selby i Shepardson (2002) su pronašli i istražili više od sto različitih definicija kreativnosti. U literaturi, među mnogim radovima raznih autora iz cijelog svijeta se mogu pronaći mnoge definicije, slične u mnogočemu, ali i različite. Autor Runco (2014) objašnjava kako pokušati definirati pojam kreativnosti nije jednostavno i lako, a Beghetto, Kaufman i Baer (2015) tvrde da je kreativnost promjenjiv pojam i da se na različite načine odnosi i manifestira u različitim područjima i kontekstima. Ovim teorijskim pregledom bit će navedeni samo neki pokušaji i definicije kreativnosti.

Riječ kreirati nastala je od latinske riječi *creare* što možemo prevesti kao stvari koje prije nisu postojale ili stvarati. Na temelju te latinske riječi nastala je ova suvremena riječ kreativnost koja označava moć stvaranja, izumljivanje ili proizvodnju; umjetničko stvaralaštvo i sudjelovanje u nečemu vrijednom ili korisnom (Bognar, 2010). U hrvatskoj literaturi se koristi i pojam stvaralaštvo kao sinonim za kreativnost. Pridjev „kreativan“ često se veže uz pojmove kojima ne priliči ili je potpuno besmisleno da tamo stoji. Kako bi se kreativnost kao pojam razumjela i kako se ne bi miješala s nekim drugim sličnim ili pak različitim pojmovima, nužno je odrediti njezino značenje.

Proučavanje kreativnosti intenzivnije se pokreće sredinom dvadesetog stoljeća pod vodstvom psihologa Joya Paula Guildforda (Somolanji i Bognar, 2008). Prijelomni trenutak za sustavnije istraživanje bilo je Guilfordovo čuveno predavanje (*„Creativity“)* 5. rujna 1950 na Pennsylvania State Collegeu. U predavanju je istaknuo kako se mjere postignuća (prvenstveno misleći na školske testove) zasnivaju na pitanjima koja usmjeravaju mišljenje prema prethodno određenom točnom odgovoru. Kao takvom, do tada uobičajenom konvergentnom mišljenju, pažnja se više usmjerila

na, do tada, nepoznato područje divergentnog mišljenja. Psihologija, pedagogija i druge srodne znanosti započinju traženje odgovora na pitanja o razumijevanju, razvoju i korištenju ljudskih kreativnih potencijala (Arar i Rački, 2003).

Kreativnost proučavaju znanstvenici raznih područja poput psihologije, antropologije, kognitivne znanosti, neuroznanosti, povijesti i sociologije. Za znanstvenike iz različitih disciplina, vezanih uz drugačije tradicije i paradigme teško je pronaći zajednički jezik i složiti se što je kreativnost te kako ju koristiti za „opće dobro“ (Kampylis, 2010). Ta neslaganja se primijete u različitim definicijama kreativnosti. Iako smo kročili u sedmo desetljeće intenzivnijeg proučavanja kreativnosti i dalje je nejasan pojam (Negus i Pickering, 2004, prema Kampylis, 2010).

Petz (1992) u Psihologijskom rječniku kreativnost objašnjava kao aktivnost koja daje originalne i nove ideje. One kao takve se ne pripisuju imitaciji već ranije postojećih ideja jer se od njih znatno razlikuju. Čudina-Obradović (1990) tvrdi da u svakodnevnom govoru, ali i u znanstvenim diskursima, „kreativnost“ se upotrebljava u dva značenja: kreativnost kao stvaralaštvo, što podrazumijeva stvaranje novih i originalnih umjetničkih, tehničkih i znanstvenih tvorevina te kreativnost kao osobina ili skup osobina koje će stvaralaštvo potaknuti, izazvati.

Ono u čemu je većina autora i istraživača koji se bave kreativnošću ujedinjena, a što su Sternberg i Lubart (1996) saželi u definiciju, jest kako je stvaralaštvo proces proizvodnje nečega što je originalno i vrijedno. To „nešto“ može biti teorija, formula, kip, skladba, kolač ili bilo što drugo (Turk, 2009).

Kreativnost mora predstavljati nešto novo ili drugačije. Da bi nešto bilo kreativno nije dovoljno da bude samo novo, već se očekuje da bude i prikladno i upotrebljivo (Beghetto i Kaufman, 2014).

Kreativnost je sposobnost stvaranja rada koji je nov i primjeren. Novi produkt je originalan iako njegova percipirana novost ovisi o promatračima. On može biti nov i samo na nivou nekog pojedinca. Važno je reći da ako je nešto novo, ali ne i prikladno rješenje problema, to je samo čudan i bizaran odgovor, a ne kreativan (Barron, 1988, prema Arar i Rački, 2003).

Kreativnost je proces povezivanja ranije nepovezanih stvari (Mail, 1968). Za Mail kreativnost je promišljen proces kojim se stvaraju nove kombinacije ili modeliraju neki pokreti, riječi, ideje i simboli te oni omogućavaju proizvodnju ostalima na neki drugi način.

Isenberg i Jalongo (1997) smatraju kako kreativnost sa psihološkog stajališta predstavlja sposobnost stvaranja nečega novog – nečega što nije dio već dostupnih ili pohranjenih informacija. Naime, ono što je novo za djecu ne mora biti novo i za odrasle.

Treffinger i sur. (2002) ističu četiri osnovne kategorije kreativnosti prema njezinim značajkama: stvaranje ideja, produbljivanje ideja, otvorenost i hrabrost za istraživanje ideja i slušanje osobnog „unutarnjeg glasa".

Kome je nešto novo i vrijedno, a i što zapravo znači novo i vrijedno značenje? Kako se kreativnost može smatrati pozitivnim, ali i negativnim ovisno o kontekstu (Biesta, 2014; Craft, 2006), samo opisivanje kreativnosti kao „nešto novo i korisno" preopćenito je za obrazovne svrhe. Na primjer, potrebno je da odgojitelji znaju više o uvjetima, indikacijama i mogućim ishodima kreativnih procesa (Radboud Teachers Academy, 2016).

Plucker, Beghetto i Dow (2004) za kreativnost kažu da je interakcija između sposobnosti, procesa i okruženja pomoću kojeg pojedinac ili skupina proizvodi vidljiv proizvod, koji je koristan unutar društvene skupine.

Kreativnost je relevantna za rješavanje stvarnih životnih problema promatrajući ju na individualnoj razini, dok na društvenoj razini kreativni pojedinci su pokretači napretka u znanosti, tehnologiji i umjetnosti (Sternberg, 1999, prema Sak, 2004).

Starko (1995, prema Sak, 2004) naglašava kako bez ljudske kreativnosti ne bi bilo napretka u znanosti, umjetnosti i književnost.

Sternberg (2006, prema Blamires i Peterson, 2014) ističe šest različitih, ali međusobno povezanih resursa o kojima ovisi kreativnost: intelektualne sposobnosti, znanje, stilovi razmišljanja, osobnost, motivacija i okoliš. Guilford (prema Hossieni i Khalili, 2011)

tvrdi da je kreativnost skup individualnih karakteristika i sposobnosti. Prema ovom autoru kreativnost je, kao što je prije navedeno, o divergentnom mišljenju ovisi kreativnost. Pod tim podrazumijeva sposobnost razmišljanja u različitim dimenzijama i razmišljanje na različite načine.

Srića (1992) govori kako divergentno mišljenje teče u potpunosti drugačije od konvergentnog mišljenja. Divergentnim mišljenjem misli se raspršuju na raznolika moguća rješenja, a ne samo na jedno. Autor konvergentno mišljenje uspoređuje s praznim slikarskim platnom koje umjetnik puni različitim idejama koje idu jedna iza druge bez ikakvog prethodno osmišljenog plana.

Svalina (2009) ističe kako se konvergentnim mišljenjem nastoji doći do jednoznačnog rješenja nekog problema, dok je divergentnim mišljenjem broj rješenja neograničen. Divergentnim mišljenjem tako dolaze do izražaja stvaranje novih oblika, formuliranja većeg broja različitih odgovora na neko pitanje ili problem te povezivanje elemenata koji se inače smatraju raznolikima.

Smatra se da su divergentno mišljenje kao oblik kreativnog stvaralaštva i konvergentno koje je usmjereno na znanje, povezani fenomeni. Za uspješnu kreativnu produkciju potrebna je određena razina činjeničnog znanja jer ako učenik nema dovoljno znanja o nekom problemu, neće ga moći redefinirati, poboljšavati te ni stvarati nove produkte (Cropley, 1999, Sternberg i Williams, 1996, prema Koludrović i Reić Ercegovac, 2010).

Zato suvremene teorije kreativnosti posebno značenje pridaju uočavanju i traženju problema, a ne isključivo njihovu rješavanju koje rezultira jednim točnim odgovorom (George, 2005; Csikszentmihaly, 1990, prema Koludrović i Reić Ercegovac, 2010).

Čudina-Obradović (1990) ističe da su u svim razumijevanjima i definiranjima kreativnosti zajednička dva elementa: kreativna osoba koja uočava, vidi, doživljava, kombinira stvari i pojave na nov, osvježen i neuobičajen način te kreativna osoba koja proizvodi nove, neuobičajene, drugačije ideje i djela. Nadalje, neki smatraju da je kreativna samo ona osoba koja proizvodi, a ne i ona koja uočava, dok drugi misle da

je sposobnost uočavanja neobičnog bar znak kreativnosti, pa i takve pojedince svrstavaju u skupine kreativnih.

2.2. Različite teorije i pristupi kreativnosti

Odgovori na pitanja o prirodi kreativnosti nisu jednoznačni jer se kreativnosti može pristupati na različite načine. Lubart (1994) opisuje pet pristupa kreativnosti: mistični, psihodinamični, kognitivni, socijalno-psihološki i konfluentni. Sternberg i Lubart (1996) predlažu sličnu podjelu navodeći: kognitivni pristup, pristup ličnosti i motivaciji, socijalni i povijesni pristup te integrativni pristup.

Prema Runco (2014) puno je pristupa proučavanju kreativnosti. Autor navodi da su proučavanja kreativnosti interdisciplinarna i ujedinjuju bihevioralna, kognitivna, evolucijska, razvojna, povijesna, obrazovna, ekonomska, organizacijska, socijalna, psihološka i druga razmišljanja. Runco nadalje ističe, većina proučavanja su korisni i pouzdani, no kreativni proces je toliko višeznačan pojam i za one koji ga žele definirati to je iznimno zahtjevno. Stoga, kada se govori o kreativnosti potreban je eklektičan pristup proučavanja. Eklektičan podrazumijeva takav pristup koji nije navezan na već pretpostavljene paradigme i mišljenja, već stvara višestruke teorije kako bi se stekao uvid u ovaj fenomen.

Prema Kampylisu (2010) neki od opsežnih pristupa kreativnosti su:

1) utjecajna sistemska teorija koju predlaže Csikszentmikaly (1988), a koja se ne odnosi na pitanje što je kreativnost, već gdje se ona nalazi;
2) Harringtonov (1990) ekološki model ljudske kreativnosti;
3) Sternbergova i Lumbartova (1996) investicijska teorija kreativnosti, govoreći da šest faktora utječe na kreativnost: intelektualni procesi, znanje, intelektualni stil, osobnost, motivacija i okruženje;
4) sedam Feldmanovih (1999) dimenzija koje mogu utjecati na kreativni proces: a) kognitivni procesi; b) socijalni i emocionalni procesi; c) obiteljski aspekt; d) formalno i informalno obrazovanje; e) karakteristike područja; f) socio-kulturalni aspekt i g) povijesni događaji i pravci; i

5) kreativnost kao kolaborativna aktivnost između pojedinca i socio-kulturalnog konteksta (John-Steiner, 2000).

Sternberg (1985) je započeo proučavanje implicitnih teorija kreativnosti. Bio je uvjeren da je to jednako relevantno i važno kao i proučavanje eksplicitnih teorija kreativnosti. Za razliku od eksplicitnih teorija, koje su usmjerene na znanstveno potkrepljena istraživanja i teorijska pitanja o kreativnosti i kao takva nemaju značajnijeg utjecaja na obrazovanje (Feldman i Benjamin, 2006), implicitne teorije nam govore o tome kako ljudi osobno doživljavaju kreativnost (Runco, 1999).

Implicitne teorije pomažu shvaćanju uobičajenih i popularnih razmišljanja o kreativnosti te kako ljudi u određenom vremenu poimaju kreativnost (Sternberg, 1985).

Implicitne teorije učitelja o kreativnosti su važne budući da prema njima učitelji svaki dan odlučuju i interpretiraju i prema njima planiraju nastavne aktivnosti (Beghetto, 2006). Naprimjer, prema autoricama Čepić, Tatalović Vorkapić i Brajdić (2016) prepoznavanje, otkrivanje i svjesnost implicitnih teorija kreativnosti učitelja može pružiti vrijedne spoznaje o zabludama koje učitelji imaju te može pridonijeti poboljšanju kvalitete obrazovnog rada. Istraživanja o njihovim osobnim konceptima ili njihovim osobnim teorijama o kreativnosti više su nego bitna za postizanje željenih ishoda u kreativnosti i blagostanju djece, kao i kvalitativnih promjena u obrazovnoj praksi.

Implicitne teorije kreativnosti su osobne konstrukcije koje obuhvaćaju stavove o kreativnim aktivnostima i sklonostima, sposobnostima, estetskim preferencijama, karakteristikama ličnosti i ponašanjima povezanim s kreativnošću (Sternberg, 1988).

Spiel i von Korff (1998) su u Austriji i Njemačkoj proveli istraživanje kojim su ispitivane implicitne teorije učitelja, umjetnika, znanstvenika i političara, zbog utjecaja koji ove skupine ljudi mogu imati na javnu raspravu o kreativnosti. Navedeni autori su utvrdili da su ispitanici najčešće određivali kreativnost kao kreativni proces i kreativnu osobu, a najrjeđe su govorili o kreativnoj sredini koja rezultira kreativnošću. Manji broj učitelja je kreativnost opisivao složenim odgovorima koji su sadržali

kompleksnije definicije. Ali, u odnosu na znanstvenike i političare, učitelji su bili najsličniji umjetnicima. Umjetnici su se izdvojili po tome što su davali najsloženije odgovore i što su pokazali najveću osobnu uključenost, češće od ostalih su govorili u prvom licu.

Mueller i suradnici (2012, prema Runco, 2014) su promatrali stavove ljudi prema kreativnosti. I njihove eksplicitne stavove (što mogu reći) i implicitne (što mogu osjetiti). Ispitanici nisu rekli da imaju loše osjećaje o kreativnosti. No, istraživači su mogli uvidjeti kako se ispitanici osjećaju pomoću mjernog instrumenta pod nazivom Test implicitnih stavova (Runco, 2014). Ova tehnika mjeri vrijeme reakcije osobe u povezivanju dviju ideja. Široko govoreći, što je brži odgovor, to osoba drži bliže dvije ideje zajedno u glavi (Greenwald i Banaji, 1995, prema Runco, 2014).

Implicitne teorije kreativnosti koje imaju učitelji najbolje se razumiju kada se uspoređuju s eksplicitnim teorijama koje donose znanstvenici i istraživači na ovom području. Eksplicitne teorije moraju biti objašnjene, znanstveno potkrepljene i testirane. S druge strane, implicitne teorije ne moraju biti provjerene, one su osobna mišljenja i stavovi. Implicitne teorije dječje kreativnosti koje imaju učitelji su iznimno važne jer direktno vode u očekivanja, a očekivanja snažno utječu na ponašanja učenika (Runco, 2014).

Runco, Johnson i Bear (1993) su usporedili stavove roditelja i učitelja te su uočili da jedni i drugi posjeduju slične implicitne teorije dječje kreativnosti. Implicitne teorije kreativnosti između roditelja i učitelja različitih kultura proučavali su i Johnson i suradnici (2003) u Indiji i Sjedinjenim Američkim Državama. Zanimljivo je istaknuti da nisu pronašli statistički značajnijih razlika. Roditelji i učitelji većinom imaju jednake implicitne teorije.

2.2.1. Mitovi o kreativnosti

Autorica Dubovicki (2012) u radu „Mitovi kreativnosti u sveučilišnoj nastavi“ razmatra problematiku mitova o kreativnosti čiju prisutnost pronalazi na sveučilištima, ali i u svakodnevici. U svrhu ovog rada ističemo značajne autore (Leland, 2000,

Thomas, 2012, Breen, 2004, Sawyer, 2006 i Kampylis, 2010) te razumijevanje mitova koje je Dubovicki iznijela u svom radu kako bi se osvijetlila prisutnost istih ili sličnih mitova u osnovnim školama i među učiteljima razredne nastave.

Leland (2000, prema Dubovicki, 2012)[1] govori većina stručnjaka koji proučavaju fenomen kreativnosti ističu kako je ona „dobra stvar“, ali da nisu tako jedinstveni kada treba definirati samu kreativnost ili kada trebaju odrediti *tko* je kreativan ili *što* je kreativno. Svatko od nas se rađa s punim potencijalom biti stvaralačko biće (Dubovicki, 2012).

Nadalje, Dubovicki (2012) govori da mitovi kreativnosti postoje iako se u hrvatskoj literaturi malo o njima piše. U nastavku slijede neke od podjela mitova kreativnosti. Autori se u nekima slažu, ali i svaki od njih donosi svoj pogled.

Leland (2000, prema Dubovicki, 2012) navodi tri mita kreativnosti:

1. kreativnost je dar s kojim je opsjednuta nekolicina;
2. kreativnost zahtijeva darovitost, a ako ju nemate, zaboravite na kreativnost; i
3. razvoj kreativnosti započinje u djetinjstvu, a ako nije počelo tada, kasnije je prekasno.

Prema Dubovicki (2012) kreativnost nije dar, već ju shvaćamo kao izbor i odluku koja onda postaje naš stil života. Kreativnost i darovitost su povezane i međusobno se nadopunjuju, ali nisu uvjet jedna za drugu, kada to ne bi bilo tako onda ne bismo mogli govoriti o važnosti poticanja kreativnosti u nastavi. Nadalje, Dubovicki ističe kako nikada nije kasno za kreativnost te kao što je već rečeno, za nju se treba odlučiti.

[1] Leland, N. (2000), Three Myths About Creativity, Pribavljeno 6. lipnja 2018 s http://www.nitaleland.com/articles/myths.htm

Breen (2004, prema Dubovicki, 2012)[2] navodi mitove koji se znatno razlikuju od prethodno iznesenih Lelandovih. Breen je istraživala pojam kreativnosti u području društvenih znanosti te posebno ekonomije i izdvojila je šest važnijih mitova kreativnosti:

1. kreativnost dolazi od kreativnih ljudi;
2. novac potiče kreativnosti;
3. vremenski pritisak potiče kreativnost;
4. strah uvjetuje revolucionarnu snagu natjecanje pobjeđuje kolaboraciju; i
5. uređena organizacija je kreativna organizacija.

Prema Dubovicki (2012) ne stoji da kreativnost dolazi samo od kreativnih osoba jer bi se to moglo shvatiti da samo od umjetnika možemo naučiti biti kreativnima. Autorica dalje ističe kako ljudi koji rade izričito za novac, rijetko posežu za kreativnošću jer im je u cilju da što prije naprave zadatak, a ne osobno zadovoljstvo i sreća koji utječu na razvoj kreativnosti te ako izostavimo vrijeme promišljanja, koje je uz vremenski pritisak nemoguće, onda se niti kreativnost ne razvija u pravom smjeru. Autorica dalje ističe kako strah i tuga ne potiču kreativnost te iako su postojale kreativne osobe s različitim psihičkim poremećajima, znatno više je onih koji nisu imali i nemaju nikakve poremećaje. Dubovicki zaključuje da kreativne osobe nisu motivirane konkurencijom i pobjedom, već je najbolje takvo ozračje koje omogućava svakom učeniku ostvariti svoj kreativni potencijal bez podjele na „uspješne“ i „neuspješne“.

Thomas (2012, prema Dubovicki, 2012)[3] izdvaja deset mitova prema kreativnosti:

1. kreativnost dolazi iz nesvijesti;
2. kreativnost je dar;

[2] Breen, B. (2004), *The 6 Myths Of Creativity*. Pribavljeno 6. lipnja 2018. s http://www.fastcompany.com/magazine/89/creativity.html

[3] Thomas, B. G. (2012), *Ten Myths of Creativity*. Pribavljeno 6. lipnja 2018. s http://bgthomas.com/articles/ten-myths-of-creativity/

3. djeca su kreativnija od odraslih;
4. kreativnost je unutarnji duh pojedinca;
5. kreativnost je oblik terapijskog samootkrivanja;
6. kreativnost je spontana inspiracija;
7. mnogi kreativni radovi nisu prepoznati u svoje vrijeme;
8. svatko je kreativan;
9. kreativnost je isto što i originalnost; i
10. mit kreativnost se odnosi samo na znanost i likovnu kulturu.

Sawyerovi (2006, prema Dubovicki, 2012) mitovi kreativnosti su:

1. kreativnost dolazi iz nesvijesti;
2. djeca su kreativnija od odraslih;
3. kreativnost je unutarnji duh;
4. kreativnost je oblik terapijskog samootkrivanja;
5. mnogi kreativni radovi nastali su u slobodno vrijeme i dugo su bili nepoznati, a otkrili su se nekoliko desetljeća kasnije;
6. kreativnost je ista stvar kao i originalnost; i
7. lijepa umjetnosti je kreativnija od zanata.

Dubovicki (2012) objašnjava navedene mitove govoreći da su pojedini terapeutskih psihoanalitičari smatrali su da je kreativno izražavanje izravno povezano s podsvješću svakog pojedinca, da većina odraslih osoba postaje „nekreativna“ jer ih obrazovanje i/ili društvo učini takvima. Autorica napominje da znanstvenici ističu da objašnjavanje kreativnosti zahtijeva od nas da znamo puno o kulturi, društvu i povijesnom razdoblju te da kreativnost nije oblik samootkrivanja i liječenja. Autorica govori kako je većina djela „velikih“ genija prihvaćena osim izuzetaka kada se nisu mogle vrednovati te ideje te autorica navodi kako su jednako vrijedni i imaju svoju funkciju ideje i produkti vezani uz umjetnost i zanatske objekte.

Kampylis (2010) iznosi 19 miskoncepcija, mitova koje je on pronašao proučavajući rezultate mnogih istraživanja i literature. Ti mitovi su:

1. *„Kreativnost potječe iz nesvjesnog, kao rezultat inspiracije“* – jedna od najčešćih miskoncepcija o kreativnosti potaknuta mišljenjem da je kreativnost spontana i neplanirana;

2. *„Kreativnost je u izravnoj povezanosti s inteligencijom“* – inteligencija je potreban, ali ne i nužan faktor za kreativnost;

3. *„Kreativnost je fenomen desne polutke mozga“* – kreativnost je fenomen koji zahtijeva cijeli mozak, a ne samo jednu polutku;

4. *„Produkt kreativnosti je u potpunosti originalan“* – teško je pronaći produkt koji je stvarno nov i originalan, većina produkata posjeduje elemente imitacije i tradicije;

5. „*Kreativno izražavanje zahtjeva apsolutnu slobodu“* – s jedne strane kreativnost zahtijeva slobodu, nenavezanost, improvizaciju, nekonvencionalnost, ali s druge strane potrebno je predanje, disciplina i teški rad. Kako bi se poticala kreativnost potrebno je oboje, i sloboda i disciplina;

6. *„Ili si kreativan ili nisi kreativan“* – kreativnost nije urođena i svatko posjeduje potencijal za njezino ostvarivanje, iako ne dostignu sve osobe istu razinu zbog vlastitih ograničenja;

7. *„Kreativnost je urođena i ne može se postići odgojem“* – kao što je prethodno rečeno, svatko posjeduje potencijal za kreativnost koji se može i treba razvijati odgojem i obrazovanjem, ali potvrđeno je da mnogi čimbenici utječu na nju;

8. *„Kreativni produkt je isključivo osobina pojedinca, a ne skupine ljudi“* – kreativnost nije karakteristika samo pojedinca, već i vlasništvo grupe ljudi. Mnogi kreativni produkti su rezultati suradnje različitih ljudi iz različitih područja;

9. *„Kreativna organizacija podrazumijeva isključivo kreativne zaposlenike“* – organizacijska kreativnost ne ovisi samo o zaposlenicima, već i o strukturi, kulturi i praksama koje obilježavaju određeno radno okruženje;

10. *„Djeca su kreativnija od odraslih“* – djeca nisu kreativnija od odraslih, kreativni potencijal se razvija tijekom života te se on ne pojavljuje jednako i na iste načine kod svake osobe;

11. *„Pojedinci s invaliditetom i teškoćama ne mogu biti kreativni“* – bez obzira na invaliditet i teškoće svatko može ostvariti kreativni potencijal koji posjeduje;

12. *„Moraš biti psihički nestabilniji kako bi bio visoko kreativan“* – mit koji je potaknut „ludim genijima“, no istraživanja ne pokazuju značajne povezanosti između

kreativnosti i bilo kakvih psihičkih nestabilnosti. Miskoncepcija koja može biti vrlo opasna za učitelje jer kreativno djecu poistovjećuju s učenicima koji rade probleme;
13. *„Pojedinci visokog stupnja kreativnosti nisu prepoznati za vrijeme svog življenja“* – mit koji je potaknut primjerima iz povijesti, ali koji ne potvrđuje tvrdnju jer su više kreativni pojedinci izrazito uspješne osobe u različitim profesionalnim područjima;
14. *„Kreativnost je univerzalan, kulturološki neovisan koncept“* – na kreativnost pojedinca utječu mnogi čimbenici, a ponajviše obrazovni sustav u kojem se školuje;
15. „Kreativnost je nešto ugodno i poželjno za svih“ – kreativnost zahtijeva puno truda i zalaganja, teškog posla i predanja, a produkti koji proizlaze iz kreativnosti nisu nužno uspješni u širem poimanju;
16. *„Kreativnost je nešto što donosi “dobro za sve““* – kreativnost se ne koristi uvijek za dobrobit, već se može destruktivno koristiti na štetu drugih;
17. *„Kreativnost je nešto apolitično“* – politike prepoznaju važnost kreativnosti pa ovisno o potrebama i ambicijama ulažu u razvoj onih područja koja su prepoznata koja korisna;
18. *„Likovne umjetnosti su kreativnije od drugih područja izražavanja kreativnosti“* – ovaj mit ima temelje u poimanju kreativnosti kroz povijest, koja se stereotipno vezala samo uz umjetnost; i
19. *„Postoje “kreativni“ i “nekreativni“ školski predmeti“* – kreativnost učenika se može razvijati u svim područjima, ali se stereotipno povezuje s umjetničkim školskim predmetima.

Navedeni mitovi onemogućavaju i usporavaju razvoj kreativnosti. Razni mitovi i miskoncepcije prema kreativnosti predstavljaju određeni vid kulture i mentaliteta prema kreativnosti.

2.3. Karakteristike kreativnosti

Model 4P ili Model 4K je jedan od najbolje utemeljenih modela u proučavanju istraživanja o kreativnosti. Znanstvenici se njime služe više od šezdeset godina i još uvijek je aktualan (Richards, 1999, prema Pavlović i Maksić, 2014). Rhodes (1961,

prema Pavlović, 2013) tumači kreativnost iz četiri perspektive: kao kreativnu osobu, kreativni proces, kreativni produkt i kreativnu okolina (utjecaj okoline).

Prema Pavlović i Maksić (2014) kreativnu osobu odlikuju određene sposobnosti, kognitivni stilovi, afektivni i motivacijski obrasci, namjere, stavovi, vrijednosti i druge karakteristike relevantne za kreativno mišljenje, ponašanje i stvaranje. Kreativni proces obuhvaća kreativno mišljenje, izražavanje, doživljavanje, i usmjeravanje ponašanja u cilju stvaranja originalnih (novih), smislenih i korisnih produkata. Kreativni produkt je rezultat kreativnosti koji može biti skup ideja, rješenje problema, znanstveno ili umjetničko djelo ili uvođenje inovacija. Utjecaj okoline obuhvaća sve kontekstualne varijable izvan osobe koja stvara, a koje joj olakšavaju ili otežavaju kreativno stvaranje (Richards, 1999, prema Pavlović i Maksić, 2014).

Glaveanu (2011) tvrdi da promatranje kreativnosti djece iz perspektive Modela 4K ukazuje na određene specifičnosti zbog efekta dobi. Perspektiva osobe je problematična jer je djetinjstvo vrijeme intenzivnog razvoja osobnosti. Stoga je glavni pokazatelj viđenja kreativnosti u vremenu djetinjstva ekspresivnost, koja obuhvaća spontanost, otvorenost, lakoću u izvođenju i živahnost. Perspektiva procesa je adekvatnija za razumijevanje kreativnosti među mlađom djecom. Djeca sve što naprave ispune značenjem i različitim interpretacijama te ih to vodi u daljnje stvaranje. Kada se govori o produktu, djeca se mogu opisati kao kreativna ako se kreativnost definira preko produkata koji su spontani, novi i proizvode iznenađenje i radoznalost promatrača. Ali često ono što djeca naprave ne postaje značajan produkt koji traje i ima utjecaj u društvu. Tako je kod djece važniji sam rad, izvođenje i improvizacija. Iz perspektive okoline i okruženja, dječje stvaranje je vrednovano kao kreativno od strane njihovog neposrednog okruženja, ali ne postiže širi društveni značaj.

Starko (2005) ističe kako neobičnost i originalnost najneposrednije asociraju na kreativnost. Dakle, kako bi neka ideja ili djelo bili kreativni, moraju biti novi, kao što je prethodno više puta navedeno. Međutim, osnovno je pitanje novi za koga. Ukoliko bi zahtjev za novošću bio postavljen općenito, tada bi bilo teško govoriti o dječjoj kreativnosti. Umjesto toga Craft (2000) uvodi pojam kreativnost s malim početnim slovom „k" koja za razliku od kreativnosti s velikim početnim slovom „K" predstavlja

novost u osobnom smislu. Kreativnost s velikim početnim slovom „K" predstavlja djela najčešće genijalnih pojedinaca koji su u određenim područjima kao što su znanost i umjetnost stvorili nešto vrijedno za društvo. Dakle, za dječju je kreativnost važno da su njihove ideje ili djela nova i originalna za njih same (Starko, 2005).

Isenberg i Jalongo (1997) smatraju kako je za dječju kreativnost karakteristično sljedeće:

- istraživanje, eksperimentiranje, manipuliranje, igra, postavljanje pitanja, pogađanje, rasprava o saznanjima;
- korištenje igre uloga, jezičnih igara, priča i umjetnosti u rješavanju problema i osmišljavanje svog svijeta;
- usredotočenost na jedan zadatak tijekom relativno dužeg vremenskog perioda;
- nastojanje stvaranja reda u neredu organiziranjem svog okruženja;
- činjenje nečega novog od starog i poznatog; i
- korištenje ponavljanja kao mogućnosti za učenje iz iskustva, a ne za dosađivanje.

Cvetković Lay i Pečjak (2004) govore kako su osnovne sastavnice kreativnosti, osim originalnosti, fluentnost (protočnost), zatim fleksibilnost (prilagodljivost) te elaborativnost (izvedivost). Fluentnost pripada primarnim mentalnim sposobnostima, a možemo ju uočiti u maštovitom i lakom smišljanju ideja, odgovora te brzoj uporabi riječi. Fleksibilnost može biti socijalna, kognitivna i perceptivna. Ona je vidljiva u brzom pronalaženju drugog rješenja, u njihovoj kombinaciji te pokretljivosti ideja. Elaborativnost je značajna u zadnjoj fazi kreativnog procesa u kojoj se provjeravaju izvedivost i primjenjivost proizvoda nekog stvaralačkog mišljenja (Cvetković Lay i Pečjak, 2004). I znanje je jedna od osnovnih sastavnica kreativnosti. Stjecanje široke baze znanja o određenom području je nužno za nastanak bilo kakve nove ideje i razvoj kreativnosti. Za stjecanje kreativnih vještina je važno je i vježbanje. Vježbanjem se osim divergentnog mišljenja stječu i kreativne vještine kao što su vještina kritičke analize i vještina izražavanja ideje na bilo koji način blizak pojedincu (Čudina-Obradović, 1990).

Promatrajući odgojno-obrazovni kontekst, kada je riječ o učiteljima i učenicima ili studentima, većina autora ističe nekoliko karakteristika i pokazatelja kreativnosti, a to su: prilagodljivost mišljenja i ponašanja u različitim okolnostima; sposobnost dobrog podnošenja neodređenih ili nejasnih situacija; spremnost na izazova i svjesno preuzimanje rizika, eksperimentiranja; nekonvencionalnost stavova; visok stupanj samodiscipline i samoorganizacije; unutarnji osjećaj važnosti, zanesenosti i predanosti onome što je predmet preokupacije i potreba da se samoga sebe vidi/procjenjuje kao kreativnu, maštovitu i originalnu osobu (Buljubašić-Kuzmanović i Kobaš, 2009).

Istraživanjem, koje su proveli Westby i Dawson (1995), traženo je od učitelja izraziti stavove o kreativnoj djeci. Učitelji su rekli da im se sviđaju kreativni učenici, ali kad su pitani što je kreativnost, opisali su ih riječima poput „odgovornog“ ili „pouzdanog“. Zatim su istraživači pitali iste učitelje o tome kako se osjećaju prema djeci koja su impulzivna, emocionalna, koja ne znaju svoja ograničenja ili čine sve po svojim pravilima (svi deskriptori koji su više povezani s kreativnošću). Učiteljima su se takvi učenici znatno manje svidjeli. Istraživanja su pokazala da kreativnost može doći s manje poželjnim osobinama. Torrance (1972, prema Runco, 2014) tvrdio je da učitelji preferiraju kreativnim učenicima nazivati one koji su pametni jer su pametna djeca bila manje impulzivna i manje razorna.

3. KREATIVNOST U ODGOJU I OBRAZOVANJU

3.1. Škola kao mjesto poticanja kreativnosti

Prema autorici Craft (2010) kreativnost je esencijalna životna vještina koja se treba poticati obrazovnim sustavom. Ona ima potencijal smanjiti postojeće i moguće socijalne, političke i ekonomske probleme (Burnard i White, 2008).

Iako su škole na više načina naš ključ za budućnost, autori Dryden i Vos (2001) ističu činjenicu da se kreativnost i kreativne tehnike ne poučavaju u većini škola.

Andiliou i Murphy (2010) opisali su stavove učitelja o tome što obilježava školsko okruženje koje potiče kreativnost. Poticajno je onakvo školsko okruženje koje je otvoreno i fleksibilno, usmjereno na učenika, promovira razvoj njegove osobnosti, razvoj određenih stilova mišljenja, kao i stjecanje znanja i vještina koje su potrebne za kreativno mišljenje.

Postoji dovoljno potvrda da je moguće razviti kreativnost učenika (Sternberg, 2006). Stoga kreatori obrazovnih politika, kao i učitelji, tvrde da obrazovanje treba odigrati ključnu ulogu u razvijanju kreativnosti učenika koja je potrebna za društvo (Glaveanu i Tanggaard, 2014).

Obrazovanje koje gleda na sposobnosti i interese učenika vrlo vjerojatno će unaprijediti njihovo blagostanje i učenje (Deci i Ryan, 2002) i time ih bolje opremiti za doprinos dinamici modernog društva. Unutar ove perspektive, kreativnost se ne smatra nečim rezerviranim za određene pojedince, već je središnji dio razmišljanja i djelovanja na nove načine, u svijetu koji zahtijeva da to učinimo (Glaveanu i Tanggaard, 2014).

Cropley (1994, prema Sak, 2004) ističe tri aspekta ponašanja učitelja koji potiču kreativnost kod učenika. Prvi aspekt odnosi se na samog učitelja koji učenicima treba biti model. Oblici ponašanja koja učitelj prikazuje trebaju biti ponašanja koja učenici razvijaju. Drugi aspekt je razredno ozračje. Kreativnost cvjeta u ozračju koje

konstruktivno reagira na neobične ideje. Treći aspekt su nastojanja učitelja da nagrađuje i poboljšava kreativnost učenika tijekom nastavnih aktivnosti.

3.2.2. Zajednice učenja u funkciji poticanja kreativnosti učitelja

Za ostvarivanje kvalitetnih promjena u kontekstu škole nužno je stvoriti preduvjete za kontinuirano učenje, ne samo učenika, već i odraslih, učitelja i stručnog tima škole (Bognar i Bognar, 2007).

Tako primjerice autorice Čepić, Tatalović Vorkapić i Svetić (2014, str. 83) u svojem radu ističu kako je „rad učitelja na vlastitom profesionalnom razvoju od presudne važnosti za realizaciju, kvalitetu, širenje i inoviranje odgojno-obrazovnog rada“. Autorice Čepić, Tatalović Vorkapić i Svetić (2014) su provele istraživanje primjenom upitnika o kompetencijama učitelja kojim je ispitano je 87 učitelja razredne nastave (M=3, Ž=84) iz 15 osnovnih škola u Primorsko-goranskoj županiji. Autorice su zaključile da učitelji imaju visoku percepciju razvijenosti profesionalnih kompetencija te da učitelji najviše teže razvoju kompetencija sporazumijevanja na stranom jeziku i korištenja *ICT* tehnologije. Pored toga, više od 30% učitelja navelo je potrebu razvoja kompetencije javnog nastupa, istraživačkog rada i prepoznavanja darovite djece i rada s njima.

Voditelji školskih kolektiva imaju ulogu stvaranja profesionalnih zajednica učenja u kojima učitelji, ali često i učenici, uče zajedno (Harris, 2002). Zajednice učenja pojavile su se 90-tih godina u SAD-u. Predstavljaju socijalnu strukturu koja omogućuje povezivanje onoga što se uči s mogućnošću povećane interakcije i komunikacije između onih koji uče sa svojim učiteljima, koji postaju sudionici u učenju. Zajednice učenja u kojima se učenje ostvaruje raznim suradničkim aktivnostima, u kojima prevladava aktivno učenje i u kojima se učitelji potiču da i sami budu kreativni može doprinijeti očekivanim kvalitetnim promjenama u školama (Bognar i Bognar, 2007).

Za stvaranje kvalitetne zajednice učenja važno je ostvariti sljedeće preduvjete (Peters i Marshall, 1996):

- uspostaviti nehijerarhijsku strukturu vođenja, već onu koja omogućuje zajedničko sudjelovanje u procesu prepoznavanju problema, unapređivanju znanja i prakse te implementaciji inovacija;
- moć treba biti ravnomjerno raspodijeljena unutar zajednice; i
- omogućiti suradničku razmjenu profesionalnih znanja i umijeća.

Zajednice učenja se zasnivaju emancipacijskoj kulturi koja omogućuje ljudima razvoj osobnih i društvenih mogućnosti, stila života, vrijednosti i osjećaja kroz suradnju, rješavanje problema i vizionarsko zajedničko djelovanje (Burns, 2002). To je moguće ostvariti samo ako se ljude prihvaća kao slobodna bića, koja su sposobna odgovorno odlučivati i djelovati ka svojoj samoaktualizaciji (Maslow, 1976).

Bognar i Bognar (2007) za razliku od povremenog stručnog informiranja zajednicu učenja definiraju kao grupu dobrovoljno okupljenih osoba koje u dužem razdoblju (od nekoliko mjeseci do nekoliko godina) razmjenjuju svoje vrijednosti i iskustva, stvaraju zajedničku viziju, surađuju s ciljem usavršavanja svoje prakse i osobnog učenja te kritički promišljaju svoje djelovanje i njegove uvjete.

Isti autori govore da unatoč važnosti zajednica učenja koje mogu doprinijeti ostvarivanju kvalitetnih promjena, važno je istaknuti kako je njihov utjecaj ograničen ukoliko se sastoje od učitelja koji se susprežu od kreativnih rješenja. Kako bi se još više implementiralo i održalo kreativno učenje i kako bi se stvorili pomaci u odgojnoj praksi potrebno je da učitelji i stručni suradnici u školi budu spremni biti ti koji će započeti promjene, ali koje neće doći iz nadležnih institucija, već zbog njihove kreativnosti, umijeća i entuzijazma.

3.2. Uloga učitelja u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina

Učitelj svojim ponašanjem, postupcima i očekivanjima može stvarati kvalitetne uvjete za optimalan razvoj učenikovih sposobnosti i umijeća, ali ih jednako tako svojim uvjerenjima, krutosti u prilagođavanju nepredviđenim situacijama, zatvorenosti pristupu novim metodama poučavanja, može obeshrabriti u pronalaženju novih, neobičnih i drukčijih ideja (Koludrović i Reić Ercegovac, 2010).

Cropley (1992) naglašava tri učiteljska ponašanja i prakse koje utječu na kreativno mišljenje učenika u razredu: 1) učitelj kao model kreativnosti; 2) razredno ozračje koje može potaknuti ili onemogućiti razvoj kreativnosti učenika i 3) aktivnosti koje učitelj osmišljava radi kultiviranja kreativnosti u razredu.

Prema Sternbergu i Grigorenko (2004) učitelj ne može samo poticati kreativnost u razredu, već treba biti model kreativnog ponašanja i mišljenja.

Malo se pažnje pridaje inicijalnom obrazovanju učitelja, iako je kreativno mišljenje preduvjet za profesionalni napredak (Beghetto, 2006).

Peko (2002) ističe da kurikulum koji je usmjeren na učenika određuje i specifične uloge u kojima se nalazi učitelj, pri čemu on više nije samo prenositelj znanja i poučavatelj, nego je i usmjeravatelj, poticatelj, moderator, organizator i mentor od koga se očekuje fleksibilno reagiranje na različite zahtjeve učenika. Stvarajući i gradeći vlastite kompetencije učitelj istovremeno obogaćuje i nadograđuje svoje strategije poučavanja primjenom suvremenih nastavnih metoda.

U literaturi možemo pronaći profil kreativnog učitelja. Govori se kako je učitelj:

- inspirira učenike;
- stalno je u pokretu, stremi novom i suvremenijem;
- pronalazi situacije i sredstva putem kojih učenike potiče na traganje za nepoznatim;
- od učenika traži više povratnih informacija;
- potiče učenike na razmjenu iskustava i mišljenja;
- otvoren je za nova kreativna iskustva;
- koristi svoj potencijal za kreativnost; i
- ima jasnu viziju cilja i bira realna sredstva za njegovo dostizanje.

Suvremeni poučavatelj još je i onaj koji:

- surađuje s učenicima u odabiru sredstava za rad, a zajednički stvaraju i nova;
- neprestano je u potrazi za novim saznanjima koja mu omogućuju dopunjavanje znanja i vještina koje posjeduje;
- potiče, usmjerava, motivira, a ne dominira nastavnim procesom;

- neprestano se stručno usavršava;
- potiče učenike na stalno istraživanje, na samostalno donošenje zaključaka te navikava učenike da se ne zadovoljavaju naučenim;
- izvrstan je metodičar koji stalno prati nova saznanja u znanstvenom području
- često pronalazi nove metode i načine rada; i
- prvenstveno ima pedagošku i organizacijsku funkciju, pokretač je kreativnih aktivnosti učenika.

Simplicio (2000) postavlja pitanje rađa li se učitelj kreativan i ujedno daje odgovor, da to nije dar koji neki imaju, a drugi ih mogu samo promatrati i zavidjeti, nego osobina koja se može steći, razvijati i odgajati. Po Simpliciu kreativnost učitelja je ujedno naporan rad koji traži da se napusti uhodani način poučavanja i odluči za kreiranje novih mogućnosti. To prvenstveno znači preispitivanje zadataka koje želi postići svojim odgojno-obrazovnim procesom, ali i metoda i sredstava koje koristi u nastavi kao i načina evaluiranja postignuća.

Prema Tatalović Vorkapić i Čepić (2017) veliki broj istraživanja naglašava važnost i kognitivnih i nekognitivnih čimbenika u akademskom uspjehu budućih učitelja. Međutim, autorice ističu da je vrlo malo istraživanja usmjereno na istraživanje ličnosti i stavova prema kreativnom učenju kao odredbenica akademskog uspjeha. Autorice su provele istraživanje s ciljem ispitivanja odnosa tih varijabli. Istraživanje je uključivalo 306 budućih odgajatelja (N = 145) i učitelja (N = 161). Korelacijskim analizama utvrđene su značajne korelacije između osobina ličnosti s akademskim uspjehom i stavovima prema kreativnom učenju te bez statistički značajnih korelacija između stavova prema kreativnom učenju i akademskom uspjehu. Na temelju regresijske analize utvrđeno je da su osobine ličnosti značajan prediktor akademskog uspjeha.

Tajvanski znanstvenici (Horng i sur., 2005 prema Rinkevich, 2011) su u analizi slučajeva došli do rezultata da na kreativnost učitelja utječe niz čimbenika među kojima su oni posebno izdvojili: (1) osobine kao što su samopouzdanje, otvorenost za nove ideje, spremnost nošenja s teškoćama, naglašenost želje za novim i drugačijim te smisao za humor; (2) obiteljske okolnosti u kojima su učitelji odrastali te koje su omogućavale da istražuju sami sebe, a nekažnjavanje u obitelji im je omogućilo da uče

na vlastitim pogreškama. Roditelji su im bili, ne samo podrška u kreativnom ponašanju, nego su im bili i modeli kreativnog ponašanja. Učitelji su upravo svoje djetinjstvo isticali kao kritično razdoblje za razvoj vlastite kreativnosti; nadalje, autori izdvajaju (3) posvećenost kreativnoj nastavi te strpljiv i uporan rad u pripremanju materijala, prilagođavanja kurikuluma te osmišljavanja kreativnosti učenika. Pri tome je važno da učitelji ovladaju različitim kreativnim pristupima i budu uspješni u njihovoj primjeni. To znači da ipak nije dovoljna samo želja za takvim radom, nego treba i uvježbati u takvom pristupu; (4) motivacija za kreativnost učitelja uvijek treba biti intrinzična i primijetit će se u zadovoljstvu samog učitelja s činjenicom da je pridonio kreiranju (5) ugodnog ozračja učenja koje onda potiče učeničku kreativnost.

Horng i suradnici (2005, prema Rinkevich, 2011) identificirali su osobine ličnosti kreativnih učitelja te istaknuli upornost, samopouzdanje i smisao za humor. Anderson (2002, prema Rinkevich, 2011) navodi još jednu karakteristiku kreativnih učitelja, a to je sposobnost prilagodbe, osobito u pogledu zapažanja i registriranja različitih učeničkih raspoloženja te adekvatnog reagiranja. Navedeni autor također ističe važnost autonomije za osmišljavanje i izvođenje kreativne nastave koja, po njemu, može biti osobina učitelja, ali i osobina školskog sustava.

Kreativni učitelji prepoznatljivi su prema određenim karakteristikama koje posjeduju. Stalno su u pokretu i nekom akcijskom istraživanju konstantno kreirajući nove pedagoške scenarije u kojima će sudjelovati zajedno sa svojim učenicima. Takvi učitelji nastoje u svakoj nastavnoj epizodi organizirati aktivno sudjelovanje učenika u nekoj iskustvenoj situaciji. To su učitelji koji umjesto udžbenika koriste znanstvenopopularne i umjetničke tekstove za kreativne aktivnosti učenika. Oni konstantno rade na sebi, uče i formalno i neformalno (Matijević, 2009).

Bognar (2010) navodi kako učitelji trebaju djeci omogućiti okolinu u kojoj će se ona osjećati slobodnom, sigurnom i socijalno prihvaćenom. Navodi i to kako su učitelji ti koji u kreativnim razredima ohrabruju učenike na preuzimanje rizika. Učitelji su također ti koji u potpunosti trebaju razumjeti dječju kreativnu aktivnost te u svojim komentarima trebaju biti promišljeni i senzibilni i nastojati što manje prosuđivati. Torrance (prema Martić i Bognar, 2009) ističe kako samo oni učitelji koji znaju što je

stvaralaštvo i koji i sami kreativno djeluju, mogu prepoznati i razumjeti dječje kreativne potrebe te samim time i poticati stvaralaštvo svojih učenika. Martić i Bognar (2009) smatraju kako bi učitelji trebali organizirati i planirati nastavni proces na kreativan način. Smatra i to kako je mala vjerojatnost da će učenici naučiti stvaralački misliti i djelovati ako učitelji i dalje posežu za tradicionalnim pristupima u nastavi, odnosno ako potiču samo konvergentno mišljenje i koriste frontalni oblik nastave. Ističe i to kako takvi učitelji svojim učenicima osiguravaju primjerene uvjete unutar kojih raznim metodama, sadržajima, aktivnostima i tehnikama potiču njihove stvaralačke potencijale.

3.2.1. Poticanje kreativnosti budućih učitelja

Pred učitelje je stavljen zahtjev za razvojem viših razina znanja i složenijih kognitivnih vještina jer suvremeno obrazovno okruženje čini inkluzija djece različitih odgojno-obrazovnih potreba. Od učitelja se zahtijeva nova razina odgovornosti. Oni moraju pomoći djeci da ispune svoj kreativni potencijal za dobrobit ne samo vlastitog napretka, već i napretka cijelog društva (Čepić, Tatalović Vorkapić, Lončarić, Anđić i Skočić Mihić, 2015).

Stručno usavršavanje učitelja danas dobiva na značaju više nego ikada prije. Učitelji nisu više samo izvori znanja, odnosno realizatori, prenosioci i predavači, već su mentori, inovatori, motivatori kao i modeli i uzori mladim generacijama (Budimir-Ninković, 2008).

Da bi učitelji znali poticati kreativnost učenika, potrebno je da i oni sami kroz nastavu na fakultetu upoznaju metode i načine razvoja kreativnosti (Sulentić Begić, 2009).

Prema autorima Bognar i Bognar (2007) poticanje kreativnosti učitelja ne samo da je moguće nego i nužan preduvjet za početak promjena prema kreativnoj nastavi. Ono ima dvije razine: jedna je proces školovanja budućih učitelja, a druga je sustav permanentne edukacije učitelja. Budući da je sustav školovanja, kroz koji prolaze učenici prije dolaska na fakultet, više u funkciji gušenja kreativnosti nego njenog poticanja, školovanje budućih učitelja ima najprije kompenzacijsku ulogu. Njezin cilj

je postupno oslobađanje zatrpane kreativnosti studenata. Obično je to poprilično proces popraćen čuđenjem i komentarima „*zašto mi moramo stalno nešto raditi*“, „*mi bi da vi to nama izdiktirate*“, „*a kako će to biti na ispitu*“ i dr.. Nakon toga slijedi zadovoljstvo promjenama i čuđenje rezultatima – studenti i sami primjećuju da se i tako uči još uspješnije i s uživanjem.

Isti autori dalje navode da kada studenti sudjeluju u kreativnoj nastavi i sami uče i usvajaju pojedine strategije i osposobljavaju se za njihovo korištenje u svom budućem radu. S druge strane, praksa da sveučilišni profesori samo deklarativno zagovaraju i provode kreativnu nastavu, a sami je ne primjenjuju uz česte izgovore kako za to nemaju uvjete ili da je to primjereno samo za rad s djecom, je dvolična. Studenti tako mogu pretpostaviti da profesor sam ili ne vjeruje u ono što govori ili to ne zna i ne može realizirati u vlastitoj nastavi. Cijela nastava za buduće učitelje mora biti na određeni način demonstracijska i predstavljati obrasce koje budući učitelji mogu prenijeti u vlastitu praksu.

3.3. Strategije za razvoj kreativnosti u razredu

Kako učitelji mogu razvijati kreativnost svojih učenika pitanje je kojim se bave brojni znanstvenici koji istražuju ovo područje.

Inovativno poučavanje je bilo koja vrsta poučavanja koja se bavi kreativnošću i primjenjuje ga na metode i sadržaje, dok se kreativno učenje odnosi na mogućnost da učenici razviju svoje mišljenje, vještine i stvarati na novi, kreativan način (Cachia, Ferrari, Ala-Mutka i Punie, 2010). Inovativno poučavanje uključuje poučavanje za kreativnost i kreativno poučavanje (Ferrari, Cachia i Punie, 2009).

Beghetto i Kaufman (2014) iznose pojedine strategije za razvoj kreativnosti tijekom nastavnog procesa. Prema ovim autorima potrebno je uključivati kreativnost u svakodnevno poučavanje, što se odnosi na aktivnosti koje potiču učenike da iznose vlastite ideje, redefiniraju probleme, misle na različite načine; pružati mogućnosti izbora, maštanja i istraživanja, a to podrazumijeva prihvaćanje učeničkih interesa i određenu razinu izbora u učenju; nadzirati različite motivacijske poruke koje se

javljaju u razredu, a to znači da učitelj treba iznositi vrijednost zadatka, zašto je zanimljiv i drugo; pristupati kreativnosti i akademskom učenju kao sredstvu koje nam može koristiti i u druge svrhe, kao što su školski projekti te biti model i podrška kreativnosti u razredu jer kreativne vođe potiču kreativnost drugih osobno ju demonstrirajući.

Torrance (1965, prema Bognar, 2012) je brojnim eksperimentima dokazivao da je moguće u nastavi poticati kreativnost. On ističe sljedećih pet principa koji potiču kreativno ponašanje učenika:

- uvažavanje neobičnih pitanja;
- uvažavanje maštovitih i neobičnih ideja;
- pokazivanje djeci da njihove ideje imaju vrijednost;
- osiguravanje vremena u kojem se ne vrednuje; i
- spajanje evaluacije s uzrocima i posljedicama.

Implementiranje tih načela u nastavu podrazumijeva filozofiju neusvajanja gotovih rješenja. Nasuprot tome, učenici su ohrabreni na uočavanje problema i postavljanje pitanja. To je nastava u kojoj učitelj ne nameće svoje mišljenje i svoja rješenja, nego je otvoren za različite nove mogućnosti (Bognar, 2012).

Stevanović (2002) navodi neke mogućnosti poticanja kreativnosti kod učenika:

- ohrabrivanje i podržavanje neobičnih ideja i odgovora;
- među učenicima treba poticati međusobno poštivanje i prihvaćanje;
- poticanje upotrebe provokativnih pitanja i oslobađanje od konvergentnih pitanja sa samo jednim odgovorom;
- ne treba se bojati početi nešto novo i različito;
- dopuštanje učenicima da biraju i sudjeluju u donošenju odluka te da kontroliraju svoje aktivnosti; i
- davanje vremena učenicima da misle o svojim idejama jer se kreativnost ne pokazuje odmah i spontano.

Iako je istraživanje Čandrlić (1988) provedeno prije tri desetljeća, i danas su aktualne sugestije koje učiteljima služe za stvaranje kreativne atmosfere u razredu. Sugestije koje ova autorica navodi su sljedeće:

- nastavni program treba biti različit za različite učenike;
- treba podržavati i poticati neobične odgovore i ideje;
- treba poštivati potrebe učenika za samostalnim radom i ohrabrivati njihove samostalne pothvate;
- bar na neko vrijeme treba tolerirati nered;
- pogreške koje se događaju treba iskoristiti na način da ih učenik shvati i uči na njima;
- učenicima treba dati vremena da razmisle o svojim idejama jer se kreativnost često ne pokazuje spontano i odmah u istom trenutku;
- kada je god moguće treba se prilagoditi idejama i interesima učenika;
- treba se održavati podržavajuća atmosfera koja omogućuje slobodu u mišljenju i istraživanju;
- među učenicima se treba kreirati međusobno prihvaćanje i poštivanje na način da su učenici u mogućnosti zajedno se razvijati i učiti jedni od drugih;
- trebaju se hrabriti divergentne aktivnosti učenika na način da učitelj ne nastupa kao kontrolor uratka nego kao izvor ideja;
- treba biti hrabar i ne plašiti se novog i različitog;
- učenicima se treba omogućiti da samostalno biraju i sudjeluju u donošenju odluka; i
- kritikama se treba služiti oprezno i u malim količinama.

Pojedini učitelji uvode umjetnost kao podršku učenju nekih programskih sadržaja, kao npr. matematike. To može biti inovativna i dobra praksa za osnovne škole (Geist i Hohn, 2009). Većina učitelja tvrdi da kada se umjetnost ugradi u nastavne sadržaje učenici uče dublje jer uključuju i vid, dodir, sluh, govor, a ponekad čak i miris i okus. Osim toga, ova metoda učenja uči dijete novom i drugačijem načinu razmišljanja te ono može ugraditi vlastite emocije i kreativnost u svoj rad (Jehlen, 2008, prema Geist i Hohn, 2009). Svi oblici umjetnosti, uključujući vizualne umjetnosti, dramu, ples i

glazbu, pokazali su se korisnim i učinkovitim u poboljšanju učeničkog razmišljanja, pismenosti (čitanja, pisanja, izražavanja) i općenito cjelokupnog kognitivnog razvoja, dok je glazba bila isključivo vezana uz prostorno-vremensko razmišljanje (rasuđivanje) koje je osobito važno za razvoj matematičkih vještina (Deasy, 2002, prema Geist i Hohn, 2009).

Horng i suradnici (2005, prema Rinkevich, 2011) identificirali su strategije koje mogu pomoći nekreativnim učiteljima da kreativnije poučavaju svoje učenike. Te strategiju uključuju: učenje usmjereno na učenika, uspostavljeno upravljanje razredom, povezanost sadržaja učenja sa svakodnevnim životom, poticanje rasprava u razredu. Da bi se učenicima omogućio kreativan razvoj učitelj treba osigurati četiri preduvjeta: stvoriti ozračje emocionalne sigurnosti i okolinu koja je poticajna za nastanak kreativnosti, svakog dana raditi na poučavanju tehnike divergentnog mišljenja te u nastavni program uvrstiti estetski odgoj (Čudina-Obradović, 1997).

Somolanji i Bognar (2008) ističu kako se u školskom okruženju poticanje kreativnosti najviše očituje kroz poticanje pozitivne atmosfere unutar razreda. Ističu kako kreativnost može razviti samo ona škola u kojoj se njeguju rasuđivanje, rasprava, mišljenje, dijalog, istraživanje, stvaranje novih ideja, pogleda i postupaka i njihovo međusobno razmjenjivanje. Tek tada se klasične učionice pretvaraju u radionice znanja i kreativnosti. Ipak, najbolji način poticanja kreativnosti ostvaruje se kroz stvaralačku igru.

Kreativnost je urođena sposobnost koja se može i mora razvijati i uvježbavati te postoji mnogo faktora koji utječu na njezino sputavanje i nerazvijanje. Neki od tih faktora mogu biti: obiteljski odnosi, socioekonomski uvjeti, nemotivirajuća okolina, škola, međuljudski odnosi i slično. U školama je sputavanje kreativnosti često vidljivo u inzistiranju na samo jednom ispravnom odgovoru, načinu ili metodi te u netoleranciji učenikovih/učiteljevih pogrešaka, ignoriranju učenikovih/učiteljevih ideja, novih rješenja, autoritarnom stavu učitelja/ravnatelja/suradnika, učiteljevom naglasak na nastavni program, ali i nedostatku vremena za učenike. Također, kao jedan od razloga sputavanja kreativnosti mogu se smatrati i nestručni učitelji, preveliki broj učenika u

jednom razredu, neadekvatno razrađen nastavni plan i program, vremensko, materijalno i prostorno ograničenje rada te tome slično (Somolanji i Bognar, 2008).

4. CILJ, ZADATCI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja je utvrditi kakvi su stavovi učitelja prema kreativnosti općenito, kreativnosti djece i njihovoj ulozi pri poticanju kreativnosti djece kao načina inovativnog doprinosa odgojno-obrazovnoj praksi. Temeljem prethodno iznesenih teorijskih spoznaja i dobivenih empirijskih rezultata provedenog istraživanja očekuje se doprinos kvalitetnijem razumijevanju bitnih čimbenika kreiranja inovativnih odgojno-obrazovnih okolina te poticanje kreativnog mišljenja svakog učenika u osnovnim školama.

Iz navedenog cilja proizlaze sljedeći zadatci istraživanja, prema čijem navedenom redoslijedu će biti razrađena interpretacija u poglavlju *Rezultati i rasprava*:

1. Ispitati stavove učitelja prema mitovima o kreativnosti te postoji li povezanost između pojedinih socio-demografskih karakteristika (dob, radni staž, formalno obrazovanje) učitelja s njihovim stavovima.

2. Utvrditi kako učitelji procjenjuju razvijenost svojih kompetencija te postoji li povezanost između pojedinih socio-demografskih karakteristika (dob, radni staž, formalno obrazovanje) učitelja s njihovim procjenama (za poticanje kreativnosti, kreiranje inovativnih odgojno-obrazovnih okolina, korištenje *ICT*-a u učenju i poučavanju te primjenu inovativnih pristupa u učenju i poučavanju) tijekom studija, stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem.

3. Ispitati stavove učitelja prema kreativnosti općenito, kreativnosti učenika i njihovoj ulozi u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina (kvalitativni istraživački zadatak).

Na temelju spoznaja dosadašnjih rezultata i pretražene relevantne literature postavljene su dvije hipoteze istraživanja za prva dva zadatka istraživanja (kvantitativni istraživački pristup):

H1: Očekuju se umjerene razine istraženih mitova bez značajnih korelacija ili razlika u odnosu na varijable kao što su dob, radni staž i formalno obrazovanje.

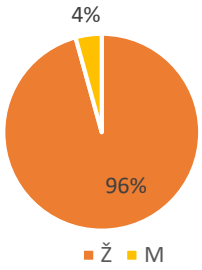
H2: Očekuje se da će učitelji procijeniti stečenost vlastitih kompetencija znatno većom stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem negoli tijekom studija. Također, očekuje se da će mlađi učitelji pridavati veći značaj formalnom obrazovanju u stečenosti vlastitih kompetencija za istraživana područja, a stariji učitelji stručnom usavršavanju i samostalnom učenju.

5. METODA

5.1. Uzorak

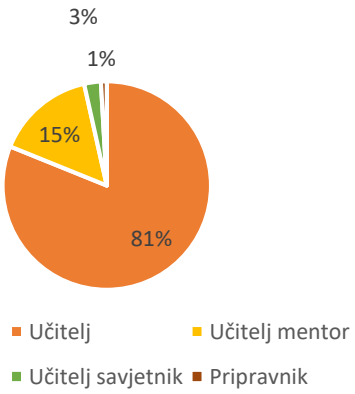
Istraživanje je provedeno na uzorku od 117 ispitanika, od toga su 112 (95,7%) žene i 5 (4,3%) muškaraca (Slika 1). Ispitanici su učitelji primarnog obrazovanja u 11 osnovnih škola Primorsko-goranske županije, pri čemu je 9 škola iz gradskog područja i 2 škole iz predgrađa.

Slika 1: Spol ispitanika

Od toga njih 95 (81%) ima položajno zvanje učitelja, 18 (15%) ima položajno zvanje učitelja mentora, troje (3%) su učitelji savjetnici te jedan (1%) položajnog zvanja pripravnika (Slika 2). U ovom istraživanju nitko nije bio volonter.

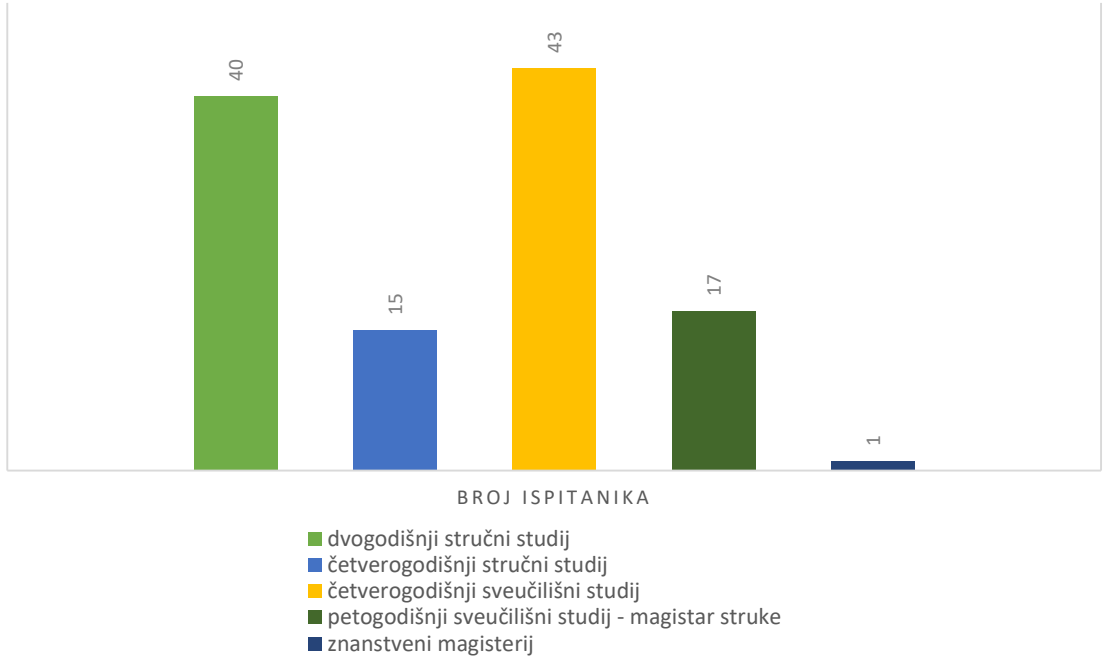
Slika 2: Položajno zvanje

S obzirom na najvišu postignutu razinu formalnog obrazovanja, najviše ispitanika, njih 43 (39%) ima završen četverogodišnji sveučilišni studij, potom 40 (34%) završen dvogodišnji stručni studij, 17 (15%) petogodišnji sveučilišni studij – magistar struke, zatim 15 (13%) ispitanika ima završen četverogodišnji stručni studij i jedan (1%)

ispitanik ima završen znanstveni magisterij. Nitko od ispitanika nema završen doktorat te se jedan ispitanik o ovome nije izjasnio (Slika 3).

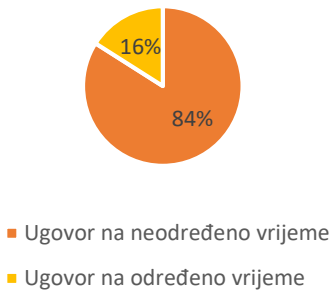
Slika 3: Razina formalnog obrazovanja

Ukupni radni staž ispitanika, kao i njihov radni staž u učiteljskoj struci, kreće se u rasponu između 1 i 43 godine.

Od ukupnog broja ispitanika njih 97 (84%) zaposleno je na neodređeno vrijeme, a 19 (16%) na određeno. Jedan ispitanik se nije izjasnio o ovome (Slika 4).

Slika 4: Radni status u školi

5.2. Mjerni instrument

U svrhu ovog istraživanja primijenjeno je anketno istraživanje s ciljem ispitivanja stavova učitelja o kreativnosti općenito, kreativnosti djece i njihovoj ulozi u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina.

Anketa se sastoji od kratkog uvodnog dijela u kojem se navodi cilj i svrha istraživanja i uvjeti pod kojima se provodi, a to su anonimnost i dobrovoljnost. Potom slijedi dio prikupljanja demografskih podataka ispitanika. Nakon toga slijedi jedno pitanje otvorenog tipa te dvije skale Likertovog tipa i na kraju tri pitanja otvorenog tipa. U prvoj skali Likertovog tipa od 1 *(„uopće ih nisam razvio/-la“*) do 5 (*„vrlo dobro sam ih razvio/-la“*) učitelji su procjenjivali u kolikoj su mjeri razvili navedene kompetencije (poticanje kreativnosti učenika, kreiranje inovativnih odgojno-obrazovnih okolina, korištenje *ICT*-a u učenju i poučavanju te primjenu inovativnih pristupa u učenju i poučavanju) kroz tri etape: tijekom studija, stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem. Drugom Likertovom skalom od 1 (*„uopće se ne slažem“*) do 5 (*„u potpunosti se slažem“*) željelo se utvrditi i ispitati prisutnost mitova kreativnosti među učiteljima. Ispitanici su pritom određivali stupanj slaganja s 19 tvrdnji osmišljenih prema Kapylisovim (2010) najraširenijim miskoncepcijama o kreativnosti.

U svrhu kvalitativne analize implicitnih definicija kreativnosti od strane učitelja, njihovo viđenje manifestacije dječje kreativnosti te viđenje njihove uloge u kreiranju odgojno-obrazovnih okolina korištena su četiri pitanja otvorenog tipa. Tri pitanja preuzeta su iz *Upitnika za ispitivanje vjerovanja budućih učitelja o kreativnosti* kojeg su sastavile Diakidoy i Kanari (1999). Ta pitanja su „*Što je za Vas kreativnost?“, „Molimo Vas, opišite jedan primjer kreativnosti koji se manifestira kod djece:*“ i *„Molimo Vas, navedite 5 područja u kojima se manifestira dječja kreativnost:“.* Četvrto pitanje, *„Kako vidite svoju ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina u razredu?“* sastavljeno je uz pomoć mentorice izv. prof. dr. sc. Renate Čepić za potrebe ovog istraživanja i želeći odgovoriti na treći zadatak istraživanja.

5.3. Postupak

Istraživanje je provedeno u 11 osnovnih škola Primorsko-goranske županije u periodu od veljače 2018. godine do lipnja 2018. godine. Osnovne škole koje su sudjelovale u istraživanju su: OŠ Ivana Zajca, OŠ Nikola Tesla, OŠ Pećine, OŠ Pehlin, OŠ Podmurvice, OŠ Srdoči, OŠ Škurinje, OŠ Vladimir Gortan, OŠ – SE Dolac, OŠ Sveti Matej – Viškovo i OŠ Milan Brozović – Kastav. Uz odobrenje Dekanice i suradnjom Učiteljskog fakulteta u Rijeci te stručnih timova osnovnih škola, uz posebno odobrenje svakog ravnatelja/ravnateljice, dogovorena je provedba istraživanja u navedenim školama. Zbog mog studijskog boravka (Erasmus) u Varšavi i jednostavnijeg anketiranja isprva je predviđena online anketa učitelja riječkih osnovnih škola putem Google obrasca, uz prethodno odobrenje ravnatelja/ravnateljice. Zbog nedovoljno ispitanika i prikupljenih anketa ovim putem, istraživanje je učinjeno i ispunjavanjem ankete u papirnatom obliku. Prikupljanje ispunjenih anketa je sveukupno trajalo 4 mjeseca. Tako je online ispunjavanjem prikupljeno 27 ispunjenih anketa, a u papirnatom obliku je prikupljeno 90 ispunjenih anketa što je sveukupno 117 ispitanika. U suradnji sa stručnim timovima škola učitelji su pristupili ispunjavanju ankete koje je trajalo od 10 do 15 minuta. Ispitanici su upućeni u potpunu anonimnost i povjerljivost ankete te u mogućnost njihova odustajanja od iste u svakom trenutku anketiranja. Povratna informacija s rezultatima istraživanja zagarantirana je i dostupna svim zainteresiranima na upit po završetku diplomskog rada. Podatci su kvalitativno obrađivani u programu *IBM SPSS Statistics verzija 21*.

6. REZULTATI I RASPRAVA

6.1. Kvantitativna analiza stavova učitelja o mitovima o kreativnosti i povezanost socio-demografskih karakteristika učitelja s njihovim stavovima o kreativnosti

Prvi istraživački problem se odnosio na ispitivanje stavova učitelja prema mitovima o kreativnosti te na povezanost između pojedinih socio-demografskih karakteristika (dob, radni staž i formalno obrazovanje) učitelja s njihovim stavovima. Dobiveni podaci su deskriptivno obrađeni računanjem aritmetičke sredine i standardne devijacije s određenom tvrdnjom o mitovima o kreativnosti za prvi dio ovog problema. Za inferencijalnu obradu podataka izračunate su bivarijantne korelacije, odnosno Spearmanov koeficijent korelacije (*p<0,05, **p<0,01) budući da su varijable odstupale od normalne distribucije.

6.1.1. Stavovi učitelja prema mitovima o kreativnosti

Ispitanici su izrazili stavove s 19 tvrdnji koje se odnose na mitove o kreativnosti. Tvrdnje su osmišljene prema Kampylisovim miskoncepcijama o kreativnosti iz 2010. Na 15 tvrdnji odgovor su dali svi ispitanici (N=117), a na tvrdnje pod brojevima 2, 3, 5 i 16 nije odgovorio po jedan ispitanik (N=116).

Tvrdnje na koje su ispitanici odgovarali su redom: *1.* „*Kreativnost potječe iz nesvjesnog, kao rezultat inspiracije“;* 2. *„Kreativnost je u izravnoj povezanosti s inteligencijom“; 3. „Kreativnost je fenomen desne polutke mozga“; 4. „Produkt kreativnosti je u potpunosti originalan“; 5. „Kreativno izražavanje zahtjeva apsolutnu slobodu“; 6. „Ili si kreativan ili nisi kreativan“; 7. „Kreativnost je urođena i ne može se postići odgojem“; 8. „Kreativni produkt je isključivo osobina pojedinca, a ne skupine ljudi“; 9. „Kreativna organizacija podrazumijeva isključivo kreativne zaposlenike“; 10. „Djeca su kreativnija od odraslih“; 11. „Pojedinci s invaliditetom i teškoćama ne mogu biti kreativni“; 12. „Moraš biti psihički nestabilniji kako bi bio visoko kreativan“; 13. „Pojedinci visokog stupnja kreativnosti nisu prepoznati za vrijeme svog življenja“; 14. „Kreativnost je univerzalan, kulturološki neovisan*

koncept"; 15. „Kreativnost je nešto ugodno i poželjno za svih"; 16. „Kreativnost je nešto što donosi "dobro za sve""; 17. „Kreativnost je nešto apolitično"; 18. „Likovne umjetnosti su kreativnije od drugih područja izražavanja kreativnosti"; 19. „Postoje "kreativni" i "nekreativni" školski predmeti".

U nastavku slijedi prikaz dobivenih deskriptivnih podataka za stavove učitelja o mitovima kreativnosti (Tablica 1).

Tablica 1: Deskriptivni pokazatelji stavova učitelja prema mitovima o kreativnosti

MITOVI	N	M	SD	RASPON
Kreativnost je nešto ugodno i poželjno za svih.	117	**4,128**	0,623	3-5
Kreativno izražavanje zahtjeva apsolutnu slobodu.	116	4,026	0,740	1-5
Kreativnost je nešto što donosi "dobro za sve".	116	3,957	0,796	3-5
Kreativnost je nešto apolitično.	117	3,846	0,916	1-5
Produkt kreativnosti je u potpunosti originalan.	117	3,786	0,927	1-5
Kreativnost potječe iz nesvjesnog, kao rezultat inspiracije.	117	3,726	0,761	1-5
Kreativnost je univerzalan, kulturološki neovisan koncept.	117	3,504	0,867	1-5
Djeca su kreativnija od odraslih.	117	3,197	0,993	1-5
Kreativnost je fenomen desne polutke mozga.	116	3,095	0,923	1-5
Kreativna organizacija podrazumijeva isključivo kreativne zaposlenike.	117	3,077	0,853	1-5
Ili si kreativan ili nisi kreativan.	117	3,068	1,089	1-5
Kreativnost je u izravnoj povezanosti s inteligencijom.	116	3,060	0,954	1-5
Kreativni produkt je isključivo osobina pojedinca, a ne skupine ljudi.	117	3,051	1,202	1-5
Pojedinci visokog stupnja kreativnosti nisu prepoznati za vrijeme svog življenja.	117	2,761	0,953	1-4
Kreativnost je urođena i ne može se postići odgojem.	117	2,718	1,033	1-5
Likovne umjetnosti su kreativnije od drugih područja izražavanja kreativnosti.	117	2,419	1,191	1-5
Postoje "kreativni" i "nekreativni" školski predmeti.	117	2,359	0,978	1-5
Pojedinci s invaliditetom i teškoćama ne mogu biti kreativni.	117	1,564	0,995	1-5
Moraš biti psihički nestabilniji kako bi bio visoko kreativan.	117	**1,479**	0,690	1-4

Analizom svih odgovora, koji se mogu vidjeti u Tablici 1, primjećujemo kako su učitelji najviše slaganja izrazili s mitom „*Kreativnost je nešto ugodno i poželjno za svih"* (M=4,128, SD=0,623) te nešto manje s mitom „*Kreativno izražavanje zahtjeva apsolutnu slobodu"* (M=4,026, SD=0,740). Najmanje slaganja su ispitanici izrazili za mit „*Moraš biti psihički nestabilniji kako bi bio visoko kreativan"* (M=1,479, SD=0,690) te nešto više slaganja s mitom „*Pojedinci s invaliditetom i teškoćama ne mogu biti kreativni"* (M=1,564, SD=0,995).

Pri usporedbi ovog istraživanja s onim koje su Čepić, Tatalović Vorkapić i Mašić provele 2016. među studentima ranog i predškolskog odgoja i razredne nastave te budućim učiteljima likovnog odgoja (N=151) u Rijeci, kojim se pokazalo da studenti izražavaju slaganje s polovicom tvrdnji, možemo reći kako je zadovoljavajuće što učitelji ne izražavaju visoka slaganja s većinom tvrdnji. Međutim, u provedenom istraživanju učitelji su izrazili veće slaganje sa sedam mitova, a to su uz ona prethodno dva navedena: „*Kreativnost potječe iz nesvjesnog, kao rezultat inspiracije", „Produkt kreativnosti je u potpunosti originalan", „Kreativnost je univerzalan, kulturološki neovisan koncept", „Kreativnost je nešto što donosi "dobro za sve", „Kreativnost je nešto apolitično".*

Budući da su ispitanici bili učitelji svakako treba istaknuti da za mit „*Postoje "kreativni" i "nekreativni" školski predmeti",* koji se direktno odnosi na formalno obrazovanje, nisu pokazali visoko slaganje (M=2,359, SD=0,978), no među njima i dalje postoje oni koji imaju tradicionalne stavove o kreativnosti. Istraživanje koje su provele Marquis i Vajoczki 2012. među studentima šest različitih fakulteta pokazalo je da 54% ispitanika smatra da se kreativnost učenika može razvijati u njihovom području. Beghetto i suradnici (2015) predlažu usmjeravanje pažnje na obrazovanje i usavršavanje učitelja kako ne bi ostali vezani uz one nastavne predmete koji se tradicionalno povezuju s kreativnošću, a to je ponajviše likovni odgoj. Na temelju dobivenih podataka, možemo zaključiti da učitelji koji razumiju kreativnost i kreativno mišljenje, koji to njeguju i razvijaju kod sebe, moći će to činiti i s učenicima. Da bi učitelji uopće znali i mogli poticati kreativnost kod učenika, potrebno je da i oni sami upoznaju metode i načine razvoja kreativnosti (Sulentić Begić, 2009).

Provedenim istraživanjem potvrđena je prva hipoteza te su utvrđene umjerene razine slaganja s istraženim mitovima o kreativnosti. Međutim, iako provedenim istraživanjem nisu dobivene visoke razine slaganja s predstavljenim mitovima, potrebno je na njih obratiti pozornost jer nedovoljna informiranost i neznanje mogu se reflektirati na implicitne teorije kreativnosti učitelja (Kampylis, 2010). Stavovi (budućih) učitelja i odgajatelja o kreativnosti i kreativnom učenju djece više su nego bitni za osiguravanje dobrobiti učenika (Čepić i Tatalović Vorkapić, 2015).

6.1.2. Povezanost socio-demografskih karakteristika učitelja s njihovim stavovima prema mitovima o kreativnosti

Provedenim istraživanjem nije dobivena statistički značajna povezanost dobi, godina radnoga staža i razine formalnog obrazovanja sa stavovima učitelja prema mitovima o kreativnosti za čestice: *„Kreativnost potječe iz nesvjesnog, kao rezultat inspiracije“; „Kreativnost je u izravnoj povezanosti s inteligencijom“; „Kreativnost je fenomen desne polutke mozga“; „Produkt kreativnosti je u potpunosti originalan“; „Ili si kreativan ili nisi kreativan“; „Kreativni produkt je isključivo osobina pojedinca, a ne skupine ljudi“; Kreativna organizacija podrazumijeva isključivo kreativne zaposlenike; „Djeca su kreativnija od odraslih“; „Pojedinci s invaliditetom i teškoćama ne mogu biti kreativni“; „Pojedinci visokog stupnja kreativnosti nisu prepoznati za vrijeme svog življenja“; „Kreativnost je univerzalan, kulturološki neovisan koncept“; „Kreativnost je nešto apolitično“; „Likovne umjetnosti su kreativnije od drugih područja izražavanja kreativnosti“* i *„Postoje “kreativni“ i “nekreativni“ školski predmeti.“*

U nastavku slijedi prikaz dobivenih podataka (Tablica 2).

Tablica 2: Povezanost dobi, godina radnog staža i razine formalnog obrazovanja sa stavovima učitelja s mitovima o kreativnosti

MITOVI	DOB	GODINE RADNOG STAŽA	RAZINA FORMALNOG OBRAZOVANJA
Kreativnost potječe iz nesvjesnog, kao rezultat inspiracije.	-0,025	-0,008	0,032
Kreativnost je u izravnoj povezanosti s inteligencijom.	-0,096	-0,101	0,040
Kreativnost je fenomen desne polutke mozga.	-0,050	-0,082	0,044
Produkt kreativnosti je u potpunosti originalan.	-0,102	-0,106	0,059
Kreativno izražavanje zahtjeva apsolutnu slobodu.	**-,197***	**-,214***	0,099
Ili si kreativan ili nisi kreativan.	0,016	0,029	-0,125
Kreativnost je urođena i ne može se postići odgojem.	**,209***	**,206***	**-,185***
Kreativni produkt je isključivo osobina pojedinca, a ne skupine ljudi.	0,114	0,094	-0,167
Kreativna organizacija podrazumijeva isključivo kreativne zaposlenike.	0,071	0,087	-0,060
Djeca su kreativnija od odraslih.	-0,124	-0,138	0,172
Pojedinci s invaliditetom i teškoćama ne mogu biti kreativni.	-0,030	-0,047	-0,022
Moraš biti psihički nestabilniji kako bi bio visoko kreativan.	0,130	0,135	**-,199***
Pojedinci visokog stupnja kreativnosti nisu prepoznati za vrijeme svog življenja.	-0,067	-0,063	0,005
Kreativnost je univerzalan, kulturološki neovisan koncept.	-0,129	-0,115	0,094
Kreativnost je nešto ugodno i poželjno za svih.	**-,191***	-0,178	**,223***
Kreativnost je nešto što donosi "dobro za sve".	**-,198***	**-,193***	0,166
Kreativnost je nešto apolitično.	-0,102	-0,105	0,132
Likovne umjetnosti su kreativnije od drugih područja izražavanja kreativnosti.	0,033	0,053	0,038
Postoje "kreativni" i "nekreativni" školski predmeti.	0,090	0,106	-0,138

Legenda: *Spearmanov koeficijent korelacije (*p<0,05, **p<0,01)*

Računanjem bivarijantinih korelacija između socio-demografskih podataka i stavova učitelja, dobivena je statistički značajna povezanost samo za tvrdnje:

„Kreativno izražavanje zahtjeva apsolutnu slobodu“; „Kreativnost je urođena i ne može se postići odgojem“; „Moraš biti psihički nestabilniji kako bi bio visoko kreativan“; „Kreativnost je nešto ugodno i poželjno za svih“ i *„Kreativnost je nešto što donosi “dobro za sve““.* Dob učitelja i godine radnog staža u negativnoj su korelaciji sa stavom prema mitu „*Kreativno izražavanje zahtjeva apsolutnu slobodu“* (r_s=-,197, p<0,01 za dob i r_s=-,214, p<0,01 za godine radnog staža) i sa stavom o mitu „*Kreativnost je nešto što donosi “dobro za sve““* (r_s=-,198, p<0,01 za dob i r_s=-,193, p<0,01 za godine staža). Stav o mitu „*Kreativnost je urođena i ne može se postići odgojem“* je slabo pozitivno povezan s dobi učitelja (r_s=,209, p<0,01) i s godinama njihova radnog staža (r_s=,206, p<0,01), čiji se koeficijenti gotovo podudaraju. Stav o ovom mitu je i negativno povezan s postignutom razinom formalnog obrazovanja (r_s=-,185, p<0,01). Učitelji su najčešće iskazali slaganje s ponuđenom tvrdnjom *„niti se slažem, niti se ne slažem“* te možda možemo zaključiti kako su bili neodlučni i nesigurni u svom stavu. Provedenim istraživanjem dobiveno je da se stariji učitelji te učitelji s većim brojem godina radnoga staža češće izvještavaju da se niti slažu niti ne s tvrdnjom. Dobiveni rezultati mogu se objasniti Leeovim i Seovim (2006) istraživanjem da učitelji s više iskustva imaju pristrane poglede na kreativnost. Prema ovim autorima, učitelji s više godina radnog staža, što podrazumijeva da su i stariji, su manje fleksibilni i nisu skloni novome te teže potiču kreativnost učenika. Ove tvrdnje možda možemo povezati i s time da kreativnost smatraju urođenom i ne vide prostor za napredak. No, oni učitelji koji imaju ostvarenu višu razinu formalnog obrazovanja manje se slažu s ovim mitom pa možemo reći kako edukacija utječe na, barem djelomično, pobijanje iskrivljenih stavova o kreativnosti. Dobivena je statistički značajna negativna korelacija između postignute razine formalnog obrazovanja formalnog obrazovanja i stava o mitu „*Moraš biti psihički nestabilniji kako bi bio visoko kreativan“* te negativna korelacija dobi učitelja i stava o mitu „*Kreativnost je nešto ugodno i poželjno za svih“* (r_s=-,191, p<0,01) i pozitivna korelacija postignute razine formalnog obrazovanja i stava o prethodno navedenom mitu (r_s=,223, p<0,01).

Računanjem bivarijantnih korelacija između stavova učitelja o kreativnosti i socio-demografskih podataka, djelomično su potvrđene pretpostavljene hipoteze.

6.2. Kvantitativna analiza samoprocjene stečenosti vlastitih kompetencija učitelja i povezanost socio-demografskih karakteristika s procjenama stečenih kompetencija tijekom studija, stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem

Za drugi istraživački problem provedena je deskriptivna analiza samoprocjena stečenih kompetencija za vrijeme studija, stručnog usavršavanja i samostalnog učenja. Samoprocjena stečenih kompetencija je analizirana usporedbom dobivenih srednjih vrijednosti. Povezanost između pojedinih socio-demografskih karakteristika (dob, radni staž i formalno obrazovanje) učitelja sa samoprocjenama stečenih kompetencija je analizirana bivarijatnom korelacijom inferencijalne statistike.

6.2.1. Samoprocjena učitelja stečenosti kompetencija tijekom studija, stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem

Analizom odgovora ispitanih učitelja možemo uočiti da su prosječni rezultati samoprocjene za sve navedene kompetencije stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem više od onih stečenih tijekom studija što je vidljivo u Tablici 3. Dobiveni podaci ukazuju da su najviše samoprocjene kompetencija stečene samostalnim učenjem.

Tablica 3: Samoprocijenjene kompetencije učitelja za poticanje kreativnosti učenika i vrste profesionalnog razvoja

Samoprocijenjene kompetencije učitelja za poticanje kreativnosti učenika i vrste profesionalnog razvoja		N	M	SD	RASPON
Samoprocijenjene kompetencije učitelja za poticanje kreativnosti učenika	tijekom studija	117	3,188	0,900	1-5
	stručnim usavršavanjem	116	3,871	0,666	2-5
	samostalnim učenjem	116	4,336	0,632	3-5
Samoprocijenjene kompetencije učitelja za kreiranje inovativnih odgojno-obrazovnih okolina	tijekom studija	117	3,299	0,864	1-5
	stručnim usavršavanjem	116	3,69	0,762	1-5
	samostalnim učenjem	116	4,25	0,745	2-5
Samoprocijenjene kompetencije učitelja za korištenje ICT-a u učenju i poučavanju	tijekom studija	117	2,761	1,243	1-5
	stručnim usavršavanjem	116	3,724	0,85	1-5
	samostalnim učenjem	116	4,069	0,799	2-5
Samoprocijenjene kompetencije učitelja za primjenu inovativnih pristupa u učenju i poučavanju	tijekom studija	116	3,198	0,935	1-5
	stručnim usavršavanjem	116	3,879	0,577	2-5
	samostalnim učenjem	116	4,224	0,634	3-5

Potvrđena je hipoteza kako učitelji procjenjuju stečenost vlastitih kompetencija znatno većom stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem negoli tijekom studija. Dobiveni podaci mogu se objasniti kroz svakodnevni rad s učenicima, koje iziskuje stalni napredak i usavršavanje. No treba uočiti da na fakultetima još uvijek dominira frontalna predavačka nastava koja se većinom svodi na ulogu studenta kao pasivnog slušača te je situacija lošija negoli u školama. Problem je takva nastava jer treba pripremati buduće učitelje za rad, a daje im loš primjer, a poznato je da učitelji više oponašaju svoje profesore, nego što primjenjuju nove i suvremene didaktičke i metodičke postavke (Bognar, 2011). Tijekom studija učitelji trebaju upoznati i savladati nastavne metode koje preferiraju kreativno učenje i stimuliraju učenike na kreativno učenje (Svalina 2009) jer samo kreativan učitelj će poticati kreativnost svojih učenika.

6.2.2. Povezanost između samoprocjena učitelja o stečenim kompetencijama različitim oblicima profesionalnog razvoja s dobi, radnim stažom i razinom formalnog obrazovanja

Računanjem bivarijantinih korelacija između samoprocjena i dobi, radnog staža te razine formalnog obrazovanja, potvrđena je druga hipoteza. Dobiveni rezultati prikazani su u Tablici 4.

Tablica 4: Povezanost između samoprocjena učitelja o stečenim kompetencijama različitim oblicima profesionalnog razvoja s dobi, radnim stažom i razinom formalnog obrazovanja

Povezanost između samoprocjena učitelja o stečenim kompetencijama različitim oblicima profesionalnog razvoja s dobi, radnim stažom i razinom formalnog obrazovanja		**DOB**	**RADNI STAŽ**	**RAZINA FORMALNOG OBRAZOVANJA**
Samoprocijenjene kompetencije učitelja za poticanje kreativnosti učenika	tijekom studija	**-,213***	**-,190***	0,072
	stručnim usavršavanjem	**,244****	**,299****	-0,164
	samostalnim učenjem	-0,015	-0,047	0,087
Samoprocijenjene kompetencije učitelja za kreiranje inovativnih odgojno-obrazovnih okolina	tijekom studija	-0,135	-0,105	0,017
	stručnim usavršavanjem	-0,074	-0,068	0,087
	samostalnim učenjem	0,117	0,113	-0,056
Samoprocijenjene kompetencije učitelja za korištenje ICT-a u učenju i poučavanju	tijekom studija	**-,341****	**-,287****	**,317****
	stručnim usavršavanjem	0,016	0,002	0,016
	samostalnim učenjem	-0,028	-0,023	0,122
Samoprocijenjene kompetencije učitelja za primjenu inovativnih pristupa u učenju i poučavanju	tijekom studija	**-,289****	**-,267****	**,187***
	stručnim usavršavanjem	-0,108	-0,078	0,107
	samostalnim učenjem	0,161	**,213***	-0,077

Legenda: *Spearmanov koeficijent korelacije (*p<0,05, **p<0,01)*

Dobivena niska negativna povezanost između dobi i mjere stečenosti kompetencija tijekom studija za poticanje kreativnosti učenika. S obzirom na negativni predznak, što su ispitanici mlađi to procjenjuju višu mjeru stečenih kompetencija tijekom studija. Također, dobivena je slaba negativna povezanost između godina radnog staža i mjere stečenosti kompetencija tijekom studija za poticanje kreativnosti učenika. Dobivena je niska povezanost i između dobi i radnog staža s mjerom stečenih kompetencija za poticanje kreativnosti učenika stručnim usavršavanjem, ali u ovom slučaju kako dob i godine radnog staža rastu, tako se povećava i slaganje s ovom

tvrdnjom. Statistički značajna se pokazala i korelacija između dobi, godina radnog staža i postignute razine formalnog obrazovanja s mjerom stečenih kompetencija za korištenje *ICT*-a u učenju i poučavanju tijekom studija. Dobivena je niska povezanost između svake od ovih socio-demografskih karakteristika s mjerom stečenih kompetencija za korištenje *ICT*-a u učenju i poučavanju tijekom studija. Što su ispitanici mlađi i s manje radnog staža to procjenjuju višu mjeru stečenosti ovih kompetencija tijekom studija te što je razina formalnog obrazovanja viša to je i mjera stečenih kompetencija tijekom studija viša. To možda možemo povezati s time da su mlađi učitelji stekli višu razinu formalnog obrazovanja jer se i studij učitelja mijenjao te je u zadnjih petnaestak godina dobio značajne promjene pa je tako više mlađih učitelja s postignutom razinom četverogodišnjeg i petogodišnjeg studija te se i korištenje *ICT*-a u učenju i poučavanju povećavalo s godinama. Zasigurno nove tehnologije imaju pažnju učitelja zbog velikih mogućnosti bržeg nalaženja i korištenja atraktivnih informacija i prezentacija. No često učitelji koji nemaju iskustva niti razvijene kompetencije za korištenje *ICT*-a u nastavi, a većinom su to učitelji srednje i starije životne dobi, i dalje slijede logiku frontalne predavačko-prikazivačke nastave u kojoj se od učenika očekuje samo sjedenje, slušanje i gledanje. Zato s takvim (ne)kreativnim korištenjem *ICT*-a treba biti oprezan (Matijević, 2009).

Prema odgovorima učitelja pokazala se i statistički značajna korelacija između socio-demografskih obilježja i mjere razvijenih kompetencija za primjenu inovativnih pristupa u učenju i poučavanju tijekom studija. Dobivena je niska povezanost između dobi učitelja i godina radnog staža s mjerom stečenih ovih kompetencija tijekom studija i vidimo da što su učitelji mlađi i s manje godina radnog staža to procjenjuju višu razinu stečenih kompetencija tijekom studija za primjenu inovativnih pristupa u učenju i poučavanju. Dobivena je i slaba povezanost između razine postignutog formalnog obrazovanja s razinom stečenih kompetencija pa što su učitelji postigli višu razinu formalnog obrazovanja, procjenjuju višu razinu stečenih kompetencija tijekom studija za primjenu inovativnih pristupa u učenju i poučavanju. Te posljednja statistički značajna korelacija pokazala je da je dobivena niska povezanost između godina radnog staža s razinom stečenih kompetencija za primjenu inovativnih pristupa

u učenju i poučavanju samostalnim učenjem te što je broj godina radnog staža veći to je ova razina stečenih kompetencija veća.

Potvrđeno je drugo očekivanje druge postavljene hipoteze. Mlađi učitelji pridaju veći značaj stečenih vlastitih kompetencija za istraživana područja tijekom studija, dok stariji učitelji i s više godina radnog staža pridaju veći značaj stručnom usavršavanju i samostalnom učenju. To možemo povezati s time da mlađi učitelji još uvijek nisu imali dovoljno prilika za stručnim usavršavanjem te još uvijek nisu morali ulagati toliko truda i vremena u samostalno učenje, ali i značaj možemo pridati kvalitetnijem studijskom programu koji su imali mlađi učitelji. No, kao što je prethodno navedeno, promatrajući cjelokupan uzorak vidi se kako učitelji procjenjuju stečenost vlastitih kompetencija znatno većom stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem negoli tijekom studija te je to tema o kojoj bi se moglo dalje razmišljati te pokušati pronaći načine osuvremenjenja i aktualiziranja postojećih studijskih programa.

6.3. Kvalitativna analiza stavova učitelja prema kreativnosti i vlastitoj ulozi u poticanju kreativnosti djece

U anketi ovog istraživanja postavljena su četiri pitanja otvorenog tipa. Prvo pitanje se odnosi na razumijevanje i definiranje kreativnosti („*Što je za Vas kreativnost?*“), drugo pitanje se odnosi na viđenje vlastite uloge u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina (*„Kako vidite vlastitu ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina u razredu?“*), treće pitanje traži izdvajanje jednog primjera kreativnosti koji se manifestira kod djece („*Molimo Vas, opišite jedan primjer kreativnosti koji se manifestira kod djece:*“) i četvrto pitanje se nadovezuje na prethodno i traži navođenje pet područja u kojima se manifestira kreativnost kod djece („*Molimo Vas, navedite 5 područja u kojima se manifestira dječja kreativnost:*“).

U svrhu organiziranja prikupljenih odgovora na sva četiri pitanja ovoga tipa, korišten je postupak otvorenog kodiranja. Postupak se sastoji od tri različita koraka. Prvi korak je pripisivanje pojmova empirijskoj građi, drugi korak podrazumijeva

pridruživanje srodnih pojmova u kategorije, a treći korak je analiza značenja pojmova i kategorija (Mesec, 1998, prema Koller-Trbović i Žižak, 2008: 126). U prilogu rada nalaze se tablice analiza za svako pitanje.

U Tablici 5 prikazan je Korak 1 za prvo pitanje otvorenog tipa, a to je pridruživanje pojmova odgovorima. Potom slijedi Tablica 6 kojom je prikazano pridruživanje srodnih pojmova u kategorije te je nakon toga u Tablici 7 prikazana zastupljenost pojedine kategorije. Isti postupak je ponovljen i za pitanje opisivanja jednog primjera kojim se manifestira kreativnost u djece, a za posljednje pitanje otvorenog tipa je preskočen prvi korak jer nije potreban zbog prirode pitanja kojim ispitanici navode pet područja i time slijede empirijsku građu.

Radi prirode i teme ovoga rada, odgovori na drugo pitanje o viđenju vlastite uloge u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina interpretirat će se posljednje u ovom poglavlju prema istim koracima kao ostala pitanja.

6.3.1. Stavovi učitelja prema kreativnosti općenito

Na pitanje što je za njih kreativnost odgovorilo je 113 učitelja, 4 ispitanika nisu odgovorila na ovo pitanje. U prvom koraku analize, odgovorima su se pripisivali ključni pojmovi što je vidljivo u Tablici 5. Nakon toga, odgovori učitelja su svrstani u pet kategorija prikazanih u Tablici 6: oni koji kreativnost doživljavaju kao proces stvaranja, oni koji kreativnost doživljavaju kao sposobnost ili vještinu i oni koji ju doživljavaju kao osobinu te oni koji imaju kompleksan pogled na kreativnost, odnosno smatraju je kombinacijom sposobnosti i procesa stvaranja ili osobina i sposobnosti.

U Tablici 7 slijedi prikaz zastupljenosti pojedinih kategorija razumijevanja kreativnosti kod učitelja.

Tablica 7: Zastupljenost kategorija razumijevanja kreativnosti kod učitelja

RAZUMIJEVANJE KREATIVNOSTI	f	% U UKUPNOM UZORKU
Kreativnost kao sposobnost ili vještina	49	43,36%
Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja	24	21,24%
Kreativnost kao osobina	18	15,93%
Kreativnost kao osobina i sposobnost	17	15,04%
Kreativnost kao proces stvaranja	4	3,54%

Najviše učitelja, njih 49 (43,36%) definiralo je kreativnost kao sposobnost ili vještinu. Od toga se najviše odgovora odnosi na sposobnost razmišljanja i fluentnost u pronalasku odgovora, divergentnog mišljenja i redefiniranja staroga u novo. Skoro duplo manji broj učitelja, njih 25 (21,24%) okarakteriziralo je kreativnost kao kombinaciju sposobnosti i procesa stvaranja. Nešto manje učitelja, njih 18 (15,93%) je definiralo kreativnost kao osobinu, među kojima se ističe sloboda izražavanja, a 17 (15,04%) ju je definiralo kao osobinu i sposobnost, dok je najmanje učitelja, samo 4 (3,54%), kreativnost opisalo kao proces stvaranja. Dobiveni rezultati su vrlo slični rezultatima koji su dobiveni istraživanjem za potrebe diplomskog rada Marine Čabraje iz 2017. godine. Ono što se razlikuje jest to da su ovaj put učitelji više puta kreativnost definirali kao osobinu i sposobnost, a manje kao proces stvaranja dok je u prethodnom istraživanju bilo obrnuto.

Odgovori učitelja o kreativnosti su vrlo različiti što potvrđuje da je kreativnost pojam sa stotinu opisa i ne postoji jedinstvena definicija. Uočavamo da učitelji definiraju kreativnost većinom navodeći samo pozitivne karakteristike njezine manifestacije ili koje imaju kreativne osobe, što nam indirektno ukazuje na pozitivan stav prema kreativnosti uopće (Runco i Johnson, 2002, prema Runco, 2014). I iako su se neki učitelji složili u određenim segmentima određivanja ovog pojma, svatko od njih donosi svoj vlastiti pogled i stav te tako čine kreativnost vrlo osobnim pojmom koji je povezan s njihovom ličnosti. Jedan ispitanik kreativnost opisuje vrlo zanimljivo govoreći da je to *sloboda u postojanju, neometanost u stvaranju*, čime na jedan način možemo zaokružiti razmišljanje koliko je kreativnost obavijena velom misterioznosti

i neodređenosti. I iako je rasprava o kreativnosti aktualna kada se govori o obrazovnim inovacijama, čini se da još uvijek nije dovoljno dobro definirana u kontekstu obrazovanja (Plucker i sur., 2004) što možemo i primijetiti u šarolikim odgovorima učitelja. Za obrazovne svrhe preopćenito je govoriti o kreativnosti kao ono što je „nešto novo i korisno“ te je potrebno da učitelji znaju (sve) više o uvjetima, indikacijama i ishodima kreativnih procesa (Baer, 1998).

Kao što je prethodno navedeno, među odgovorima ispitanika koji su odredili kreativnost kao sposobnost ili vještinu, ističu se odgovori koji kreativnost vežu uz sposobnost razmišljanja, divergentnog mišljenja i fluentnosti u pronalasku odgovora, sposobnost rješavanja problema i redefiniranja nečega starog ili njegovo upotpunjavanje novim. Mnogi su uz kreativnost vezali originalnost, inovativnost, snalažljivost, efikasnost i maštovitost. Ove implicitne teorije kreativnosti učitelja se u određenoj mjeri slažu s definicijama koje za kreativnost pretpostavljaju određenu razinu divergentnog mišljenja.

Odgovori ispitanika koji kreativnost vide kao osobinu ili osobinu i sposobnost najviše se odnose na slobodu izražavanja povezujući ju često s originalnošću, fluentnosti i inovativnosti te gledanje na svijet drugačijim pogledom. Ispitanici su često vezali kreativnost uz pojmove biti drugačiji, različit i poseban. Nekolicina učitelja smatra da su inspiracija i mašta pokretači kreativnosti. Četiri ispitanika koja kreativnost opisuju kao proces stvaranja prvenstveno ističu stvaranje ideja.

Ispitanici koji kreativnost definiraju kao sposobnost i proces stvaranja u prvi plan stavljaju stvaranje nečega novog ili rješavanje problema uz naglasak na originalnost, redefiniranje i moderniziranje, no važno je istaknuti da se više puta spominje efikasnost tog procesa stvaranja, odnosno da je u konačnici vidljiv određeni produkt.

6.3.2. Primjeri manifestacije kreativnosti kod djece

Ispitivanjem primjera manifestacije kreativnosti kod djece i područja u kojima se manifestira dječja kreativnost željelo se steći uvid u učiteljska viđenja ovoga pitanja. Na odgovor opisivanja jednog primjera kreativnosti koji se manifestira kod djece je odgovorilo 109 ispitanika. Zastupljenost kategorija područja manifestacije kreativnosti prikazana je u Tablici 10.

Tablica 10: Zastupljenost kategorija područja manifestacije kreativnosti kod djece prema primjerima

PODRUČJE MANIFESTACIJE KREATIVNOSTI	f	% U UKUPNOM UZORKU
Područje pristupu problemu i rješavanja problema	34	31,19%
Likovno područje	32	29,36%
Područje jezičnog izražavanja	21	19,27%
Područje istraživanja i stvaranja	11	10,09%
Područje igre	10	9,17%
Glazbeno područje	9	8,25%
Područje pokreta i plesa	7	6,42%
Scensko područje	7	6,42%
Socijalno područje	5	4,59%

Među opisanim primjerima prednjače 34 (31,19%) spominjanja iz područja pristupu problemu i rješavanju problema i 32 (29,36%) spominjanja iz likovnog područja. Potom slijedi 21 (19,27%) primjer iz područja jezičnog izražavanja. Nakon toga slijede područje istraživanja i stvaranja s 11 (10,09%), područje igre s 10 (9,17%) i glazbeno područje s 9 (8,25%) spominjanja. S nešto manje, s po 7 (6,42%) spominjanja, su zastupljeni područje pokreta i plesa i scensko područje. Najmanje je zastupljeno socijalno područje koje se spominje 5 (4,59%) puta.

6.3.3. Područja u kojima se najčešće manifestira kreativnost djece s perspektive učitelja

Analizom odgovora ispitanika na pitanje u kojem su trebali navesti pet područja u kojima se manifestira dječja kreativnosti ustanovljeno je 19 područja. Svi odgovori su prikazani u Tablici 11, a njihova zastupljenost u Tablici 12 koja slijedi u nastavku.

Tablica 12: Zastupljenost kategorija područja manifestacije kreativnosti kod djece

PODRUČJA MANIFESTACIJE KREATIVNOSTI	f	% U UKUPNOM UZORKU
Likovna kultura	94	83,93%
Glazbena kultura	82	73,21%
Hrvatski jezik	76	67,86%
Priroda i društvo	39	34,82%
Matematika	33	29,46%
Ples	28	25%
Tjelesna i zdravstvena kultura	27	24,12%
Gluma	24	21,43%
Igra	14	12,50%
Istraživanje i praktična nastava	13	11,61%
Rješavanje problema	12	10,71%
Sva životna područja	11	9,82%
Socijalni kontakti	10	8,93%
Slobodno vrijeme	6	5,36%
Izvannastavne/izvanškolske aktivnosti	6	5,36%
Strani jezik	6	5,36%
Informatika	5	4,46%
Estetika	1	0,90%
Poduzetništvo	1	0,90%

Područje koje ispitanici najčešće navode je ono vezano uz likovnu kulturu i to čak 94 (83,93%) puta. Potom slijede područje glazbene kulture s 82 (73,21%) spominjanja i područje hrvatskog jezika sa 76 (67,86%) spominjanja. Na četvrtom mjestu je priroda i društvo s 39 (34,82%) spominjanja, a slijedi ju matematika s 33 (29,46%) spominjanja. Na šestom i sedmom mjestu se nalaze ples s 28 (25%) i tjelesna i zdravstvena kultura s 27 (24,12%) spominjanja. Nešto manje, 24 (21,43%)

spominjanja ima gluma. Nakon nje slijede redom: igra, istraživanje i praktična nastava, rješavanje problema, sva životna područja te socijalni kontakti s 14 (12,5%), 13 (11,61%), 12 (10,71%) i 10 (8,93%) spominjanja. 6 (5,36%) spominjanja imaju slobodno vrijeme, izvannastavne/izvanškolske aktivnosti i strani jezik. Informatika ima 5 (4,46%) spominjanja, dok su na zadnjem mjestu estetika i poduzetništvo s po jednim (0,9%) spominjanja.

Ne iznenađuje da je likovna kultura na prvom mjestu spominjanja područja u kojima se manifestira kreativnost jer se i kroz odgovore opisivanja konkretnog primjera manifestacije kreativnosti kod djece pojavljuje kao drugo najčešće spominjano područje. I Craft (2010) ističe da učitelji redovito kreativnost povezuju s umjetnosti, a „najkreativnijim" školskim predmetima smatraju one povezane uz likovnost, glazbu i glumu. Pomalo iznenađuje što je područje pristupu problemu i rješavanju problema na prvom mjestu spominjanja kroz primjere, a tek na jedanaestom mjestu spominjanja u navođenju područja. Tomu je možda razlog što su primjere koji se odnose uz rješavanje problema učitelji povezivali s određenim područjem, kao što je rješavanje problema i zadataka u matematici, rješavanje problema u razredu, rješavanje likovnog problema i drugo, a u konkretizaciji područja su se više vodili točnijim definiranjem. Većina učitelja tako daje jednodimenzionalne opis manifestacije kreativnosti, kao što su činili i kad su definirali samu kreativnost (Pavlović, 2013). Područje jezičnog izražavanja koje je kroz primjere obuhvaćalo i usmeno i pisano izražavanje je na trećem mjestu spominjanja, kao i hrvatski jezik u područjima manifestacije kreativnosti. Svakako treba istaknuti područje plesa koje su učitelji s 28 spominjanja pozicionirali na visoko šesto mjesto, dok se kroz primjere spominje mnogo rjeđe. Isto tako, valja naglasiti kako su učitelji pet puta naveli primjere u kojima se kreativnost manifestira u socijalnom području, od toga se tri puta navodi kako neki učenici redovito pronalaze načine da afektivno rješavaju sukobe ne ostavljajući nikoga povrijeđenim te se brinu o svakome u razredu. Učitelji potvrđuju manifestaciju kreativnosti kroz područje socijalnih kontakata spominjući ga deset puta. Ono što je značajno navesti kako se primjer igre kao manifestacije kreativnosti navodi deset puta, jedan više od primjera iz glazbenog područja, no u konkretnom navođenju područja, igra je tek na devetom mjestu s tek 14 spominjanja, dok je

glazbena kultura na drugom mjestu s 82 spominjanja. Ono što može biti ohrabrujuće je da su kroz odgovore učitelji navodili raznolike primjere, ne vežući se samo na umjetnička područja, no u navođenju područja ipak su prevladala područja koja se tradicionalno povezuju s kreativnosti. Za kraj treba istaknuti kako se u navođenju područja u kojima se manifestira dječja kreativnost jedanput spominje estetika, odnosno uređenje razrednog i školskog okoliša te poduzetništvo.

6.3.4. Uloga učitelja u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina u razredu

Kao što je prethodno navedeno, kao posljednje pitanje koje će biti analizirano jest ono koje se odnosi na viđenje učitelja vlastite uloge u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina u razredu. Pitanje je analizirano kao i prethodna tri pomoću tri koraka. Na pitanje: „*Kako vidite svoju ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina u razredu?*“ odgovorilo je 110 ispitanika, što znači da njih 7 nije dalo odgovor. Koraci kojima se analiziralo ovo pitanje vidljivi su u Tablici 13, Tablici 14 i Tablici 15.

Tablica 15: ***Zastupljenost kategorija uloga učitelja u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina***

KATEGORIJE ULOGA UČITELJA	f	% U UKUPNOM UZORKU
Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike	56	50,91%
Uloga koja je važno, no ne definirana	25	22,73%
Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja	23	20,91%
Uloga profesionalnog i osobnog usavršavanja radi dobrobiti učenika	6	5,45%

Odgovori učitelja svrstani su u četiri kategorije. Od toga su najzastupljeniji odgovori učitelja koji svoju ulogu vise u stvaranju kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike (50,91%), a najmanje zastupljeni su odgovori učitelja koji ulogu vide u profesionalnom i osobnom usavršavanju radi dobrobiti učenika (5,45%). Druga najzastupljenija kategorija je 25 učitelja koji smatraju da je njihova

uloga važna, ali ju ne definiraju. Iz većine odgovora može se iščitati određena nesigurnost pa i nerazumijevanje koja je uloga učitelja. Imants i Oolbekkink (2009), kao i mnogi drugi autori, ističu da učitelji imaju ključnu ulogu u kultiviranju kreativnosti stvaranjem i primjenom obrazovnih inovacija u okvirima svojih mogućnosti. Učitelji su ključne točke od kojih će započeti značajnije promjene po pitanju stvaranja novih i kvalitetnijih odgojno-obrazovnih okolina u razredu te učitelji u ovom istraživanju pokazuju da jednako misle, da imaju veliku ulogu. No kako učitelji stvarno doživljavaju svoju ulogu u kreiranju inovativnijih okolina u razredu te kako se profesionalno usavršavaju u svrhu ostvarivanja istog, još uvijek nije dovoljno poznato (Radboud Teachers Academy, 2016). U svrhu nekog sljedećeg istraživanja ovo pitanje se može razložiti na dodatna pitanja kojima bi učitelji preciznije opisivali viđenje svoje uloge. Tada bi se mogla dobiti jasnija slika o onome kako učitelji doživljavaju sebe u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina.

Učitelji znaju da neki učenici mogu podnijeti veće napore od drugih i da ih više zanima ono što se poučava, dok drugi imaju malo ili nimalo interesa. Neki učenici su više motivirani i spremni za učenje; drugi nisu. I zato postoji mnogo načina na koje učitelji mogu i pokušavaju motivirati učenike da nešto nauče, neke metode koje mogu biti učinkovite u kratkom roku, a neke koje mogu imati neočekivane negativne ishode kao što je suzbijanje kreativnosti (Beghetto i sur., 2015). Zato učitelji moraju biti svjesni svoje uloge i odgovornosti za uspjeh učenika. Nameće im se zadaća da u ovom suvremenom pedagoškom procesu uvide i utvrde potrebe i mogućnosti pojedinaca te da nauče i znaju kako će im udovoljiti (Wood, 2007). Kao što i Somolanji i Bognar (2008) te i drugi autori navode da je prepoznata presudna uloga učitelja u poticanju kreativnosti djece, no očito je da je obrazovanje i usavršavanje učitelja nedovoljno i nepotpuno. Teško se može odmaknuti od dojma da učitelji nisu niti sigurni što podrazumijeva inovativna odgojno-obrazovna okolina i njihova uloga u njezinu kreiranju pa nekolicina njih za ulogu govore samo da je *važna, bitna, presudna, najbitnija*. Iako ispitivanjem slaganja učitelja s mitovima o kreativnosti nisu utvrđene visoke razine slaganja, možda se možemo složiti s Kampylisom (2010) kako na djelovanje i prakse učitelja najviše utječu implicitne teorije i široko rasprostranjene miskoncepcije o kreativnosti. Važno je da učitelji imaju na umu da učenici već samo

promatranjem njihove kreativnosti na djelu postaju više potaknuti na slično djelovanje. Učitelji, kao jedna velika komponenta dječjeg svakodnevnog okruženja, služe kao modeli kreativnog djelovanja te je njihova uloga, kao što 20,91% ispitanika navodi, presudna u stvaranju takvih okolina koje će biti inovativne, a samim time više obogaćujuće za učenike.

Dobro je naglasiti kako je dvoje ispitanika navelo da u stvaranju inovativne odgojno-obrazovne okoline pronalaze mnoge poteškoće, od toga najviše onih materijalnih. Jedan ispitanik je isto tako naveo kako je za kreiranje inovativne odgojno-obrazovne okoline potrebno surađivati i sa stručnim timom škole.

7. ZAKLJUČAK

Cilj ovog rada bio je iznijeti relevantne teorijske spoznaje te utvrditi kakvi su stavovi učitelja prema kreativnosti općenito, kreativnosti djece i njihovoj ulozi pri poticanju kreativnosti djece kao načina inovativnog doprinosa odgojno-obrazovnoj praksi. Temeljem pregledane literature i dobivenih rezultata provedenim anketnim istraživanjem možemo zaključiti:

1) Utvrđene su umjerene razine slaganja učitelja s mitovima prema kreativnosti. Ispitanici su izražavali stavove s 19 tvrdnji koje se odnose na mitove o kreativnosti. Tvrdnje su osmišljene prema Kampylisovim miskoncepcijama o kreativnosti iz 2010. Zadovoljavajuće je što učitelji ne izražavaju visoka slaganja s većinom tvrdnji. Najmanje slaganja ispitanici su izrazili s mitovima „*Moraš biti psihički nestabilniji kako bi bio visoko kreativan"* i „*Pojedinci s invaliditetom i teškoćama ne mogu biti kreativni"*. Valja istaknuti kako su učitelji najčešće iskazali slaganje s ponuđenom tvrdnjom *„niti se slažem, niti se ne slažem"* što može ukazivati na neodlučnost i nesigurnost ispitanika prema tim mitovima. Korelacijskim analizama stavova učitelja u odnosu na određene socio-demografske podatke utvrđeno je kako su dob učitelja i godine radnog staža u negativnoj korelaciji sa stavom prema mitu „*Kreativno izražavanje zahtjeva apsolutnu slobodu"* i sa stavom o mitu „*Kreativnost je nešto što donosi "dobro za sve"*. Rezultati ukazuju na to da stariji učitelji te učitelji s većim brojem godina radnoga staža češće izvještavaju da se niti slažu niti ne s tvrdnjom. Dobivena je statistički značajna negativna korelacija između postignute razine formalnog obrazovanja i stava o mitu „*Moraš biti psihički nestabilniji kako bi bio visoko kreativan"* te negativna korelacija dobi učitelja i stava o mitu „*Kreativnost je nešto ugodno i poželjno za svih"* i pozitivna korelacija postignute razine formalnog obrazovanja i stava o prethodno navedenom mitu;

2) Potvrđeno je kako učitelji procjenjuju stečenost vlastitih kompetencija znatno većom stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem negoli tijekom studija. Mlađi učitelji pridaju veći značaj stečenih vlastitih kompetencija za istraživana područja

tijekom studija, dok stariji učitelji i s više godina radnog staža pridaju veći značaj stručnom usavršavanju i samostalnom učenju.

3) Ispitivanjem implicitnih određenja kreativnosti učitelja, dobiven je zaključak kako se poimanje kreativnosti od strane ispitanika slaže s onima koji se najčešće navode u literaturi. Učitelji na kreativnost gledaju: kao sposobnost i proces stvaranja, kao osobinu, kao osobinu i sposobnost te kao proces stvaranja. Od toga najviše na kreativnost gledaju kao sposobnost i proces stvaranja. Područje koje se najčešće spominje navođenjem primjera manifestacije kreativnosti je područje pristupu problema i rješavanju problema, no najzastupljenija područja manifestacije su likovna i glazbena kultura, a područje rješavanja problema je tek na jedanaestom mjestu. Ispitivanjem viđenja vlastite uloge u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina odgovori učitelja mogu se svrstati u četiri kategorije. Od toga su najzastupljeniji odgovori učitelja koji svoju ulogu vide u stvaranju kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike, a najmanje zastupljeni su odgovori učitelja koji ulogu vide u profesionalnom i osobnom usavršavanju radi dobrobiti učenika. Značajnije promjene po pitanju stvaranja novih i kvalitetnijih odgojno-obrazovnih okolina u razredu počinju od učitelja te ispitanici ovog istraživanja pokazuju da jednako misle, da imaju veliku ulogu.

Uzimajući u obzir dobivene rezultate ovog istraživanja i pregled dostupnih drugih provedenih istraživanja iste ili slične tematike prepoznaje se potreba za unapređivanjem studijskih programa budućih učitelja te kvalitetnije profesionalno usavršavanje učitelja. Kako bi se situacija u školama promijenila, potrebno je učitelje više educirati programima stručnog usavršavanja ili uključivanjem u zajednice učenja. Buduće učitelje treba obrazovati tako da im se omogući kreativno učenje koje će kasnije moći implementirati u rad s učenicima. Iako su učitelji iskazali da samostalnim učenjem najviše razvijaju kompetencije koje potiču kreativnost, možemo se zapitati pokazuje li trenutačno stanje na našim učiteljskim i nastavničkim fakultetima i u našim školama da se ulaže trud kako bi učenici postajali kreativni motor društva. Pitanja koja nam ostaju poticaj su za daljnja promišljanja i istraživanja na ovu temu.

8. LITERATURA

1) Andiliou, A. i Murphy, P. K. (2010). Examining variations among researchers' and teachers' conceptualizations of creativity: A review and synthesis of contemporary research. *Educational Research Review, 5*(3), 201-219.
2) Arar, L. i Rački, Ž. (2003). Priroda kreativnosti. *Psihologijske teme, 12*(1), 3-22.
3) Biesta, G. (2014). Pragmatising the curriculum: Bringing knowledge back into the curriculum conversation, but via pragmatism. *Curriculum Journal, 25*(1), 29-49.
4) Beghetto, R. A. (2006). Creative justice? The relationship between prospective teachers' prior schooling experiences and perceived importance of promoting student creativity. *The Journal of Creative Behavior, 40*(3), 149-162.
5) Beghetto, R. A. i Kaufman, J. C. (2014). Classroom contexts for creativity. *High Ability Studies, 25*(1), 53-69.
6) Beghetto, R. A., Kaufman, J. C. i Baer, J. (2015). *Teaching for creativity in the common core classroom.* New York: Teachers College Press.
7) Blamires, M. i Peterson, A. (2014). Can creativity be assessed? Towards an evidence-informed framework for assessing and planning progress in creativity. *Cambridge Journal of Education*, *44*(2), 147-162.
8) Bognar, B. (2010). Škola koja razvija kreativnost. *Pribavljeno s: kreativnost.pedagogija.net/mod/resource/view.php*.
9) Bognar, L. (2012). Kreativnost u nastavi. *Napredak: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, *153*(1), 9-20.
10) Bognar, L. i Dubovicki, S. (2012). Emotions in the teaching process. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, 14*(1), 135-153.
11) Bognar, L. i Kragulj, S. (2011). Odnos između kreativnosti i samoaktualizacije u sveučilišnoj nastavi. *Škola, učenje i odgoj za budućnost,* 88-110.
12) Bognar, L. i Bognar, B. (2007). Kreativnost učitelja kao značajna kompetencija nastavničke profesije. U N. Babić (ur.), *Kompetencije i kompetentnost učitelja:*

zbornik radova s međunarodnog znanstvenog kolokvija. Osijek: Filozofski fakultet u Osijeku.

13) Bognar, L. i Somolanji, I. (2008). Kreativnost u osnovnoškolskim uvjetima. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, *54*(19*)*, 87-94.
14) Budimir-Ninković, G. (2008). *Pedagogija slobodnog vremena– hrestomatija*. Jagodina: Pedagoški fakultet Jagodina.
15) Buljubašić-Kuzmanović, V. i Kobaš. K. (2009). Prilog ispitivanju nekih odrednica kreativnosti učitelja i studenata. U K. Munk (ur.), *Poticanje stvaralaštva u odgoju i obrazovanju*, (str. 42-50). Zagreb: Profil.
16) Burnard, P. i White, J. (2008). Creativity and performativity: Counterpoints in British and Australian education. *British Educational Research Journal*, *34*(5), 667-682.
17) Burns, R. (2002). *The adult learner at work: The challenges of lifelong education in the new millenium.* New South Wales: Business and Professional Publishing.
18) Cachia, R., Ferrari, A., Ala-Mutka, K. i Punie, Y. (2010). Creative learning and innovative teaching. *Final report on the study on creativity and innovation in education in the EU member states.*
19) Craft, A. (2000). *Continuing professional development: a practical guide for teachers and school.* London/New York: Routledge/Falmer.
20) Craft, A. (2010). *Creativity and education futures: learning in a digital age.* Trentham: Stoke-on-Trent.
21) Cropley, A. J. (1992). *More ways than one: Fostering creativity.* Norwood: Ablex Publishing Corporation.
22) Cvetković Lay, J. i Pečjak, V. (2004). *Možeš i drukčije: Priručnik s vježbama za poticanje kreativnog mišljenja.* Zagreb: Alinea.
23) Čandrlić, J. (1988). *Kreativni učenici i nastavni proces.* Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
24) Čepić, R., Tatalović Vorkapić, S. i Svetić, A. (2014). Kontinuirani profesionalni razvoj učitelja kao nužni preduvjet za inoviranje odgojno-obrazovnoga rada. U D. Hozjan (ur.), *Izobraževanje za 21. stoletje –*

ustvarjalnost v vzgoji in izobraževanju (str. 83-101). Koper: Univerzitetna Založba Annales.

25) Čepić, R. i Tatalović Vorkapić, S. (2015). Kreativno učenje kao put do dobrobiti djece: implikacije za pedagogiju i praksu odgajatelja i učitelja. U M. Matijević i S. Opić (ur.), *Istraživanja paradigmi djetinjstva, odgoja i obrazovanja* (str. 324-334). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

26) Čepić, R., Tatalović Vorkapić, S., Lončarić, D., Anđić, D. i Skočić Mihić, S. (2015). Considering Transversal Competences, Personality and Reputation in the Context of the Teachers' Professional Development. *International education studies, 8*(2), 8-20.

27) Čepić, R., Tatalović Vorkapić, S. i Brajdić, T. (2016). Implicit definitions of preschool teachers about creativity: Can qualitative research inspire the preschool practice?. U M. Orel (ur.), *Modern Approaches to Teaching Coming Generation,* (str. 753-765). Ljubljana: Polhov Gradec, Eduvision.

28) Čepić, R., Tatalović Vorkapić, S. i Mašić, M. (2016). Myths about creativity: how do student teachers perceive creativity?. U K. Aškerc, S. Cvetek, V. Florjančič, M. Klemenčič, B. Marentič Požarnik, S. Rutar (ur.), *Improving the quality of teaching and learning in higher education / Izboljševanje kakovosti poučevanja in učenja v visokošolskem izobraževanju,* (str. 143-152). Ljubljana: Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja. 2016.

29) Čudina-Obradović, M. (1990). *Nadarenost razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje.* Zagreb: Školska knjiga.

30) Deci, E. L. i Ryan, R. M. (2002). An overview of Self-determination Theory: An organismic-dialectical perspective. U E. L. Deci i R. M. Ryan (ur.), *Handbook of self-determination research*. (str. 3-33). Rochester: The University of Rochester Press.

31) Diakidoy, I. N. i Kanari, E. (1999). Student Teachers´ Beliefs about Creativity. *British Educational Research Journal, 25*(2), 225-242.

32) Dryden, G., i Vos, J. (2001). *Revolucija u učenju: kako promijeniti načina na koji svijet uči.* Zagreb: Educa.

33) Dubovicki, S. (2012). Mitovi kreativnosti u sveučilišnoj nastavi. U M. Ljubetić i S. Zrilić (ur.), *Pedagogija i kultura* (str. 48-57). Zagreb: Hrvatsko pedagogijsko društvo.
34) Feldman H. D. i Benjamin, A. (2006). Creativity and education: An American retrospective. *Cambridge Journal of Education, 36*(3), 319–336.
35) Ferrari, A., Cachia, R. i Punie, Y. (2009). *Innovation and Creativity in Education and Training in the EU Member States: Fostering Creative Learning and Supporting Innovative Teaching - Literature review on Innovation and Creativity in E&T in the EU Member States (ICEAC).* Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
36) Geist, E. i Hohn, J. (2009). Encouraging Creativity in the Face of Administrative Convenience: How Our Schools Discourage Divergent Thinking. *Education, 130*(1), 141-150.
37) Glaveanu, V. P. (2011). Children and creativity: An most (un)likely pair?. *Thinking Skills and Creativity, 6*(2), 122–131.
38) Glaveanu, V. P. i Tanggaard, L. (2014). Creativity, identity, and representation: Towards a socio-cultural theory of creative identity. *New Ideas in Psychology, 34,* 12-21.
39) Guilford, J. P. (1968). *Intelligence, creativity and their educational implications.* San Diego: Robert Knapp.
40) Harris, A. (2002). *School Improvement: What's in It for Schools?* London: Routledge.
41) Hossieni, A. i Khalili, S. (2011). Explanation of creativity in postmodern educational ideas. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 15,* 1307-1313.
42) Isenberg, P. J. i Jalongo, M. R. (1997). *Creative expression and play in early childhood curriculum.* New Jersey: Prentice-Hall.
43) Kampylis, P. G. (2010). *Fostering creative thinking - The role of primary teachers* (No. 115). Finska: University of Jyväskylä.
44) Kampylis, P. G. i Valtanen, J. (2010). Redefining creativity—analyzing definitions, collocations, and consequences. *The Journal of Creative Behavior, 44*(3), 191-214.

45) Koludrović, M. i Reić Ercegovac, I. (2010). Poticanje učenika na kreativno mišljenje u suvremenoj nastavi. *Odgojne znanosti, 12*(2), 427-439.
46) Lee, E. A. i Seo, H. A. (2006). Understanding of creativity by Korean elementary teachers in gifted education. *Creativity Research Journal, 18*(2), 237-242.
47) Lubart, T. (1994). Creativity. Thinking and Problem Solving. 289-332.
48) Mail, A. (1968). *Kreativnost u nastavi*. Sarajevo: Svjetlost.
49) Martić, M. i Bognar, B. (2009). Poticanje stvaralaštva u razrednoj nastavi. U K. Munk (ur.), *Poticanje stvaralaštva u odgoju i obrazovanju* (str. 178-189). Zagreb: Profil.
50) Marquis, E. i Vajoczki, S. (2012). Creative differences: Teaching creativity across the disciplines. *International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, *6*(1), 6.
51) Maslow, A. (1976). *The Farther Reaches of Human Nature*. New York: Penguin Books.
52) Matijević, M. (2009). Od reproduktivnog prema kreativnom učitelju. U K. Munk (ur.), *Poticanje stvaralaštva u odgoju i obrazovanju*, (str.17-24). Zagreb: Profil.
53) Matijević, M. i Bognar, L. (2005). Didaktika. *treće izdanje, Školska knjiga, Zagreb*.
54) Pavlović, J. (2013). Implicitne teorije nastavnika: individualistički koncept i procesne manifestacije kreativnosti u školi. U S. Stojiljković i G. Đigić (ur.), *Knjiga rezimea*, (Vol. *40*, str. 27-28). Niš: Filozofski fakultet.
55) Pavlović, J. i Maksić, S. (2014). Implicitne teorije kreativnosti nastavnika osnovne škole: studija slučaja. *Psihologija*, 47(4), 465-483.
56) Peters, M. i Marshall, J. (1996). *Individualism and Community: Education and Social Policy in the Postmodern Condition*. London: Falmer Press.
57) Peko, A. (2002). The education of Future Teachers and Creativity. U N. Tatković (ur.), *High Quality Education and Creativity* (str.15-20). Pula: Učiteljski fakultet u Rijeci.
58) Petz, B. (1992). *Psihologijski rječnik*. Zagreb: Prosvjeta.

59) Plucker, J., Beghetto, R. i Dow, G. (2004). Why Isn't Creativity More Important to Educational Psychologists? Potential, Pitfalls, and Future Directions in Creativity Research. *Educational Psychologist, 39*, 83-96.
60) Radboud Teachers Academy (2016). *Cultivating Creativity In Education: Interactions Between Teaching And Learning.* Nijmegen: Radboud University.
61) Rinkevich, J. L. (2011). Creative Teaching: Why it Matters and Where to Begin. *The Clearing House*, *84*(5), 219-223.
62) Richards, R. (1999). Four P's of creativity. U M. Runco i S. Pritzker (ur.), *Encyclopedia of creativity* (str. 733–742). San Diego: Academic Press.
63) Rogers, C. R. (1980). *Away of being*. Boston: Houghton Mifflin Company
64) Runco, M. A. (1999). Tension, adaptability, and creativity. U S. Russ (ur.). *Affect, creative experience, and psychological adjustment* (str. 165–194). Philadelphia: Brunner/Mazel.
65) Runco, M. A. (2014). *Creativity: Theories and Thems: Research, Development and Practice.* SAD: Torrance Centar for Creativity and Talent Development.
66) Runco, M. A., Johnson, D. J. i Bear, P. K. (1993). Parents' and teachers' implicit theories of children's creativity. *Child Study Journal*.
67) Sak, U. (2004). About creativity, giftedness, and teaching the creatively gifted in the classroom. *Roeper Review*, *26*(4), 216-222.
68) Agencija za odgoj i obrazovanje (2010). *Samovrednovanje škola – prva iskustva u osnovnim školama.* Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje.
69) Sawyer, K. R. (2006). *Explaining Creativity, The Science of Human Innovation*. Oxford: University Press.
70) Simplicio, J. S. C. (2000). Teaching Classroom Educators How to Be More Effective and Creative Teachers. *Education, 120*(4), 675-681.
71) Somolanji, I. i Bognar, L. (2008). Kreativnost u osnovnoškolskim uvjetima. *Život i škola, 19*, 87-94.
72) Spiel, C. i von Korff, C. (1998). Implicit theories of creativity: the conceptions of politicians, scientists, artists and school teachers. *High Ability Studies, 9*(1), 43–59.
73) Srića, V. (1992). *Upravljanje kreativnošću*. Zagreb: Školska knjiga

74) Starko, A. J. (2005). *Creativity in the Classroom: Schools of Curious Delight.* London: Routledge.
75) Sternberg, R. J. (1988). A three-facet model of creativity. U R. J. Sternberg (ur.), *The nature of creativity* (str. 125–147). Cambridge: Cambridge University Press.
76) Sternberg, R. J. (1985). Implicit theories of intelligence, creativity, and wisdom. *Journal of Personality and Social Psychology, 49*(3), 607–627.
77) Sternberg, R. J. i Lubart, T. I. (1996). Investing in creativity. *American psychologist*, *51*(7), 677.
78) Sternberg, R. J. i Grigorenko, E. L. (2004). Successful intelligence in the classroom. *Theory into Practice, 43*, 274-280.
79) Stevanović, M. (2002). *Škola i stvaralaštvo*. Labin: MediaDesign
80) Williams, W. M. (1996) *How to develop student creativity?* SAD: Association for supervision and curriculum development.
81) Svalina, V. (2009). Kreativni pristup glazbenom obrazovanju budućih učitelja. U K. Munk (ur.), *Poticanje stvaralaštva u odgoju i obrazovanju*, (str. 93-106). Zagreb: Profil.
82) Sulentić Begić, J. (2009). Razvoj kreativnosti studenata učiteljskog studija kroz kolegij Metodika glazbene kulture. U K. Munk (ur.), *Poticanje stvaralaštva u odgoju i obrazovanju*, (str. 78-92). Zagreb: Profil.
83) Tatalović Vorkapić, S. i Čepić, R. (2017). Future teachers' personality, creative learning and academic success – How much their relationship is matter in contemporary educational context? U L. Vujičić, O. Holz, M. Duh i M. Michielsen (ur.), *Contributions to the development of the contemporary paradigm of the institutional childhood: An educational perspective*, (str. 245-255). Zurich: Lit Verlag GmbH & Co. KG Wien.
84) Treffinger, D. J., Young, G. C., Selby, E. C. i Shepardson, C. (2002). Assessing Creativity: A Guide for Educators. *National Research Center on the Gifted and Talented*.
85) Torrance, E. P. (1972). Can we teach Children to Think creatively? *The journal of Creative Behaviour, 6*(2), 114-143.

86) Turk, M. (2009). Utjecaj aktivnog učenja u visokoškolskoj nastavi na razvoj stvaralaštva budućih nastavnika. U K. Munk (ur.), *Poticanje stvaralaštva u odgoju i obrazovanju*, (str. 107-115). Zagreb: Profil.

87) Westby, E. L. i Dawson, V. L. (1995). Creativity: Asset or Burden in the Classroom?, *Creativity Research Journal, 8*(1), 1-10.

88) Wood, D. (2007). *How Children Think and Learn: The Social Contexts of Cognitive Development (Understanding Children's Worlds).* Ujedinjeno Kraljevstvo: Oxford.

89) Imants, J. i Oolbekkink, H. (2009). Restructuring schools as a context for teacher learning. *International Journal of Educational Research, 37*(8), 715-732.

9. PRILOZI

Tablica 5: Korak 1: ***Pripisivanje pojmova empirijskoj građi***

Što je za Vas kreativnost?		**POJMOVI**
1.	Rješavanje problema na nov neobičan način.	sposobnost rješavanja problema, inovativnost
2.	Interakcija između učitelja i učenika, maštovitost, proširivanje aktivnosti kroz korištenje vizualnih komunikacija, sloboda u iznošenju vlastitih ideja.	interakcija, mašta, inovativnost, sloboda izražavanja
3.	Razvijanje i realizacija ideja.	stvaranje i realizacija
4.	Kreativnost je sposobnost stvaranja nečeg novog.	inovativnost
5.	Kreativnost je sloboda izražavanja u svim spektrima življenja. Svaki postojeći problem ili zadatak ima svoje kreativno rješenje koje svaki pojedinac kreira samostalno.	sloboda izražavanja, samostalnost
6.	Stvaranje i promišljanje novih ideja.	stvaranje
7.	Proces stvaranja novih ideja, rješenja problema.	proces stvaranja
8.	Proces stvaranja novih ideja, komunicirati ideje na načine koji su jedinstveni i neočekivani, inspiracija...	originalno stvaranje, inspiracija
9.	Sloboda izražavanja potaknuta intuitivnošću i inspiracijom u specifičnom trenutku.	sloboda izražavanja, intuicija, inspiracija
10.	Nove ideje, originalnost, sposobnost gledanja na stvari u novom i neobičnom svjetlu, pokretač,...	originalnost, sposobnost divergentnog mišljenja
11.	Kreativnost je proces kojim dolazimo do novih ideja, zamisli, rješenja, a koji su jedinstveni, posebni i novi.	proces stvaranja, originalnost, inovativnost
12.	Kreativnost je sposobnost gledanja i korištenja stvari na novi način, sposobnost rješavanja problema, maštovitost i inovativnost u stvaranju novih predmeta.	sposobnost divergentnog mišljenja i rješavanja problema, inovativnost i maštovitost u stvaranju
13.	Kreativnost - stvaranje novih rješenja, davanje novih ideja za rješavanje problema,...	stvaranje, fluentnost
14.	Iz ničeg napraviti nešto.	inovativnost
15.	Traženje novih rješenja za stare probleme.	redefiniranje
16.	Kreativnost je za mene sloboda pojedinca u rješavanju problema i stvaranju nečeg novog.	sloboda u rješavanju problema i stvaranju

17.	Pristup nastavi, učeniku, suradniku, programu...koji se bazira na znanju, iskustvu, vještinama, sposobnostima, sklonostima ...s ciljem da ne bude standardan, da bude poticajan, inovativan, koristan...	inovativnost, nekonvencionalnost, korisnost
18.	Provođenje u djelo originalnih vlastitih ideja.	originalnost, realizacija
19.	Snalažljivost, razmišljanje, sposobnost	snalažljivost, sposobnost razmišljanja
20.	Kad zadani ishod u poučavanju učenika ostvarim na način koji će djeci biti interesantan, zabavan i uživat će u usvajanju novih znanja. Njihovo zadovoljstvo i radost što su naučili nove sadržaje, koje će moći primijeniti u životu, mene će ispuniti i potaknuti na još veću motivaciju.	originalnost
21.	nova rješenja za uobičajene situacije/predmete/izražaje	inovativnost
22.	Sposobnost izrade nečega novoga.	sposobnost inovativnog stvaranja
23.	Nesputano izražavanje na različitim poljima i na različite načine.	sloboda izražavanja
24.	Stvaranje nečeg novog, originalnog, posebnog.	stvaranje, originalnost
25.	Smatram da je kreativnost aktivnost u kojoj se iz ničega stvara nešto ili pak pronalaze novi načini za rješavanje različitih "problemskih" situacija.	fluentnost
26.	Slobodno izražavanje koje je možda drugačije, posebnije od drugih.	sloboda izražavanja
27.	Izražavanje ideja na osoban i drugačiji način.	originalnost
28.	Gledanje svijeta na osoban i poseban način.	osobna karakteristika čovjeka
29.	Iznošenje samog sebe svijetu onakav kakav jesi, poseban, nov, različit.	osobna karakteristika čovjeka
30.	Rješavanje problema i izazova na način koji se razlikuje od drugih i donosi nešto novo, ali i korisno za druge.	fluentnost, efikasnost
31.	Rješavanja zadataka i problema na originalan i nov način.	fluentnost
32.	Maštovitost	maštovitost
33.	Za mene kreativnost znači biti snalažljiv, iznaći rješenja za svakodnevne situacije u kojima se nalaziš.	snalažljivost
34.	Kreativnost je dar koji svatko ima, ali neki ga više prime i od njega učine nešto veće, a drugi ga zapostave.	osobna karakteristika čovjeka
35.	Stvarati nešto novo, mijenjati staro i loše.	stvaranje, redefiniranje
36.	Slobodno izražavanje u svakom životnom pogledu.	sloboda izražavanja

37.	Kreativnost je za mene rješavanje svakodnevnih situacija, problema i zadataka na drugačiji način	fluentnost
38.	Pronalaženje puteva do odgovora, ne čekati gotova rješenja.	sposobnost rješavanja problema
39.	Kreativnost je sposobnost koja omogućava da izrazimo svoje misli i ideje onako kako se nalaze u našoj glavi.	sposobnost izražavanja vlastitih misli i ideja
40.	Dolaženje do rješenja problema na posebniji način.	originalnost
41.	Maštovitost i originalnost u razmišljanju i stvaranju.	maštovitost i originalnost
42.	Razmišljati, misliti svojom glavom, stvarati, pokretati	razmišljati, stvarati
43.	Kreativnost za mene podrazumijeva razmišljanje i stvaranje drugačijeg i novog. Biti drugačiji od drugih.	fluentnost, osobna karakteristika čovjeka
44.	Nositi u sebi želju za izražavanje misli i onda ih i iznositi, stvarati, izrađivati…	izražavanje, stvaranje, izgrađivanje
45.	Kreativnost je osobina koja po meni označava promatranje svijeta svojim očima.	osobna karakteristika čovjeka
46.	Kreativnost bi po meni bila proces dolaženja do novih ideja, sloboda u razmišljanju…	proces stvaranja, sloboda u razmišljanju
47.	Za mene je kreativnost korištenje svih mogućih resursa koji se nalaze oko mene kako bih dobila najbolja moguća rješenja.	iskorištavanje resursa za najbolja rješenja
48.	Biti poseban i drugačiji u određenom području.	osobna karakteristika čovjeka
49.	Stvaranje novog, drugačijeg. Imati otvoren pogled na svijet oko sebe. Prihvaćati svoje ideje i tuđe.	stvaranje, fluentnost, prihvaćanje
50.	Stvaranja novih ideja i rješenja ili moderniziranje starih.	stvaranje, moderniziranje
51.	Misaoni proces koji potiče na originalnost, na inovativnost, na stvaranje, na mijenjanje i dopunjavanje staroga.	misaoni proces, inovativnost, originalnost, redefiniranje
52.	Promišljanje o novim načinima starih pojmova, rješenja, iznalaženje novih. Poticanje kreativnosti inovacija kroz igru.	redefiniranje, pronalazak novih rješenja, poticaj kroz igru
53.	Kreativnost je proces stvaranja novih pojmova, ideja, rješenja, mogućnosti.	proces stvaranja
54.	Kreativnost je sposobnost stvaranja novih ideja i rješavanja problema, gledanje na stvari na drugačiji način.	sposobnost stvaranja ideja i rješenja, gledati stvari drugačije
55.	Kreativnost je sposobnost rješavanja i traganja za novim rješenjima.	sposobnost rješavanja problema, traganje za novim rješenjima

56.	Svaki dan uvoditi novine u radu. Koristiti učeničko predznanje, vještine i maštu.	uvođenje novina, koristiti predznanje, vještinu, maštu
57.	Sposobnost stvaranja nečeg novog.	sposobnost stvaranja novoga
58.	Sposobnost drugačijeg načina izražavanja.	sposobnost divergentnog mišljenja
59.	/	/
60.	Snalaženje u različitim situacijama (mislim na neposredan rad s djecom).	snalažljivost
61.	Svi oblici stvaralaštva koji su na neki način originalni, drugačiji, a nastaju kao rezultata inspiracije i/ili reakcije na poticajno, podražavajuće okruženje.	originalnost, rezultat inspiracije, reakcija na poticaje
62.	Originalnost, sloboda u svim oblicima izražavanja.	originalnost, sloboda izražavanja
63.	Kreativnost je drugačiji pogled na poznate spoznaje.	drugačiji pogled na poznate spoznaje
64.	Za mene kreativnost znači biti ono što jesi i sve misli i ideje, rješenja govoriti i dijeliti drugima.	dijeljenje vlastitih misli, ideja i rješenja
65.	S potencijalom za kreativnost se rađaš i kroz stručno usavršavanje i osobnu angažiranost razvijaš kako bi svima u okruženju bilo uspješnije učenje.	urođena karakteristika, razvija se usavršavanjem, koristi za druge
66.	Kreativnost je vrlo bitna, nešto što učeniku može uvelike pomoći u učenju i dolaženju do rješenja	pomoć u učenju, dolaženje do rješenja
67.	/	/
68.	Slobodno izražavanje i realiziranje nadolazećih ideja u svakodnevnom životu i radu.	slobodno izražavanje, realizacija ideja
69.	Kreativnost je pronalaženje inovativnih rješenja na temelju postojećih saznanja na pojedinom području.	pronalaženje inovativnih rješenja
70.	Sposobnost pronalaženja novih načina za rješavanje problema.	sposobnost pronalaženja novih rješenja
71.	Nešto učiniti novo što ne možemo negdje pronaći.	inovativnost
72.	Sposobnost da se pronalaze nova rješenja na različite načine.	sposobnost pronalaženja novih rješenja
73.	Ulaganje u drugačiji pristup nastavi kroz izradu nekonvencionalnih i neuobičajenih stvari, kojim potičemo dječju znatiželju.	stvaranje nekonvencionalnih i neuobičajenih stvari, poticanje znatiželje
74.	Širina razmišljanja i širok dijapazon rješenja problema.	širina razmišljanja i velik broj rješenja problema
75.	Stvaranje novih ideja te povezivanje postojećih ideja i pojmova, biti nekonvencionalan, ne bojati se drugačijeg.	stvaranje, povezivanje, drugačije

76.	Kreativnost je stvaranje nečeg novog na temelju staroga ili promišljanje skroz nečeg drugačijeg.	redefiniranje, stvaranje
77.	/	/
78.	Dolaženje do cilja i rješenja na više načina.	fluentnost
79.	Imati pogled na svijet drugačiji od većine ljudi.	osobna karakteristika čovjeka
80.	Kreativnost za mene znači imati slobodu u iznošenju mišljenja, ideja i u stvaranju novog ili upotpunjavanju starog.	sloboda u izražavanju i stvaranju, redefiniranje
81.	neopterećenost	neopterećenost
82.	Kreativnost je rješavanje zadataka i problema na drugačiji način.	fluentnost
83.	Kreativnost je sposobnost rješavanja problema na noviji, originalniji način.	sposobnost divergentnog mišljenja
84.	Kad dijete ima širi pogled od zadanog zadataka, tj, kad je slobodno i maštovito te realizira svoje vlastite ideje.	fluentnost
85.	Sposobnost nečeg dosadnog učiniti zanimljivim.	sposobnost učiniti nešto zanimljivim
86.	/	/
87.	Sposobnost samostalnog ostvarivanja na području u kojem imaš afinitet za ostvarivanje.	sposobnost ostvarivanja
88.	Maštovitost, otvorenost, osobnost...	maštovitost, otvorenost, osobnost
89.	Uspješno rješavanje danog zadatka ili problema koristeći već postojeće znanje i unošenje svojih ideja u to.	fluentnost, koristiti predznanje
90.	Proces stvaranja novih ideja, pojmova.	proces stvaranja
91.	Stvaranje vlastitih ideja, rješavanje problema na svoj način.	stvaranje ideja i rješavanje problema
92.	Sloboda u izražavanju, prihvaćanje vlastitih ideja i njihovo iznošenje.	sloboda izražavanja
93.	Maštovitost, različitost, biti drugačiji, posebnost, originalnost.	maštovitost, različitost, originalnost
94.	Poseban način izražavanja novih ideja, misli i procesa u svrhu širenja vlastitih interesa i sposobnosti.	fluentnost, širenje interesa i sposobnosti
95.	Sloboda izražavanja svojih ideja, misli...	sloboda izražavanja
96.	Razmišljanje izvan okvira, imati nove i originalne ideje.	fluentnost
97.	Kreativnost je za mene mogućnost rješavanja zadataka ili problema na potpuno drugačiji način, stvaranje izlazeći izvan okvira.	fluentnost, stvaranje izvan okvira
98.	Sloboda u postojanju, neometanost u stvaranju.	sloboda, neometanost

99.	Kreativnost je sposobnost prenošenja svojih i tuđih ideja u djelo.	sposobnost realizacije
100.	Razvoj kreativnog mišljenja, originalnost ideja i produkata.	kreativno mišljenje, originalnost
101.	Sloboda, neopterećenost, maštovitost, originalnost	sloboda, maštovitost, originalnost
102.	Slobodno iznošenje ideja, maštanje, nepopuštanje pred izazovima, već traženje drugih i novih rješenja.	sloboda izražavanja, maštanje, fluentnost
103.	Otvarati se novome, biti slobodan za drugačije, ne bojati se pogrešaka.	osobna karakteristika čovjeka
104.	Naći nove načine i metode u rješavanju zadataka.	fluentnost
105.	Razmišljanje, stvaranje na drugačiji način od onoga što je uobičajeno.	fluentnost
106.	Kreativnost je sposobnost snalaženja u raznim situacijama, pronalaziti rješenja na probleme koja drugi ne vide.	snalažljivost, fluentnost
107.	Ja kreativnost doživljavam kao put prema tome da svatko izrazi svoje misli i ideje kako ih vidi, da se zajedno razmišlja o tome i da se kreiraju najbolja rješenja.	slobodno izražavanje, kreacija rješenja
108.	Izražavanje na novi, drugačiji, originalan način.	originalnost i inovativnost
109.	Za mene bi kreativnost bila slobodno izražavanje bez štete za druge i stvaranje dobrih i korisnih stvari.	sloboda izražavanja, efikasno stvaranje
110.	prepoznati neki problem i njegovo rješavanje vlastitim metodama	fluentnost
111.	Misliti i raditi novo i drugačije…onako, biti drugačiji.	osobna karakteristika čovjeka
112.	Stvarati nešto novo od staroga, ne biti samo u oblacima i svojim mislima, već dati i neki produkt.	redefiniranje, efikasnost
113.	Pronalaženje novih ideja i rješenja za određeni izazov i problem.	fluentnost
114.	Postojeće ideje obogatiti novim, mijenjati, biti drugačiji…	redefiniranje, osobna karakteristika čovjeka
115.	Za mene kreativnost znači otvorenost za novo, originalno, posebno. Rušiti postojeće okvire, forme i norme.	otvorenost, originalnost, redefiniranje
116.	Kreacija, inovativnost, zanimljivost, posebnost, osobnost.	inovativnost, posebnost
117.	Kreativnost su mentalni procesi koji dovode do novih ideja, zamisli, nekih proizvoda koji su posebni i novi.	mentalni procesi koji donose nešto novo i posebno

Tablica 6: Korak 2: ***Pridruživanje srodnih pojmova u kategorije - Isječak uređivanja pojmova prema razini apstraktnosti***

RAZINE APSTRAKTNOSTI			
I. Što je za Vas kreativnost?		**II. POJMOVI**	**II. RAZUMIJEVANJE KREATIVNOSTI**
1.	Rješavanje problema na nov neobičan način.	sposobnost rješavanja problema, inovativnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
2.	Interakcija između učitelja i učenika, maštovitost, proširivanje aktivnosti kroz korištenje vizualnih komunikacija, sloboda u iznošenju vlastitih ideja.	interakcija, mašta, inovativnost, sloboda izražavanja	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
3.	Razvijanje i realizacija ideja.	stvaranje i realizacija	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
4.	Kreativnost je sposobnost stvaranja nečeg novog.	inovativnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
5.	Kreativnost je sloboda izražavanja u svim spektrima življenja. Svaki postojeći problem ili zadatak ima svoje kreativno rješenje koje svaki pojedinac kreira samostalno.	sloboda izražavanja, samostalnost	kreativnost kao osobina i sposobnost
6.	Stvaranje i promišljanje novih ideja.	stvaranje	kreativnost kao proces stvaranja
7.	Proces stvaranja novih ideja, rješenja problema.	proces stvaranja	kreativnost kao proces stvaranja
8.	Proces stvaranja novih ideja, komunicirati ideje na načine koji su jedinstveni i neočekivani, inspiracija...	originalno stvaranje, inspiracija	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
9.	Sloboda izražavanja potaknuta intuitivnošću i inspiracijom u specifičnom trenutku.	sloboda izražavanja, intuicija, inspiracija	kreativnost kao osobina i sposobnost
10.	Nove ideje, originalnost, sposobnost gledanja na stvari u novom i neobičnom svjetlu, pokretač,...	originalnost, sposobnost divergentnog mišljenja	kreativnost kao sposobnost ili vještina
11.	Kreativnost je proces kojim dolazimo do novih ideja, zamisli, rješenja, a koji su jedinstveni, posebni i novi.	proces stvaranja, originalnost, inovativnost	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
12.	Kreativnost je sposobnost gledanja i korištenja stvari na novi način, sposobnost rješavanja problema, maštovitost i inovativnost u stvaranju novih predmeta.	sposobnost divergentnog mišljenja i rješavanja problema, inovativnost i maštovitost u stvaranju	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
13.	Kreativnost - stvaranje novih rješenja, davanje novih ideja za rješavanje problema,...	stvaranje, fluentnost	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
14.	Iz ničeg napraviti nešto.	inovativnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina

15.	Traženje novih rješenja za stare probleme.	redefiniranje	kreativnost kao sposobnost ili vještina
16.	Kreativnost je za mene sloboda pojedinca u rješavanju problema i stvaranju nečeg novog.	sloboda u rješavanju problema i stvaranju	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
17.	Pristup nastavi, učeniku, suradniku, programu...koji se bazira na znanju, iskustvu, vještinama, sposobnostima, sklonostima ...s ciljem da ne bude standardan, da bude poticajan, inovativan, koristan...	inovativnost, nekonvencionalnost, korisnost	kreativnost kao osobina i sposobnost
18.	Provođenje u djelo originalnih vlastitih ideja.	originalnost, realizacija	kreativnost kao sposobnost ili vještina
19.	Snalažljivost, razmišljanje, sposobnost	snalažljivost, sposobnost razmišljanja	kreativnost kao sposobnost ili vještina
20.	Kad zadani ishod u poučavanju učenika ostvarim na način koji će djeci biti interesantan, zabavan i uživat će u usvajanju novih znanja. Njihovo zadovoljstvo i radost što su naučili nove sadržaje, koje će moći primijeniti u životu, mene će ispuniti i potaknuti na još veću motivaciju.	originalnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
21.	nova rješenja za uobičajene situacije/predmete/izražaje	inovativnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
22.	Sposobnost izrade nečega novoga.	sposobnost inovativnog stvaranja	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
23.	Nesputano izražavanje na različitim poljima i na različite načine.	sloboda izražavanja	kreativnost kao osobina
24.	Stvaranje nečeg novog, originalnog, posebnog.	stvaranje, originalnost	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
25.	Smatram da je kreativnost aktivnost u kojoj se iz ničega stvara nešto ili pak pronalaze novi načini za rješavanje različitih "problemskih" situacija.	fluentnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
26.	Slobodno izražavanje koje je možda drugačije, posebnije od drugih.	sloboda izražavanja	kreativnost kao osobina
27.	Izražavanje ideja na osoban i drugačiji način.	originalnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
28.	Gledanje svijeta na osoban i poseban način.	osobna karakteristika čovjeka	kreativnost kao osobina
29.	Iznošenje samog sebe svijetu onakav kakav jesi, poseban, nov, različit.	osobna karakteristika čovjeka	kreativnost kao osobina
30.	Rješavanje problema i izazova na način koji se razlikuje od drugih i donosi nešto novo, ali i korisno za druge.	fluentnost, efikasnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
31.	Rješavanja zadataka i problema na originalan i nov način.	fluentnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina

32.	Maštovitost	maštovitost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
33.	Za mene kreativnost znači biti snalažljiv, iznaći rješenja za svakodnevne situacije u kojima se nalaziš.	snalažljivost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
34.	Kreativnost je dar koji svatko ima, ali neki ga više prime i od njega učine nešto veće, a drugi ga zapostave.	osobna karakteristika čovjeka	kreativnost kao osobina
35.	Stvarati nešto novo, mijenjati staro i loše.	stvaranje, redefiniranje	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
36.	Slobodno izražavanje u svakom životnom pogledu.	sloboda izražavanja	kreativnost kao osobina
37.	Kreativnost je za mene rješavanje svakodnevnih situacija, problema i zadataka na drugačiji način	fluentnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
38.	Pronalaženje puteva do odgovora, ne čekati gotova rješenja.	sposobnost rješavanja problema	kreativnost kao sposobnost ili vještina
39.	Kreativnost je sposobnost koja omogućava da izrazimo svoje misli i ideje onako kako se nalaze u našoj glavi.	sposobnost izražavanja vlastitih misli i ideja	kreativnost kao sposobnost ili vještina
40.	Dolaženje do rješenja problema na posebniji način.	originalnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
41.	Maštovitost i originalnost u razmišljanju i stvaranju.	maštovitost i originalnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
42.	Razmišljati, misliti svojom glavom, stvarati, pokretati	razmišljati, stvarati	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
43.	Kreativnost za mene podrazumijeva razmišljanje i stvaranje drugačijeg i novog. Biti drugačiji od drugih.	fluentnost, osobna karakteristika čovjeka	kreativnost kao osobina i sposobnost
44.	Nositi u sebi želju za izražavanje misli i onda ih i iznositi, stvarati, izrađivati…	izražavanje, stvaranje, izgrađivanje	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
45.	Kreativnost je osobina koja po meni označava promatranje svijeta svojim očima.	osobna karakteristika čovjeka	kreativnost kao osobina
46.	Kreativnost bi po meni bila proces dolaženja do novih ideja, sloboda u razmišljanju…	proces stvaranja, sloboda u razmišljanju	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
47.	Za mene je kreativnost korištenje svih mogućih resursa koji se nalaze oko mene kako bih dobila najbolja moguća rješenja.	iskorištavanje resursa za najbolja rješenja	kreativnost kao sposobnost ili vještina
48.	Biti poseban i drugačiji u određenom području.	osobna karakteristika čovjeka	kreativnost kao osobina
49.	Stvaranje novog, drugačijeg. Imati otvoren pogled na svijet oko sebe. Prihvaćati svoje ideje i tuđe.	stvaranje, fluentnost, prihvaćanje	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja

50.	Stvaranja novih ideja i rješenja ili moderniziranje starih.	stvaranje, moderniziranje	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
51.	Misaoni proces koji potiče na originalnost, na inovativnost, na stvaranje, na mijenjanje i dopunjavanje staroga.	misaoni proces, inovativnost, originalnost, redefiniranje	kreativnost kao sposobnost ili vještina
52.	Promišljanje o novim načinima starih pojmova, rješenja, iznalaženje novih. Poticanje kreativnosti inovacija kroz igru.	redefiniranje, pronalazak novih rješenja, poticaj kroz igru	kreativnost kao sposobnost ili vještina
53.	Kreativnost je proces stvaranja novih pojmova, ideja, rješenja, mogućnosti.	proces stvaranja	kreativnost kao proces stvaranja
54.	Kreativnost je sposobnost stvaranja novih ideja i rješavanja problema, gledanje na stvari na drugačiji način.	sposobnost stvaranja ideja i rješenja, gledati stvari drugačije	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
55.	Kreativnost je sposobnost rješavanja i traganja za novim rješenjima.	sposobnost rješavanja problema, traganje za novim rješenjima	kreativnost kao osobina i sposobnost
56.	Svaki dan uvoditi novine u radu. Koristiti učeničko predznanje, vještine i maštu.	uvođenje novina, koristiti predznanje, vještinu, maštu	kreativnost kao osobina i sposobnost
57.	Sposobnost stvaranja nečeg novog.	sposobnost stvaranja novoga	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
58.	Sposobnost drugačijeg načina izražavanja.	sposobnost divergentnog mišljenja	kreativnost kao sposobnost ili vještina
59.	/	/	/
60.	Snalaženje u različitim situacijama (mislim na neposredan rad s djecom).	snalažljivost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
61.	Svi oblici stvaralaštva koji su na neki način originalni, drugačiji, a nastaju kao rezultata inspiracije i/ili reakcije na poticajno, podražavajuće okruženje.	originalnost, rezultat inspiracije, reakcija na poticaje	kreativnost kao osobina i sposobnost
62.	Originalnost, sloboda u svim oblicima izražavanja.	originalnost, sloboda izražavanja	kreativnost kao osobina i sposobnost
63.	Kreativnost je drugačiji pogled na poznate spoznaje.	drugačiji pogled na poznate spoznaje	kreativnost kao osobina
64.	Za mene kreativnost znači biti ono što jesi i sve misli i ideje, rješenja govoriti i dijeliti drugima.	dijeljenje vlastitih misli, ideja i rješenja	kreativnost kao osobina
65.	S potencijalom za kreativnost se rađaš i kroz stručno usavršavanje i osobnu angažiranost razvijaš kako bi svima u okruženju bilo uspješnije učenje.	urođena karakteristika, razvija se usavršavanjem, koristi za druge	kreativnost kao osobina
66.	Kreativnost je vrlo bitna, nešto što učeniku može uvelike pomoći u učenju i dolaženju do rješenja	pomoć u učenju, dolaženje do rješenja	kreativnost kao sposobnost ili vještina
67.	/	/	/
68.	Slobodno izražavanje i realiziranje nadolazećih ideja u svakodnevnom životu i radu.	slobodno izražavanje, realizacija ideja	kreativnost kao osobina i sposobnost

69.	Kreativnost je pronalaženje inovativnih rješenja na temelju postojećih saznanja na pojedinom području.	pronalaženje inovativnih rješenja	kreativnost kao sposobnost ili vještina
70.	Sposobnost pronalaženja novih načina za rješavanje problema.	sposobnost pronalaženja novih rješenja	kreativnost kao sposobnost ili vještina
71.	Nešto učiniti novo što ne možemo negdje pronaći.	inovativnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
72.	Sposobnost da se pronalaze nova rješenja na različite načine.	sposobnost pronalaženja novih rješenja	kreativnost kao sposobnost ili vještina
73.	Ulaganje u drugačiji pristup nastavi kroz izradu nekonvencionalnih i neuobičajenih stvari, kojim potičemo dječju znatiželju.	stvaranje nekonvencionalnih i neuobičajenih stvari, poticanje znatiželje	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
74.	Širina razmišljanja i širok dijapazon rješenja problema.	širina razmišljanja i velik broj rješenja problema	kreativnost kao osobina i sposobnost
75.	Stvaranje novih ideja te povezivanje postojećih ideja i pojmova, biti nekonvencionalan, ne bojati se drugačijeg.	stvaranje, povezivanje, drugačije	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
76.	Kreativnost je stvaranje nečeg novog na temelju staroga ili promišljanje skroz nečeg drugačijeg.	redefiniranje, stvaranje	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
77.	/	/	/
78.	Dolaženje do cilja i rješenja na više načina.	fluentnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
79.	Imati pogled na svijet drugačiji od većine ljudi.	osobna karakteristika čovjeka	kreativnost kao osobina
80.	Kreativnost za mene znači imati slobodu u iznošenju mišljenja, ideja i u stvaranju novog ili upotpunjavanju starog.	sloboda u izražavanju i stvaranju, redefiniranje	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
81.	neopterećenost	neopterećenost	kreativnost kao osobina
82.	Kreativnost je rješavanje zadataka i problema na drugačiji način.	fluentnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
83.	Kreativnost je sposobnost rješavanja problema na noviji, originalniji način.	sposobnost divergentnog mišljenja	kreativnost kao sposobnost ili vještina
84.	Kad dijete ima širi pogled od zadanog zadataka, tj, kad je slobodno i maštovito te realizira svoje vlastite ideje.	fluentnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
85.	Sposobnost nečeg dosadnog učiniti zanimljivim.	sposobnost učiniti nešto zanimljivim	kreativnost kao sposobnost ili vještina
86.	/	/	/
87.	Sposobnost samostalnog ostvarivanja na području u kojem imaš afinitet za ostvarivanje.	sposobnost ostvarivanja	kreativnost kao sposobnost ili vještina
88.	Maštovitost, otvorenost, osobnost...	maštovitost, otvorenost, osobnost	kreativnost kao osobina i sposobnost

89.	Uspješno rješavanje danog zadatka ili problema koristeći već postojeće znanje i unošenje svojih ideja u to.	fluentnost, koristiti predznanje	kreativnost kao sposobnost ili vještina
90.	Proces stvaranja novih ideja, pojmova.	proces stvaranja	kreativnost kao proces stvaranja
91.	Stvaranje vlastitih ideja, rješavanje problema na svoj način.	stvaranje ideja i rješavanje problema	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
92.	Sloboda u izražavanju, prihvaćanje vlastitih ideja i njihovo iznošenje.	sloboda izražavanja	kreativnost kao osobina
93.	Maštovitost, različitost, biti drugačiji, posebnost, originalnost.	maštovitost, različitost, originalnost	kreativnost kao osobina i sposobnost
94.	Poseban način izražavanja novih ideja, misli i procesa u svrhu širenja vlastitih interesa i sposobnosti.	fluentnost, širenje interesa i sposobnosti	kreativnost kao sposobnost ili vještina
95.	Sloboda izražavanja svojih ideja, misli...	sloboda izražavanja	kreativnost kao osobina
96.	Razmišljanje izvan okvira, imati nove i originalne ideje.	fluentnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
97.	Kreativnost je za mene mogućnost rješavanja zadataka ili problema na potpuno drugačiji način, stvaranje izlazeći izvan okvira.	fluentnost, stvaranje izvan okvira	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
98.	Sloboda u postojanju, neometanost u stvaranju.	sloboda, neometanost	kreativnost kao osobina
99.	Kreativnost je sposobnost prenošenja svojih i tuđih ideja u djelo.	sposobnost realizacije	kreativnost kao sposobnost ili vještina
100.	Razvoj kreativnog mišljenja, originalnost ideja i produkata.	kreativno mišljenje, originalnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
101.	Sloboda, neopterećenost, maštovitost, originalnost	sloboda, maštovitost, originalnost	kreativnost kao osobina i sposobnost
102.	Slobodno iznošenje ideja, maštanje, nepopuštanje pred izazovima, već traženje drugih i novih rješenja.	sloboda izražavanja, maštanje, fluentnost	kreativnost kao osobina i sposobnost
103.	Otvarati se novome, biti slobodan za drugačije, ne bojati se pogrešaka.	osobna karakteristika čovjeka	kreativnost kao osobina
104.	Naći nove načine i metode u rješavanju zadataka.	fluentnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
105.	Razmišljanje, stvaranje na drugačiji način od onoga što je uobičajeno.	fluentnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
106.	Kreativnost je sposobnost snalaženja u raznim situacijama, pronalaziti rješenja na probleme koja drugi ne vide.	snalažljivost, fluentnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
107.	Ja kreativnost doživljavam kao put prema tome da svatko izrazi svoje misli i ideje kako ih vidi, da se zajedno razmišlja o tome i da se kreiraju najbolja rješenja.	slobodno izražavanje, kreacija rješenja	kreativnost kao osobina i sposobnost
108.	Izražavanje na novi, drugačiji, originalan način.	originalnost i inovativnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina

109.	Za mene bi kreativnost bila slobodno izražavanje bez štete za druge i stvaranje dobrih i korisnih stvari.	sloboda izražavanja, efikasno stvaranje	kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
110.	prepoznati neki problem i njegovo rješavanje vlastitim metodama	fluentnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
111.	Misliti i raditi novo i drugačije…onako, biti drugačiji.	osobna karakteristika čovjeka	kreativnost kao osobina
112.	Stvarati nešto novo od staroga, ne biti samo u oblacima i svojim mislima, već dati i neki produkt.	redefiniranje, efikasnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
113.	Pronalaženje novih ideja i rješenja za određeni izazov i problem.	fluentnost	kreativnost kao sposobnost ili vještina
114.	Postojeće ideje obogatiti novim, mijenjati, biti drugačiji…	redefiniranje, osobna karakteristika čovjeka	kreativnost kao osobina i sposobnost
115.	Za mene kreativnost znači otvorenost za novo, originalno, posebno. Rušiti postojeće okvire, forme i norme.	otvorenost, originalnost, redefiniranje	kreativnost kao sposobnost ili vještina
116.	Kreacija, inovativnost, zanimljivost, posebnost, osobnost.	inovativnost, posebnost	kreativnost kao osobina i sposobnost
117.	Kreativnost su mentalni procesi koji dovode do novih ideja, zamisli, nekih proizvoda koji su posebni i novi.	mentalni procesi koji donose nešto novo i posebno	kreativnost kao sposobnost ili vještina

Tablica 7: Korak 3: ***Zastupljenost kategorija razumijevanja kreativnosti kod učitelja***

RAZUMIJEVANJE KREATIVNOSTI	f	% U UKUPNOM UZORKU
Kreativnost kao sposobnost ili vještina	49	43,36%
Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja	24	21,24%
Kreativnost kao osobina	18	15,93%
Kreativnost kao osobina i sposobnost	17	15,04%
Kreativnost kao proces stvaranja	4	3,54%

Tablica 8: Korak 1: ***Pripisivanje pojma empirijskoj građi***

Molimo Vas, opišite jedan primjer kreativnosti koji se manifestira kod djece:		**POJMOVI**
1.	Kreativna djeca stvaraju neobične, originalne, maštovite likovne radove; stvaraju originalne priče ili nastavljaju postojeće.	likovno izražavanje, pisano izražavanje
2.	Pisano izražavanje na zadanu temu, likovni uradci,...	pisano izražavanje
3.	/	/
4.	Kreativno stvaranje likovnih problema - kada dijete na svoj način stvori likovni zadatak.	likovno izražavanje
5.	Učenici su najkreativniji kada im se da sloboda. Učenici su bili najkreativniji kada su na određenu temu dobili slobodu organizacije rada kako oni misle.	organizacija rada
6.	U predmetu likovne kulture, TZK, glazbene kulture. Osjećaj za ritam i interes prema pojedinom području.	likovno izražavanje, pokret, glazbeno izražavanje
7.	Različiti načini dolaženja do rješenja.	divergentnost u rješavanju problema
8.	Npr. kada jedan motorički zadatak treba transferirati prema sportu kojim se bavi.	pokret
9.	Imaju sposobnost iznenada promijeniti smjer i koncept nastavnog sata u jedan novi kvalitetniji oblik.	fluentnost, organizacija rada
10.	Igra	igra
11.	Boravak u prirodi kod djece potiče kreativnost i želju za istraživanje. Oni će tada osmisliti cijelu "priču", a da se pritom služe samo onim "oruđem/oružjem" što su ga pronašli u neposrednoj okolini.	istraživanje
12.	Navođenje više različitih rješenja za jedan problem, izrada novih predmeta od različitih stvari (npr. otpadnih materijala...)	divergentnost u rješavanju problema, stvaranje predmeta
13.	Kreativni su kad se treba izvući s ispitivanja ili kad u nečem ne žele sudjelovati.	snalažljivost
14.	Kod likovnog izražavanja potičem zamišljene slike koje prenosimo na papir. Za motivaciju pričam priču i svaki učenik ima slobodu izražavanja. Potičem individualnost i originalnost.	likovno izražavanje
15.	Kada zadam problemski mat. zadatak, a učenici ga riješe na različite načine.	divergentnost u rješavanju matematičkih zadataka
16.	Svakodnevno viđam različite primjere. Jedan od njih je kada djevojčica koja u uživa u plesu njime pokaže kako se osjeća u određenom trenutku.	ples
17.	Smišljanje priče uz poticaj: dovoljne su dvije ili tri sličice koje dijete izvuče i gledajući u njih izmisli svijet, likove, priču...	pisano izražavanje
18.	Smišljanje pokreta uz glazbu.	ples
19.	Likovno osmišljavanje nekog zadatka.	likovno izražavanje
20.	Kod učenika koji pokazuje izvrsne glumačke sposobnosti ili u likovnom izrazu.	gluma, likovno izražavanje
21.	nekonvencionalna mišljenja	nekonvencionalnost
22.	/	/

23.	Donošenje odluka uz objašnjavanje veze uzrok-posljedica.	donošenje odluka
24.	Kreativni pristup rješavanju postavljenog problema, npr. realizacija motiva u likovnom, izmišljanje ritamskih cjelina u glazbenom, stvaranje pjesme na poticaj na HJ, scenski izraz na temelju priče...	likovno izražavanje, glazbeno izražavanje, pisano izražavanje, gluma
25.	stvaralaštvo	stvaranje
26.	Izrada i uređenje školskog vrta.	stvaranje i uređenje školskog vrta
27.	/	/
28.	izrada zajedničkih aktivnosti koje doprinose ponavljanju gradiva	stvaranje aktivnosti za ponavljanje
29.	Ima učenika koji vješto uspijevaju davati primjere i povezati sa stvarnim životom nešto o čemu se govori na nastavi. Za to je sigurno potrebna razina kreativnosti.	povezivanje sa svakodnevicom,
30.	Primjer kreativnosti bi bio kada se dijete likovno izražava drugačije od ostalih. Ne boji se biti različit i unijeti sebe u rad.	likovno izražavanje,
31.	U razredu imam učenika koji matematičke zadatke uvijek rješava drugačije i od mene i od drugih učenika. Zanimljivo je da su rješenja uvijek točna, a često i brža.	divergentnost u rješavanju matematičkih zadataka
32.	Na nastavi Hrvatskog jezika - osmišljavanje nastavka priče i/ili scenski prikaz priče.	pisano izražavanje, gluma
33.	Napisati sastavak na određenu temu, ali učenik ne piše suhoparno niti kao ostali, već je originalan, svoj, poseban.	pisano izražavanje
34.	Kada je nedavno bila jedna školska priredba - učenice su svojim plesom, samostalno osmišljenim i vrlo kvalitetnim povezale suvremeni ples i klasičnu glazbu.	ples
35.	Predložak igrokaza na satu HJ-a učenica izvede na sebi svojstven način, unoseći osjećaje i prenosi napisano potpuno suživljena s tekstom.	gluma
36.	U grupnom radu na satu PID učenici su se sami morali organizirati i pronaći materijale u razredu kako bi riješili zadatak i jedan grupa je savršeno odradila zadatak.	organizacija rada
37.	prema priči iz udžbenika učenica je osmislila i napisala igrokaz, a druga skupina učenika ga je scenski prikazala	pisano izražavanje, gluma
38.	Dijete iznosi ideje i rješenja koja su višestruka, bogatija i originalnija od drugih.	fluentnost
39.	Učenik vidi različite načine rješavanja zadataka.	fluentnost
40.	Dok smo bili na izletu, za vrijeme slobodnog vremena, dvojica dječaka su osmislili igru, potom su ju među sobom "provjerili", a nakon toga pozvali i druge da se priključe.	igra
41.	Kreativnost se primjećuje u onim učenicima koji stalno nešto ispituju, pokušavaju saznati još više, koji ne miruju…	znatiželjnost
42.	Dječak iz razreda uvijek govori s dozom humora, a te njegove šale ponekad znaju biti toliko dosjetljive, toliko odgovarajuće za trenutak da je to nevjerojatno.	korištenje humora

43.	Učenica pokazuje iznimnu kreativnost u rješavanju sukoba, situacija koje se događaju u razred; uvijek pronađe rupicu kroz koju može doprijeti do onog drugog djeteta i da sve bude dobro za svih.	rješavanje sukoba
44.	Kada se razgovara o nečemu ili imamo brainstorming, većina djece ima slične odgovore ili u istom smjeru, ali ima te djece koja uvijek pronađu nešto originalno, čega se nisam ni ja sjetila, a ni itko drugi u razredu.	originalnost u odgovorima
45.	primjera ima ponajviše u likovnim uradcima	likovno izražavanje
46.	Likovno izražavanje - dosljedno drugačija izvedba i odgovor na temu različit od drugih radova.	likovno izražavanje
47.	Izmišljanje matematičkih priča, odgovor na neko pitanje drugačije od sve ostale djece, nešto čega se nitko drugi nije sjetio...	matematičke priče, originalnost
48.	Stvaralačko pisanje u nastavi Hrvatskog jezika - stvaranje pjesme, priče, igrokaza, stripa...	pisano izražavanje
49.	Pričanje i prepričavanje doživljenog, dovršavanje započetog sastava, stvaranje pjesme, stvaranje melodije za pjesmu, stvaranje plakata	usmeno izražavanje, pisano izražavanje, glazbeno izražavanje, stvaranje plakata
50.	- povezivanje uzročno-posljedičnih procesa	povezivanje procesa
51.	- dramske igre - kroz glumu i igru izraziti svoja razmišljanja i osjećaje, naučiti se nositi s nekim osjećajima i razvijati osjećaje prema okolini	gluma, igra, interpersonalnost, intrapersonalnost
52.	zadati im različit materijal, temu, a oni stvaraju (može u nastavi LK, GK, PID, HJ) npr. scensko dramska izvedba	gluma
53.	Istraživanje svijeta oko sebe kroz igre.	istraživanje
54.	Umne mape nastale tijekom različitih aktivnosti (npr. Godišnja doba)	stvaranje umnih mapa
55.	/	/
56.	Kreativni u likovnom izrazu kao i pričanje po mašti.	likovno izražavanje, usmeno izražavanje
57.	Literarni uradci	pisano izražavanje
58.	Na školskom odmoru kada djeca u to slobodno vrijeme osmisle novu igru, a onda ju naknadno dodatno obogaćuju s novim elementima.	igra
59.	/	/
60.	Rješavanje likovnog problema na svoj način.	likovno izražavanje
61.	Samostalno smišljanje novih igara (posebice kada se dijete nađe u situaciji da mu je dosadno) i/ili obogaćivanje poznatih igara.	igra
62.	Igra	igra
63.	U nastavi likovne kulture najviše se manifestira kreativnost.	likovno izražavanje
64.	U nastavi likovne kulture	likovno izražavanje
65.	Na dodatnoj nastavi hrvatskog jezika učenicima ponudim temu i kratke smjernice igrokaza, a oni osmisle dijalog, kostime i ostalo.	pisano i usmeno izražavanje, gluma
66.	U likovnoj kulturi učenici mogu vrlo dobro izraziti svoju aktivnost.	likovno izražavanje

67.	Detalji pri likovnom izražavanju, kreativnost pri jezičnom izražavanju.	likovno izražavanje, jezično izražavanje
68.	Rješavanje logičkih zagonetki, mozgalica, zanimanje za sadržaje koji nisu u udžbeničkim sadržajima, osmišljavanje društvenih igara i sl.	rješavanje zagonetki i mozgalica, igra, znatiželjnost
69.	Postavljanje "pametnih" pitanja, pronalaženje originalnih rješenja...	originalnost u rješavanju zadataka
70.	Jednaki likovni problem rješavaju na različite načine. Matematički zadatak rješavaju na različite načine. Pisanje pjesama, priča, dramatizacija teksta.	likovno izražavanje, divergentnost u matematici, pisano izražavanje, gluma
71.	Likovni rad učini sasvim drugačije od ostalih poštujući nastavnu temu, problem...	likovno izražavanje
72.	/	/
73.	izrada vlastite slikovnice u kojoj su autori teksta i ilustracija	stvaranje slikovnice, pisano izražavanje, likovno izražavanje
74.	Učenik se koristi priručnim sredstvima kako bi nešto riješio.	korištenje svih sredstava za rješavanje zadatka
75.	Osmišljavanje nove igre za vrijeme slobodnog vremena.	igra
76.	Često vidim da puno djece daje primjere kreativnosti na različitim područjima. Tako jedan dječak redovito crta neki problem i preko crteža dolazi do rješenja.	likovno izražavanje
77.	Razni likovni uradci, stvaranje melodije na neki tekst.	likovno izražavanje, glazbeno izražavanje
78.	Jedan od mojih učenika je izrazito kreativan u usmenom izražavanju. Bilo koji tekst može izvesti na sto različitih načina.	usmeno izražavanje
79.	Osmišljavanje igrokaza, od toga da netko od učenika pokaže kreativnost u osmišljavanju dijaloga, drugi u izradi kostima, treći u scenografiji, četvrti u izvedbi i glumi.	pisano izražavanje, gluma, stvaranje kostima i scenografije
80.	Rješavanje matematičkog zadataka na posve drugačiji način od učiteljice i drugih učenika.	originalnost u rješavanju matematičkog zadataka
81.	U dosadašnjem radu primijetila sam da se kreativnost najviše manifestira kroz likovno stvaralaštvo.	likovno izražavanje
82.	U dosadašnjem radu primijetila sam da se kreativnost najviše manifestira kroz likovno izražavanje.	likovno izražavanje
83.	Različite problemske priče, igre riječima, igre originalnih odgovora, izmišljanje nastavaka priča...	igra, pisano stvaralaštvo
84.	Na satovima likovnog odgoja.	likovno izražavanje
85.	Grupni rad iz Prirode i društva. Ove godine smo učili zavičajno područje RH. Učenici su grupno prezentirali. Tu je bilo različitih i vrlo kreativnih prezentacija.	socijalni kontakti, prezentiranje
86.	U izbjegavanju obaveza	snalažljivost
87.	U glumi, kada se učenici pripreme, ali moraju i improvizirati, biti spremni na promjene.	gluma
88.	Puno je primjera, pogotovo u likovno i glazbenom području.	likovno izražavanje, glazbeno izražavanje
89.	Učenicima zadam pitalicu koja ne mora biti preteška, ali koja zahtjeva da daju rješenja - neki učenici znaju dati odgovore koji su potpuno različiti od drugih.	originalnost u rješavanju pitalica

90.	Nastavak i završetak već započetog teksta.	pisano izražavanje
91.	Mnogo je primjera, npr. izmišljanje kraja priče, izrada plakata i predstavljanje grupnog rada.	pisano izražavanje, stvaranje plakata, prezentiranje
92.	Puno je dječjih primjera za kreativnost. Npr. kada djeca za vrijeme slobodnog vremena osmisle igru u kojoj se svi mogu igrati te koriste sredstva koja imaju pored sebe.	igra
93.	/	/
94.	Likovni uradak koji daje potpuno drugačije likovno rješenje na zadanu teme od radova drugih učenika.	likovno izražavanje
95.	Ima učenika koji su puno radoznaliji i znatiželjniji od drugih, stalno nešto ispituju, uvijek ih nešto zanima.	znatiželjnost
96.	Izrada plakata na satu Prirode i društva.	stvaranje plakata
97.	Osmišljavanje melodije na zadani tekst.	glazbeno stvaralaštvo
98.	Onaj učenik koji pokreće raspravu, iznosi mišljenje u razrednoj diskusiji pokazuje kako se manifestira kreativnost.	pokretanje rasprave
99.	Puno je primjera u kojima učenici pokazuju kako se manifestira i svaki dan ih bude. Npr. sad u četvrtom razredu trebali su izmjeriti duljinu s priručnim sredstvima pa su neki to činili da umjesto ravnala koriste bilježnice, prste, duljinu lakta...	snalažljivost u rješavanju zadatka
100.	U šetnji prirodom učenici su osmislili način kako će pratiti put i zapamtiti kuda se trebamo vratiti.	snalažljivost
101.	Glazbeno stvaralaštvo na neki dani primjer.	glazbeno stvaralaštvo
102.	Modeliranje na satu Likovne kulture.	likovno izražavanje
103.	Povezivanje znanja i naučenog sa stvarnim životom i primjerima iz svoje svakodnevice.	povezivanje sa svakodnevicom
104.	Ima učenika koji u likovnom izražavanju ne poštuju upute te iz toga nastanu djela koja su načinjena kombiniranim tehnikama, izrazi su njihovih misli i mašte.	likovno izražavanje
105.	Način odijevanja jedne djevojčice koji je skroz drugačiji od drugih, ali time je neopterećena.	stil odijevanja
106.	Najbolji primjer je u likovnim uradcima, kada netko na dani likovni problem da rješenje kojeg se nitko drugi nije sjetio.	likovno izražavanje
107.	Primjeri se pronalaze svaki dan, i u nastavi i u slobodnom vremenu. Primijetila sam na školskom odmoru kako su dječaci osmislili igru jer im je dosadilo igrati nogomet.	igra
108.	Kada su u pitanju problemski matematički zadatci ima učenika koji nađu više rješenja i/ili koja nitko drugi nije primijetio.	divergentnost i originalnost u rješavanju matematičkih zadataka
109.	Kreativnost se najlakše prepoznaje u umjetničkim područjima, ali prisutna je i drugdje.	izražavanje u umjetničkim područjima
110.	Puno je primjera u kojima se manifestira dječja kreativnost. Vidim ju u likovnim uradcima, inovativnim glazbenim izvedbama, posebnom plesu itd.	likovno izražavanje, glazbeno izražavanje, ples
111.	Izmišljanje opravdanja i izbjegavanje obaveza.	snalažljivost
112.	Likovni uradak različit od svih drugih.	likovno izražavanje

113.	/	/
114.	Na satu TZK-a učenik izvodi vratolomije u svim sportovima.	pokret
115.	Predstavljanje grupnih radova.	prezentiranje
116.	U rješavanju sukoba na način da nitko ne bude povrijeđen.	socijalni kontakti - afektivno rješavanje sukoba
117.	Davanje likovnog rješenja koje je potpuno odgovara na likovni zadatak, ali je apsolutno poseban svaki put i drugačiji od rješenja druge djece.	likovno izražavanje

Tablica 9: Korak 2: ***Pridruživanje srodnih pojmova u kategorije - Isječak uređivanja pojmova prema razini apstraktnosti***

RAZINE APSTRAKTNOSTI			
I. Molimo Vas, opišite jedan primjer kreativnosti koji se manifestira kod djece:		**II. POJMOVI**	**III. PODRUČJA KREATIVNOSTI**
1.	Kreativna djeca stvaraju neobične, originalne, maštovite likovne radove; stvaraju originalne priče ili nastavljaju postojeće.	likovno izražavanje, pisano izražavanje	likovno, jezično izražavanje
2.	Pisano izražavanje na zadanu temu, likovni uradci,...	pisano izražavanje	jezično izražavanje
3.	/	/	/
4.	Kreativno stvaranje likovnih problema - kada dijete na svoj način stvori likovni zadatak.	likovno izražavanje	likovno
5.	Učenici su najkreativniji kada im se da sloboda. Učenici su bili najkreativniji kada su na određenu temu dobili slobodu organizacije rada kako oni misle.	organizacija rada	pristup problemu i rješavanja problema
6.	U predmetu likovne kulture, TZK, glazbene kulture. Osjećaj za ritam i interes prema pojedinom području.	likovno izražavanje, pokret, glazbeno izražavanje	likovno, pokret i ples, glazbeno
7.	Različiti načini dolaženja do rješenja.	divergentnost u rješavanju problema	pristup problemu i rješavanja problema
8.	Npr. kada jedan motorički zadatak treba transferirati prema sportu kojim se bavi.	pokret	pokret i ples
9.	Imaju sposobnost iznenada promijeniti smjer i koncept nastavnog sata u jedan novi kvalitetniji oblik.	fluentnost, organizacija rada	pristup problemu i rješavanja problema
10.	Igra	igra	igra
11.	Boravak u prirodi kod djece potiče kreativnost i želju za istraživanje. Oni će tada osmisliti cijelu "priču", a da se pritom služe samo onim "oruđem/oružjem" što su ga pronašli u neposrednoj okolini.	istraživanje	istraživanje i stvaranje

12.	Navođenje više različitih rješenja za jedan problem, izrada novih predmeta od različitih stvari (npr. otpadnih materijala...)	divergentnost u rješavanju problema, stvaranje predmeta	pristup problemu i rješavanja problema, istraživanje i stvaranje
13.	Kreativni su kad se treba izvući s ispitivanja ili kad u nečem ne žele sudjelovati.	snalažljivost	pristup problemu i rješavanja problema
14.	Kod likovnog izražavanja potičem zamišljene slike koje prenosimo na papir. Za motivaciju pričam priču i svaki učenik ima slobodu izražavanja. Potičem individualnost i originalnost.	likovno izražavanje	likovno
15.	Kada zadam problemski mat. zadatak, a učenici ga riješe na različite načine.	divergentnost u rješavanju matematičkih zadataka	pristup problemu i rješavanja problema
16.	Svakodnevno viđam različite primjere. Jedan od njih je kada djevojčica koja u uživa u plesu njime pokaže kako se osjeća u određenom trenutku.	ples	pokret i ples
17.	Smišljanje priče uz poticaj: dovoljne su dvije ili tri sličice koje dijete izvuče i gledajući u njih izmisli svijet, likove, priču...	pisano izražavanje	jezično izražavanje
18.	Smišljanje pokreta uz glazbu.	ples	pokret i ples
19.	Likovno osmišljavanje nekog zadatka.	likovno izražavanje	likovno
20.	Kod učenika koji pokazuje izvrsne glumačke sposobnosti ili u likovnom izrazu.	gluma, likovno izražavanje	scensko, likovno
21.	nekonvencionalna mišljenja	nekonvencionalnost	pristup problemu i rješavanja problema
22.	/	/	/
23.	Donošenje odluka uz objašnjavanje veze uzrok-posljedica.	donošenje odluka	pristup problemu i rješavanja problema
24.	Kreativni pristup rješavanju postavljenog problema, npr. realizacija motiva u likovnom, izmišljanje ritamskih cjelina u glazbenom, stvaranje pjesme na poticaj na HJ, scenski izraz na temelju priče...	likovno izražavanje, glazbeno izražavanje, pisano izražavanje, gluma	likovno, glazbeno, jezično izražavanje, scensko
25.	stvaralaštvo	stvaranje	istraživanje i stvaranje
26.	Izrada i uređenje školskog vrta.	stvaranje i uređenje školskog vrta	istraživanje i stvaranje
27.	/	/	/
28.	izrada zajedničkih aktivnosti koje doprinose ponavljanju gradiva	stvaranje aktivnosti za ponavljanje	istraživanje i stvaranje
29.	Ima učenika koji vješto uspijevaju davati primjere i povezati sa stvarnim životom nešto o čemu se govori na nastavi. Za to je sigurno potrebna razina kreativnosti.	povezivanje sa svakodnevicom,	pristup problemu i rješavanja problema
30.	Primjer kreativnosti bi bio kada se dijete likovno izražava drugačije od ostalih. Ne boji se biti različit i unijeti sebe u rad.	likovno izražavanje,	likovno

31.	U razredu imam učenika koji matematičke zadatke uvijek rješava drugačije i od mene i od drugih učenika. Zanimljivo je da su rješenja uvijek točna, a često i brža.	divergentnost u rješavanju matematičkih zadataka	pristup problemu i rješavanja problema
32.	Na nastavi Hrvatskog jezika - osmišljavanje nastavka priče i/ili scenski prikaz priče.	pisano izražavanje, gluma	jezično izražavanje
33.	Napisati sastavak na određenu temu, ali učenik ne piše suhoparno niti kao ostali, već je originalan, svoj, poseban.	pisano izražavanje	jezično izražavanje
34.	Kada je nedavno bila jedna školska priredba - učenice su svojim plesom, samostalno osmišljenim i vrlo kvalitetnim povezale suvremeni ples i klasičnu glazbu.	ples	pokret i ples
35.	Predložak igrokaza na satu HJ-a učenica izvede na sebi svojstven način, unoseći osjećaje i prenosi napisano potpuno sužívljena s tekstom.	gluma	scensko
36.	U grupnom radu na satu PID učenici su se sami morali organizirati i pronaći materijale u razredu kako bi riješili zadatak i jedan grupa je savršeno odradila zadatak.	organizacija rada	pristup problemu i rješavanja problema
37.	prema priči iz udžbenika učenica je osmislila i napisala igrokaz, a druga skupina učenika ga je scenski prikazala	pisano izražavanje, gluma	jezično izražavanje, scensko
38.	Dijete iznosi ideje i rješenja koja su višestruka, bogatija i originalnija od drugih.	fluentnost	pristup problemu i rješavanja problema
39.	Učenik vidi različite načine rješavanja zadataka.	fluentnost	pristup problemu i rješavanja problema
40.	Dok smo bili na izletu, za vrijeme slobodnog vremena, dvojica dječaka su osmislili igru, potom su ju među sobom "provjerili", a nakon toga pozvali i druge da se priključe.	igra	igra
41.	Kreativnost se primjećuje u onim učenicima koji stalno nešto ispituju, pokušavaju saznati još više, koji ne miruju…	znatiželjnost	pristup problemu i rješavanja problema
42.	Dječak iz razreda uvijek govori s dozom humora, a te njegove šale ponekad znaju biti toliko dosjetljive, toliko odgovarajuće za trenutak da je to nevjerojatno.	korištenje humora	pristup problemu i rješavanja problema
43.	Učenica pokazuje iznimnu kreativnost u rješavanju sukoba, situacija koje se događaju u razred; uvijek pronađe rupicu kroz koju može doprijeti do onog drugog djeteta i da sve bude dobro za svih.	rješavanje sukoba	pristup problemu i rješavanja problema, socijalno
44.	Kada se razgovara o nečemu ili imamo brainstorming, većina djece ima slične odgovore ili u istom smjeru, ali ima te djece koja uvijek pronađu nešto originalno, čega	originalnost u odgovorima	pristup problemu i rješavanja problema

	se nisam ni ja sjetila, a ni itko drugi u razredu.		
45.	primjera ima ponajviše u likovnim uradcima	likovno izražavanje	likovno
46.	Likovno izražavanje - dosljedno drugačija izvedba i odgovor na temu različit od drugih radova.	likovno izražavanje	likovno
47.	Izmišljanje matematičkih priča, odgovor na neko pitanje drugačije od sve ostale djece, nešto čega se nitko drugi nije sjetio...	matematičke priče, originalnost	pristup problemu i rješavanja problema
48.	Stvaralačko pisanje u nastavi Hrvatskog jezika - stvaranje pjesme, priče, igrokaza, stripa...	pisano izražavanje	jezično izražavanje
49.	Pričanje i prepričavanje doživljenog, dovršavanje započetog sastava, stvaranje pjesme, stvaranje melodije za pjesmu, stvaranje plakata	usmeno izražavanje, pisano izražavanje, glazbeno izražavanje, stvaranje plakata	jezično izražavanje, glazbeno, stvaranje
50.	- povezivanje uzročno-posljedičnih procesa	povezivanje procesa	pristup problemu i rješavanja problema
51.	- dramske igre - kroz glumu i igru izraziti svoja razmišljanja i osjećaje, naučiti se nositi s nekim osjećajima i razvijati osjećaje prema okolini	gluma, igra, interpersonalnost, intrapersonalnost	scensko, igra, socijalno
52.	zadati im različit materijal, temu, a oni stvaraju (može u nastavi LK, GK, PID, HJ) npr. scensko dramska izvedba	gluma	scensko
53.	Istraživanje svijeta oko sebe kroz igre.	istraživanje	istraživanje i stvaranje
54.	Umne mape nastale tijekom različitih aktivnosti (npr. Godišnja doba)	stvaranje umnih mapa	istraživanje i stvaranje
55.	/	/	/
56.	Kreativni u likovnom izrazu kao i pričanje po mašti.	likovno izražavanje, usmeno izražavanje	likovno, jezično izražavanje
57.	Literarni uradci	pisano izražavanje	jezično izražavanje
58.	Na školskom odmoru kada djeca u to slobodno vrijeme osmisle novu igru, a onda ju naknadno dodatno obogaćuju s novim elementima.	igra	igra
59.	/	/	/
60.	Rješavanje likovnog problema na svoj način.	likovno izražavanje	likovno
61.	Samostalno smišljanje novih igara (posebice kada se dijete nađe u situaciji da mu je dosadno) i/ili obogaćivanje poznatih igara.	igra	igra
62.	Igra	igra	igra
63.	U nastavi likovne kulture najviše se manifestira kreativnost.	likovno izražavanje	likovno

64.	U nastavi likovne kulture	likovno izražavanje	likovno
65.	Na dodatnoj nastavi hrvatskog jezika učenicima ponudim temu i kratke smjernice igrokaza, a oni osmisle dijalog, kostime i ostalo.	pisano i usmeno izražavanje, gluma	jezično izražavanje, scensko
66.	U likovnoj kulturi učenici mogu vrlo dobro izraziti svoju aktivnost.	likovno izražavanje	likovno
67.	Detalji pri likovnom izražavanju, kreativnost pri jezičnom izražavanju.	likovno izražavanje, jezično izražavanje	likovno, jezično izražavanje
68.	Rješavanje logičkih zagonetki, mozgalica, zanimanje za sadržaje koji nisu u udžbeničkim sadržajima, osmišljavanje društvenih igara i sl.	rješavanje zagonetki i mozgalica, igra, znatiželjnost	pristup problemu i rješavanja problema, igra
69.	Postavljanje "pametnih" pitanja, pronalaženje originalnih rješenja...	originalnost u rješavanju zadataka	pristup problemu i rješavanja problema
70.	Jednaki likovni problem rješavaju na različite načine. Matematički zadatak rješavaju na različite načine. Pisanje pjesama, priča, dramatizacija teksta.	likovno izražavanje, divergentnost u matematici, pisano izražavanje, gluma	likovno, pristup problemu i rješavanja problema, jezično izražavanje, scensko
71.	Likovni rad učini sasvim drugačije od ostalih poštujući nastavnu temu, problem...	likovno izražavanje	likovno
72.	/	/	/
73.	izrada vlastite slikovnice u kojoj su autori teksta i ilustracija	stvaranje slikovnice, pisano izražavanje, likovno izražavanje	istraživanje i stvaranje, jezično izražavanje, likovno
74.	Učenik se koristi priručnim sredstvima kako bi nešto riješio.	korištenje svih sredstava za rješavanje zadatka	pristup problemu i rješavanja problema
75.	Osmišljavanje nove igre za vrijeme slobodnog vremena.	igra	igra
76.	Često vidim da puno djece daje primjere kreativnosti na različitim područjima. Tako jedan dječak redovito crta neki problem i preko crteža dolazi do rješenja.	likovno izražavanje	likovno
77.	Razni likovni uradci, stvaranje melodije na neki tekst.	likovno izražavanje, glazbeno izražavanje	likovno, glazbeno
78.	Jedan od mojih učenika je izrazito kreativan u usmenom izražavanju. Bilo koji tekst može izvesti na sto različitih načina.	usmeno izražavanje	jezično izražavanje
79.	Osmišljavanje igrokaza, od toga da netko od učenika pokaže kreativnost u osmišljavanju dijaloga, drugi u izradi kostima, treći u scenografiji, četvrti u izvedbi i glumi.	pisano izražavanje, gluma, stvaranje kostima i scenografije	jezično izražavanje, scensko, istraživanje i stvaranje
80.	Rješavanje matematičkog zadataka na posve drugačiji način od učiteljice i drugih učenika.	originalnost u rješavanju matematičkog zadataka	pristup problemu i rješavanja problema
81.	U dosadašnjem radu primijetila sam da se kreativnost najviše manifestira kroz likovno stvaralaštvo.	likovno izražavanje	likovno

82.	U dosadašnjem radu primijetila sam da se kreativnost najviše manifestira kroz likovno izražavanje.	likovno izražavanje	likovno
83.	Različite problemske priče, igre riječima, igre originalnih odgovora, izmišljanje nastavaka priča...	igra, pisano stvaralaštvo	igra, jezično izražavanje
84.	Na satovima likovnog odgoja.	likovno izražavanje	likovno
85.	Grupni rad iz Prirode i društva. Ove godine smo učili zavičajno područje RH. Učenici su grupno prezentirali. Tu je bilo različitih i vrlo kreativnih prezentacija.	socijalni kontakti, prezentiranje	pristup problemu i rješavanja problema, socijalno
86.	U izbjegavanju obaveza	snalažljivost	pristup problemu i rješavanja problema
87.	U glumi, kada se učenici pripreme, ali moraju i improvizirati, biti spremni na promjene.	gluma	scensko
88.	Puno je primjera, pogotovo u likovno i glazbenom području.	likovno izražavanje, glazbeno izražavanje	likovno, glazbeno
89.	Učenicima zadam pitalicu koja ne mora biti preteška, ali koja zahtjeva da daju rješenja - neki učenici znaju dati odgovore koji su potpuno različiti od drugih.	originalnost u rješavanju pitalica	pristup problemu i rješavanja problema
90.	Nastavak i završetak već započetog teksta.	pisano izražavanje	jezično izražavanje
91.	Mnogo je primjera, npr. izmišljanje kraja priče, izrada plakata i predstavljanje grupnog rada.	pisano izražavanje, stvaranje plakata, prezentiranje	jezično izražavanje, istraživanje i stvaranje
92.	Puno je dječjih primjera za kreativnost. Npr. kada djeca za vrijeme slobodnog vremena osmisle igru u kojoj se svi mogu igrati te koriste sredstva koja imaju pored sebe.	igra	igra
93.	/	/	/
94.	Likovni uradak koji daje potpuno drugačije likovno rješenje na zadanu teme od radova drugih učenika.	likovno izražavanje	likovno
95.	Ima učenika koji su puno radoznaliji i znatiželjniji od drugih, stalno nešto ispituju, uvijek ih nešto zanima.	znatiželjnost	pristup problemu i rješavanja problema
96.	Izrada plakata na satu Prirode i društva.	stvaranje plakata	istraživanje i stvaranje
97.	Osmišljavanje melodije na zadani tekst.	glazbeno stvaralaštvo	glazbeno
98.	Onaj učenik koji pokreće raspravu, iznosi mišljenje u razrednoj diskusiji pokazuje kako se manifestira kreativnost.	pokretanje rasprave	socijalno
99.	Puno je primjera u kojima učenici pokazuju kako se manifestira i svaki dan ih bude. Npr. sad u četvrtom razredu trebali su izmjeriti duljinu s priručnim sredstvima pa su neki to činili da umjesto ravnala koriste bilježnice, prste, duljinu lakta...	snalažljivost u rješavanju zadatka	pristup problemu i rješavanja problema

100.	U šetnji prirodom učenici su osmislili način kako će pratiti put i zapamtiti kuda se trebamo vratiti.	snalažljivost	pristup problemu i rješavanja problema
101.	Glazbeno stvaralaštvo na neki dani primjer.	glazbeno stvaralaštvo	glazbeno
102.	Modeliranje na satu Likovne kulture.	likovno izražavanje	likovno
103.	Povezivanje znanja i naučenog sa stvarnim životom i primjerima iz svoje svakodnevice.	povezivanje sa svakodnevicom	pristup problemu i rješavanja problema
104.	Ima učenika koji u likovnom izražavanju ne poštuju upute te iz toga nastanu djela koja su načinjena kombiniranim tehnikama, izrazi su njihovih misli i mašte.	likovno izražavanje	likovno
105.	Način odijevanja jedne djevojčice koji je skroz drugačiji od drugih, ali time je neopterećena.	stil odijevanja	socijalno
106.	Najbolji primjer je u likovnim uradcima, kada netko na dani likovni problem da rješenje kojeg se nitko drugi nije sjetio.	likovno izražavanje	likovno
107.	Primjeri se pronalaze svaki dan, i u nastavi i u slobodnom vremenu. Primijetila sam na školskom odmoru kako su dječaci osmislili igru jer im je dosadilo igrati nogomet.	igra	igra
108.	Kada su u pitanju problemski matematički zadatci ima učenika koji nađu više rješenja i/ili koja nitko drugi nije primijetio.	divergentnost i originalnost u rješavanju matematičkih zadataka	pristup problemu i rješavanja problema
109.	Kreativnost se najlakše prepoznaje u umjetničkim područjima, ali prisutna je i drugdje.	izražavanje u umjetničkim područjima	likovno, glazbeno, jezično izražavanje
110.	Puno je primjera u kojima se manifestira dječja kreativnost. Vidim ju u likovnim uradcima, inovativnim glazbenim izvedbama, posebnom plesu itd.	likovno izražavanje, glazbeno izražavanje, ples	likovno, glazbeno, pokret i ples
111.	Izmišljanje opravdanja i izbjegavanje obaveza.	snalažljivost	pristup problemu i rješavanja problema
112.	Likovni uradak različit od svih drugih.	likovno izražavanje	likovno
113.	/	/	/
114.	Na satu TZK-a učenik izvodi vratolomije u svim sportovima.	pokret	pokret i ples
115.	Predstavljanje grupnih radova.	prezentiranje	pristup problemu i rješavanja problema
116.	U rješavanju sukoba na način da nitko ne bude povrijeđen.	socijalni kontakti - afektivno rješavanje sukoba	socijalno
117.	Davanje likovnog rješenja koje je potpuno odgovara na likovni zadatak, ali je apsolutno poseban svaki put i drugačiji od rješenja druge djece.	likovno izražavanje	likovno

Tablica 10: Korak 3: ***Zastupljenost kategorija područja manifestacije kreativnosti kod djece prema primjerima***

PODRUČJE MANIFESTACIJE KREATIVNOSTI	f	% U UKUPNOM UZORKU
Područje pristupu problemu i rješavanja problema	34	31,19%
Likovno područje	32	29,36%
Područje jezičnog izražavanja	21	19,27%
Područje istraživanja i stvaranja	11	10,09%
Područje igre	10	9,17%
Glazbeno područje	9	8,25%
Područje pokreta i plesa	7	6,42%
Scensko područje	7	6,42%
Socijalno područje	5	4,59%

Tablica 11: Korak 2: ***Pridruživanje srodnih pojmova u kategorije***

Molimo Vas, navedite 5 područja u kojima se manifestira dječja kreativnost:		**PODRUČJA MANIFESTACIJE KREATIVNOSTI**
1.	Slobodno vrijeme učenika, sudjelovanje u kulturnoj djelatnosti škole, likovno izražavanje, praktična nastava, rješavanje problema	slobodno vrijeme, izvannastavne/izvanškolske aktivnosti, likovna kultura, istraživanje i praktična nastava, rješavanje problema
2.	Likovna umjetnost, glazbena, pisano i usmeno izražavanje, igra, slobodno vrijeme (organizirano).	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, igra, slobodno vrijeme
3.	/	/
4.	Likovno područje, dramsko područje, literarno područje, područje prirodoslovlja, tehničko područje.	likovna kultura, gluma, hrvatski jezik, priroda i društvo, matematika,
5.	Rješavanje razrednih problema, praktična nastava - neovisno o predmetu, sudjelovanje u kulturnoj djelatnostima škole, slobodno vrijeme učenika, likovni izričaj.	rješavanje problema, istraživanje i praktična nastava, izvannastavne/izvanškolske aktivnosti, slobodno vrijeme, likovna kultura
6.	LK, GK, TZK, EJ,…	likovna kultura, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, strani jezik
7.	Likovno izražavanje, verbalno, tjelesno, glazbeno i logičko rješavanje matematičkih zadataka.	likovna kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, glazbena kultura, matematika
8.	Jezično izražavanje, kreativnost u likovnom izražavanju, tjelesna kreativnost, glazbeno-umjetničko područje, kreativno rješavanje mat. zadataka (zadaci riječima).	hrvatski jezik, likovna kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, glazbena kultura, matematika
9.	Ples, dramatizacija, likovni izričaj, matematika i glazbeni izričaj.	ples, gluma, likovna kultura, matematika, glazbena kultura
10.	Pjevanje, plesanje, gluma, likovno područje	glazbena kultura, ples, gluma, likovna kultura
11.	Hrvatski jezik i književnost, likovna kultura, matematika, dramska igra, priroda i društvo	hrvatski jezik, likovna kultura, matematika, gluma, priroda i društvo
12.	Sva područja ljudskog djelovanja	sva životna područja
13.	literarni uradci, rješavanje matematičkih problemskih zadataka, likovni problem	hrvatski jezik, rješavanje problema, likovna kultura
14.	Likovno, glazbeno izražavanje, stvaralaštvo, igra	likovna kultura, glazbena kultura, igra
15.	U svakom području života se može manifestirati.	sva životna područja
16.	ples, glazba, pisano stvaralaštvo, gluma, matematika, prirodoslovlje	ples, glazbena kultura, gluma, matematika, priroda i društvo
17.	Likovno, glazbeno, tjelesno, logičko, književno	likovna kultura, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, hrvatski jezik
18.	Glazbeno stvaralaštvo, ples, likovno stvaralaštvo, pisanje (pjesama, priča...), dramatizacije	glazbena kultura, ples, gluma, likovna kultura, hrvatski jezik
19.	Književnost, likovnost, glazba, biologija, sport	hrvatski jezik, likovna kultura, glazbena kultura, priroda i društvo, tjelesna i zdravstvena kultura
20.	prirodoslovno-matematičko područje, kulturno-umjetničko područje, jezično-komunikacijsko, sportsko- rekreativno područje, poduzetničko područje	priroda i društvo, matematika, glazbena kultura, likovna kultura, hrvatski jezik, tjelesna i zdravstvena kultura, poduzetništvo
21.	likovnost, glazba, govorno izražavanje, pisano izražavanje, igra	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, igra

22.	Likovni, igre, ples, pjevanje, pričanje priča	likovna kultura, igra, glazbena kultura, ples, hrvatski jezik
23.	Usmeno izražavanje, pismeno izražavanje, socijalni kontakti, likovno izražavanje, neposredna okolina.	hrvatski jezik, socijalni kontakti, likovna kultura
24.	hrvatski jezik, likovni, glazbeni, priroda i društvo, tjelesni	hrvatski jezik, likovna kultura, glazbena kultura, priroda i društvo, tjelesna i zdravstvena kultura
25.	igra, likovna umjetnost, glazbena umjetnost, jezično izražavanje, pokret (ples)	igra, likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, ples
26.	U likovnom stvaralaštvu, pismenom i usmenom izražavanju, glazbenom stvaralaštvu, gluma i ples.	likovna kultura, hrvatski jezik, glazbena kultura, gluma, ples
27.	Igra, likovno izražavanje, izražavanje, stvaranje, glazba, rješavanje problema.	igra, likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, rješavanje problema
28.	grupni rad, likovna kultura, glazbena kultura, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, izleti	socijalni kontakti, likovna kultura, glazbena kultura, izvannastavne/izvanškolske aktivnosti
29.	Matematičko područje, likovno stvaralaštvo, glazbeno stvaralaštvo, dramsko i plesno stvaralaštvo.	matematika, likovna kultura, glazbena kultura, gluma, ples
30.	Likovna umjetnost, hrvatski jezik, priroda i društvo, istraživanje, matematika.	likovna kultura, priroda i društvo, hrvatski jezik, istraživanje i praktična nastava, matematika.
31.	Likovni, matematika, Pid, igra.	likovna kultura, matematika, priroda i društvo, igra
32.	Hrvatski jezik-pisano stvaralaštvo, LK-u svim područjima, TZK-ples, GK-stvaralaštvo, PID-pokusi.	hrvatski jezik, likovna kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, glazbena kultura, priroda i društvo
33.	Usmeno i pismeno izražavanje, likovna k.-slikanje, oblikovanje, glazbena k.- gl. stvaralaštvo, tzk - pokret (ples).	hrvatski jezik, likovna kultura, glazbena kultura, ples
34.	Likovna kultura, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, hrvatski jezik, priroda i društvo.	likovna kultura, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, hrvatski jezik, priroda i društvo.
35.	U hrvatskom jezičnom izražavanju, u likovnom izrazu, u plesu i pokretu, u slobodnom vremenu,...	hrvatski jezik, likovna kultura, ples, slobodno vrijeme
36.	gluma, stvaralaštvo u likovnom glazbenom, hrvatskom, rješavanje poteškoća u razredu	gluma, likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, rješavanje problema
37.	Likovno, glazbeno, matematičko, jezično, praktično.	likovna kultura, glazbena kultura, matematika, hrvatski jezik, istraživanje i praktična nastava
38.	Hrvatski jezik, matematika, priroda i društvo, likovni, glazbena kultura.	hrvatski jezik, matematika, priroda i društvo, likovna kultura, glazbena kultura
39.	Likovna kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, grupni rad, jezično (usmeno i pisano) izražavanje, dramatizacija teksta	likovna kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, socijalni kontakti, hrvatski jezik, gluma
40.	Likovni , glazbeni, hrvatski, matematika. Sva područja kojima se djeca bave.	sva životna područja
41.	Likovni, hrvatski jezik, likovni, glazbeni, ples, matematika, priroda i društvo.	likovna kultura, hrvatski jezik, glazbena kultura, matematika, priroda i društvo, ples
42.	Likovni, glazbeni, hrvatski jezik, matematika, priroda i društvo.	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, matematika, priroda i društvo
43.	U istraživanju prirodnih pojava, odnosi u razredu, rješavanje matematičkih problema, pisano i usmeno stvaralaštvo	istraživanje i praktična nastava, socijalni kontakti, rješavanje problema, hrvatski jezik

44.	Glazbena umjetnost, likovna umjetnost, književnost, matematika, istraživanje prirode.	glazbena kultura, likovna kultura, književnost, matematika, istraživanje i praktična nastava
45.	Glazba, likovnost, matematika, jezici, informatika.	glazbena kultura, likovna kultura, matematika, hrvatski jezik, strani jezik, informatika
46.	Likovna kultura, glazbena kultura, scenski, literarni, dramski izraz.	glazbena kultura, likovna kultura, gluma, hrvatski jezik
47.	Manifestira se u svakodnevici, u svemu što djeca čine može se pronaći trag kreativnosti.	sva životna područja
48.	Hrvatski jezik - pisano stvaralaštvo, Likovna kultura - lik. uradci, Glazbena kultura - stvaranje melodije, Matematika - stvaranje matematičkih zadataka, Tjelesna i zdravstvena kultura - smišljanje plesnih pokreta (ritmičke strukture)	hrvatski jezik, likovna kultura, glazbena kultura, matematika, tjelesna i zdravstvena kultura, ples
49.	U pisanju sastavaka, likovnom, odgoju, praktičnim radovima u predmetu Prirode i društva, u usmenom izražavanju, prepričavanju	hrvatski jezik, likovna kultura, istraživanje i praktična nastava
50.	Dječja kreativnost se manifestira u matematičkom području, jezično-stvaralačkom, likovno-grafičkom, istraživačkom i glazbenom te tjelesnom (fizičkom) području.	matematika, hrvatski jezik, likovna kultura, istraživanje i praktična nastava, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura
51.	likovno izražavanje, glazba, pokret, jezično izražavanje, gluma	likovna kultura, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, hrvatski jezik, gluma
52.	likovni svi oblici rada, glazbeno stvaralaštvo, jezično izražavanje, književnost, pokusi, itd.	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, priroda i društvo
53.	/	/
54.	/	/
55.	/	/
56.	Likovni izraz, usmeno i pismeno izraž., glazbena kultura, matematika	likovna kultura, hrvatski jezik, glazbena kultura, matematika
57.	Literarni, likovni radovi, glazbeni, informatički radovi, prirodoslovlje	likovna kultura, hrvatski jezik, glazbena kultura, informatika, priroda i društvo, matematika
58.	Igra, ples, glazba, likovno stvaralaštvo, praktični radovi	igra, ples, glazba, likovna kultura, istraživanje i praktična nastava
59.	/	/
60.	Likovna kultura, glazbena kultura, opisivanje predmeta i likova, prepričavanje uz određene zadatke.	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik
61.	likovno stvaralaštvo, glazbeno stvaralaštvo, kreat. u jezičnim vještinama, organizacija i uređenje prostora/okoline, u igri (spontano)	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, estetika, igra
62.	Likovna kultura, glazbena kultura, problemski zadaci, jezično (pisano) izražavanje, sport	likovna kultura, glazbena kultura, rješavanje problema, hrvatski jezik, tjelesna i zdravstvena kultura
63.	Likovna kultura, glazbena kultura, HJ, PID, TZK	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, priroda i društvo, tjelesna i zdravstvena kultura
64.	likovna kultura, glazbena kultura, hrv. jezik, priroda i društvo i tjel.-zdravstvena kultura	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, priroda i društvo, tjelesna i zdravstvena kultura
65.	Glazbeno stvaralaštvo, likovno stvaralaštvo, literarno, rješavanje problemskih matematičkih zadataka, dramsko stvaralaštvo	glazbena kultura, likovna kultura, hrvatski jezik, rješavanje problema, gluma

66.	Glazbena kreativnost putem pokreta, likovna kreativnost, kreativnost u nalaženju nekih svojih rješenja	glazbena kultura, likovna kultura, rješavanje problema
67.	Crtanje, slikanje, oblikovanje, dječji sastanci	likovna kultura, socijalni kontakti
68.	Kroz sva područja rada.	sva životna područja
69.	Dječja kreativnost manifestira se kroz sva područja.	sva životna područja
70.	likovni, glazbeni, književnost, matematika, tjelesna kultura	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, matematika, tjelesna i zdravstvena kultura
71.	Likovna kultura, dramska, pjevanje, literarni radovi, ples...	likovna kultura, gluma, hrvatski jezik, ples
72.	U likovnom, glazbenom, plesnom (ritmičkom), pismenom i praktičnom radu.	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, ples, istraživanje i praktična nastava
73.	likovni, glazbeni, hrvatski jezik, matematika, priroda i društvo	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, matematika, priroda i društvo
74.	Likovni izraz, glazba, literarni izraz, matematički problemski zadaci.	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, matematika
75.	Pisano izražavanje, govorno izražavanje, gluma, likovno izražavanje, izražavanje kroz ples i pokret.	hrvatski jezik, gluma, likovna kultura, ples
76.	Ples, glazbeno stvaralaštvo, likovno stvaralaštvo, jezik, dramske umjetnosti.	ples, glazbena kultura, gluma, likovna kultura, hrvatski jezik
77.	Usmeno izražavanje, pismeno izražavanje, rješavanje problemskih zadataka, likovno i glazbeno stvaralaštvo.	hrvatski jezik, rješavanje problema, likovna kultura, glazbena kultura
78.	Rješavanje određenih problema, likovno izražavanje, govorno i pisano izražavanje, glazbeno stvaralaštvo.	rješavanje problema, likovna kultura, hrvatski jezik, glazbena kultura
79.	Likovna kultura, priroda i društvo (pokusi), glazbena kultura (ples, sviranje), hrvatski jezik (jezično izražavanje i pisano stvaralaštvo), izvannastavne aktivnosti...	likovna kultura, priroda i društvo, hrvatski jezik, glazbena kultura, ples, izvannastavne/izvanškolske aktivnosti
80.	Matematičko, glazbeno, likovno, prirodoslovno, jezično.	matematika, glazbena kultura, likovna kultura, priroda i društvo, hrvatski jezik
81.	Jezično stvaranje i izražavanje, glazbeno stvaralaštvo, likovno stvaralaštvo, ples	hrvatski jezik, glazbena kultura, likovna kultura, ples
82.	Likovna kultura, Glazbena kultura, Hrvatski jezik - medijska kultura i jezično izražavanje, Tjelesna i zdravstvena kultura - plesne strukture	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, ples
83.	U likovnom, glazbenom, literarnom, dramskom i drugim područjima	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, gluma
84.	likovni, tjelesni, glazbeni, hrvatski, priroda i matematika	likovna kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, glazbena kultura, matematika, hrvatski jezik, priroda i društvo
85.	Likovna kultura, Glazbena kultura, Hrvatski jezik (književnost, lektira), Priroda i društvo	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, priroda i društvo
86.	Likovno, glazbeno, matematika, socijalno, interpersonalno, ICT	likovna kultura, glazbena kultura, matematika, socijalni kontakti, informatika
87.	likovni, engleski, priroda, glazbeni, hrvatski	likovna kultura, strani jezik, priroda i društvo, glazbena kultura, hrvatski jezik
88.	Likovni izraz, glazbeno stvaralaštvo, tjelesno-zdravstveno područje, priroda i društvo	likovna kultura, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, priroda i društvo

89.	Glazbeni, likovni, jezici, matematika, pokusi i istraživanje	glazbena kultura, likovna kultura, matematika, priroda i društvo, istraživanje i praktična nastava
90.	Književnost i jezično stvaralaštvo, glazbena kultura, likovna kultura, priroda i društvo.	hrvatski jezik, glazbena kultura, likovna kultura, priroda i društvo
91.	ples, slobodno vrijeme, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, izleti, istraživačka nastava	ples, slobodno vrijeme, izvannastavne/izvanškolske aktivnosti, istraživanje i praktična nastava
92.	igra, ples, hrvatski jezik, priroda i društvo, gluma	igra, ples, hrvatski jezik, priroda i društvo, gluma
93.	Ples, sport, glazba, likovnost, prirodoslovlje	ples, tjelesna i zdravstvena kultura, glazbena kultura, likovna kultura, priroda i društvo
94.	Dramsko - gluma, likovno, glazbeno - pjevanje i sviranje, tjelesno - ples	gluma, likovna kultura, glazbena kultura, ples
95.	kroz sva područja života se manifestira dječja kreativnost	sva životna područja
96.	likovni, glazbeni, hrvatski jezik, priroda i društvo, TZK	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, priroda i društvo, tjelesna i zdravstvena kultura
97.	Likovni, glazbeni, hrvatski jezik i drugi strani jezici, ples	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, strani jezik, ples
98.	Likovno, glazbeno, prirodoslovno-matematičko područje, tjelesno	likovna kultura, glazbena kultura, priroda i društvo, matematika, tjelesna i zdravstvena kultura
99.	Manifestira se kroz skoro sve nastavne predmete.	sva životna područja
100.	Gluma, ples, rasprava i razgovor s drugima, sviranje	gluma, ples, socijalni kontakti, glazbena kultura
101.	Igra, slobodno vrijeme, matematika, hrvatski jezik, likovna i glazbena kultura	igra, slobodno vrijeme, matematika, hrvatski jezik, likovna kultura, glazbena kultura
102.	Jezično izražavanje (pisano i usmeno), prirodoslovlje, tjelesno područje, glazbeno područje, likovno područje	hrvatski jezik, priroda i društvo, tjelesna i zdravstvena kultura, glazbena kultura, likovna kultura
103.	Kroz gotovo sva područja života.	sva životna područja
104.	Likovno stvaralaštvo, pjevanje i sviranje, gluma, jezično izražavanje, igra	likovna kultura, glazbena kultura, gluma, hrvatski jezik, igra
105.	Odnosi s vršnjacima, glazbeno stvaralaštvo, snalaženje u iznenadnim situacijama, likovno područje, pokret	socijalni kontakti, glazbena kultura, likovna kultura, tjelesna i zdravstvena kultura
106.	Lk, Gk, TZK, Mat, Hj, PiD	likovna kultura, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, matematika, hrvatski jezik, priroda i društvo
107.	glazbeni, likovni, priroda i društva, hrvatski jezik (sve, samo manje u gramatici), igra	glazbena kultura, likovna kultura, priroda i društvo, hrvatski jezik, igra
108.	Igra, gluma, ples i pokret, glazba, jezično stvaralaštvo	igra, gluma, ples, glazbena kultura, hrvatski jezik
109.	Likovni uradci, glazbeno stvaralaštvo, grupni rad, pokusi, gluma	likovna kultura, glazbena kultura, socijalni kontakti, priroda i društvo, gluma
110.	Ma u svim životnim područjima se manifestira kreativnost.	sva životna područja
111.	GK, HJ, LK, TZK, MAT, PID	likovna kultura, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, matematika, hrvatski jezik, priroda i društvo
112.	Sviranje, slikanje, izvedba pokusa, ples, pronalaženje novih rješenja	glazbena kultura, likovna kultura, priroda i društvo, ples, rješavanje problema

113.	likovni, glazbenim priroda, hrvatski, matematika	likovna kultura, glazbena kultura, priroda i društvo, matematika, hrvatski jezik
114.	Likovni, glazbeni, PiD, hrvatski jezik i drugi jezici (stvaralaštvo i književnost), sport	likovna kultura, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, strani jezik, hrvatski jezik, priroda i društvo
115.	Grupni rad, igra, izvannastavne aktivnosti, istraživačka nastava, jezično izražavanje (na bilo kojem jeziku).	socijalni kontakti, izvannastavne/izvanškolske aktivnosti, istraživanje i praktična nastava, hrvatski jezik, strani jezik
116.	Likovno i glazbeno stvaralaštvo, prirodoslovno-matematičko, usmeno i pisano stvaralaštvo, dramske izvedbe i improvizacija.	likovna kultura, glazbena kultura, priroda i društvo, matematika, hrvatski jezik, gluma
117.	U svim područjima života.	sva životna područja

Tablica 12: Korak 3: ***Zastupljenost kategorija područja manifestacije kreativnosti kod djece***

PODRUČJA MANIFESTACIJE KREATIVNOSTI	f	% U UKUPNOM UZORKU
Likovna kultura	94	83,93%
Glazbena kultura	82	73,21%
Hrvatski jezik	76	67,86%
Priroda i društvo	39	34,82%
Matematika	33	29,46%
Ples	28	25%
Tjelesna i zdravstvena kultura	27	24,12%
Gluma	24	21,43%
Igra	14	12,50%
Istraživanje i praktična nastava	13	11,61%
Rješavanje problema	12	10,71%
Sva životna područja	11	9,82%
Socijalni kontakti	10	8,93%
Slobodno vrijeme	6	5,36%
Izvannastavne/izvanškolske aktivnosti	6	5,36%
Strani jezik	6	5,36%
Informatika	5	4,46%
Estetika	1	0,90%
Poduzetništvo	1	0,90%

Tablica 13: Korak 1: ***Pripisivanje pojmova empirijskoj građi***

	Kako vidite svoju ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina u razredu?	**POJMOVI**
1.	/	/
2.	Nastojim u svoj rad unositi što više kreativnosti.	unositi više kreativnosti
3.	Vodeća	vodeća uloga
4.	Vidim sebe kao vrlo važnu kariku u poticanju kreativne okoline.	važno u poticanju
5.	Stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem o kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina naučila sam mnogo. Smatram da asistivna tehnologija uvelike pomaže učitelju kako bi smislio što kreativniji i zanimljiviji sat. Smatram da je uloga učitelja važna jer nekreativan učitelj teško će potaknuti kreativnost djece.	važno u poticanju, nekreativan učitelj ne potiče učenike
6.	Poticajno djelovanje i isticanje pozitivnijih primjera.	poticajno djelovanje, isticanje pozitivnih primjera
7.	Učitelji imaju važnu ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina.	važna uloga
8.	Uloga učitelja izrazito je bitna u kreiranju i poticanju kreativnosti. Učitelj treba usmjeriti učenike...	bitna uloga, usmjeravanje učenika
9.	Pokretač koji osigurava ambijent i ostale preduvjete za kreaciju.	učitelj je pokretač, osigurava preduvjete za kreaciju
10.	Kao pokretač ideja, usmjeravam učenike prema novom, drugačije aspektu gledanja određene stvari.	pokretač, usmjerava učenike
11.	Usprkos uvođenju digitalne tehnologije u škole učitelj je onaj koji kreira odg.-obraz. proces u svom razredu. Smatram da kvalitetna nastava ovisi o kreativnosti učitelja i njegovoj sposobnosti da nastavu učini zanimljivom i privlačnom svojim učenicima, a to će postići koristeći se različitim metodama i oblicima rada.	kreator, kreativnost i motiviranost učitelja utječe i potiče učenike
12.	Uključivanjem učenika u umjetničke procese stvaranjem situacija u kojima učenici mogu razmišljati i odgovarati na pitanja koja imaju više rješenja, stvaranjem situacija u kojima se mogu slobodno i umjetnički izraziti: gluma, slikanje, pisano stvaralaštvo, istraživanje,...	poticati i uključivati učenike u razne kreativne procese
13.	poticanje, usmjeravanje, ohrabrivanje, neuplitanje	učitelj potiče, usmjerava, ohrabruje, nenametljiv
14.	Kao učiteljica svakodnevno kreiram slobodno vrijeme učenika. Potičem ih da budu slobodni u svom izražavanju.	potiče na slobodu izražavanja
15.	Ja sam ona koja potiče i pokreće učenike, pomažem im otkrivati kreativnost u svakome od njih.	učitelj potiče i pokreće, pomaže otkrivanju kreativnosti učenika
16.	Trebala bih učenike motivirati, poticati da šire pogled. Trebam ulagati trud da otkriju svoju kreativnu stranu.	motivira, potiče, razvija svoju kreativnost
17.	Kao učiteljica imam važnu ulogu	učitelj je važan
18.	Biti moderator u procesu.	moderator
19.	Velika je odgovornost nas u poticanju stvaralaštva.	odgovornost
20.	Uloga učitelja je velika jer je on pokretač, moderator i onaj koji potiče razvoj kreativnosti.	velika uloga, pokretač, moderator, potiče

21.	poticanje učenika na slobodu u izražavanju	poticanje slobode izražavanja
22.	Vrlo važnom.	važna uloga
23.	Poticanje i usmjeravanje, nikako demonstriranje i direktno upućivanje.	poticanje, usmjeravanje, nenametljivost
24.	Kao motivatora	motivator
25.	Smatram da je kreativnost aktivnost u kojoj se iz ničega stvara nešto ili pak pronalaze novi načini za rješavanje različitih "problemskih" situacija.	pronalaziti nove načine rješavanja problema
26.	Uloga mene kao učitelja je da prvo otkrijem svoju kreativnost, a onda pronalazim načine kako pronaći kreativnu stranu kod svakog učenika.	otkriti vlastitu kreativnost, otkrivati kreativnost učenika
27.	Vidim svoju ulogu kao motivatora i onoga koji vodi učenike.	motivator, moderator
28.	Svoju ulogu vidim kao pokretača i moderatora.	pokretač, moderator
29.	Moju ulogu u kreiranju inovativnih okolina vidim kao vrlo bitnu i zapravo presudnu. Na meni je da vodim učenike u nastavnom procesu, a time i potičem njihovu slobodu i originalnost u izražavanju i stvaranju.	bitna i presudna uloga, vođenje učenika, poticanje slobode i originalnosti
30.	Biti nenametljivi, skriveni vođa, pratitelj i prijatelj kreativnosti učenika.	nenametljivost, skriveni vođa, prijatelj kreativnosti
31.	Otkivati jake strane učenika, a onda im pokušati prepoznati i njihovu kreativnu stranu povezanu s time.	otkrivati jake strane i prepoznavanje kreativnosti učenika
32.	Uloga učitelja je vrlo važna u vođenju učenika u aktivnostima koje mogu pokazati njihovu kreativnost. Pratim ih i usmjeravam.	učitelj prati i usmjerava
33.	Sebe vidim kao bitnu u kreiranju poticajne okoline za učenike. Svakodnevno pokušavam pronaći metode i načine kako bih u njima otkrila i potaknula veću kreativnost.	bitna uloga, poticanje
34.	Učitelj kao kreator, usmjerivač, moderator, pratitelj, motivator, ohrabrivač...	učitelj kreator, usmjerivač, moderator, pratitelj, motivator, ohrabrivač
35.	Na meni je ništa previše, zapravo dopuštati učenicima da budu što više slobodni, bez zavezanih ruku i uniformirani. Pružati im mogućnost upoznavati sebe i otkrivati svoje afinitete i na njima raditi.	dopuštati učenicima slobodu, upoznati sebe i svoje afinitete
36.	Moja uloga u kreiranju inovativnih okolina je presudna u onom smislu da osmišljavam, pronalazim puteve, načine kojima će učenici moći slobodno izražavati svoje ideje, stvarati i otkrivati svoju kreativnost.	presudna uloga, osmišljavati i pronalaziti načine slobodnog izražavanja učenika
37.	Još uvijek otkrivam važnost i veličinu svoje uloge učiteljice. Svaki dan treba učiti za učenike i od učenika kako bi nastava bila uspješna za svako dijete.	otkrivanje važnosti uloge, svaki dan učiti
38.	Učitelj je taj koji treba osmisliti što zanimljivije pristupe poučavanju i učenju, svaki dan donositi nešto novo u razred te tako poticati učenike na želju za novim, za stvaranjem.	osmišljavati zanimljive pristupe, poticati
39.	Uloga mi je tragati za novim idejama poučavanja kako bi učenicima nastava bila i ostala zanimljiva, svakome od njih, bez obzira na razinu otkrivene kreativnosti. A onda ih poticati da što više prepoznaju sebe kao osobe koje mogu donijeti nešto novo i drugačije.	tragati za novim idejama kako bi učenicima bilo zanimljivo

40.	Uloga mene kao učitelja je da unošenjem vlastite kreativnosti u kreiranju odgojno-obrazovnih okolina usmjeravam, potičem i motiviram učenike postajati što kreativniji u onom području koje svakome od njih odgovara.	unositi svoju kreativnost, usmjeravati, poticati, motivirati
41.	Vidim svoju ulogu kao vrlo bitnu. Ona od koje kreće sve i ona koja pokreće.	bitna uloga, pokretač
42.	Ako je učitelj stalni tragač za novim, zanimljivijim, ako je on spreman učiti, stvarati - moći će i organizirati nastavu i odgojno-obrazovnu okolinu kao poticajnu za svakog učenika, svaki učenik će biti najbolji što može.	učitelj koji traga, uči i stvara nastavu poticajnu za svakog učenika
43.	Presudna uloga, onaj od kojega sve kreće.	presudna uloga, pokretač
44.	Moja uloga je da konstantno budem na razini, da učim, da učim od djece, da im nudim ono što je njima potrebno, da im nastava svaki dan bude drugačija, da uživaju učeći i stvarajući.	učitelj koji uči i nudi učenicima potrebno
45.	Učiteljeva uloga je da osmišljava i kreira takve okoline u kojima će se svaki učenik moći istaknuti i uključiti se u svrhu razvijanja svojih sposobnosti i razvijanja kreativnosti.	osmišljavati, kreirati, razvijanje svojih sposobnosti
46.	Učim, osmišljavam, potičem i motiviram.	učiti, osmišljavati, poticati, motivirati
47.	Nastava svakim danom treba biti inovativnija, drugačije, posebnija kako bi učenici ostali motivirani, željni rada. Tu je učitelj koji to treba osmisliti.	osmišljava i motivira
48.	Uloga učitelja je neizmjerno važna u stvaranju poticajnih i inovativnih odg.-obr. okolina u razredu. Učitelj vodi i potiče djecu na kreativno izražavanje u različitim područjima.	važna uloga, vodi i potiče
49.	Moja uloga je velika kao učiteljice jer mi smo ti koji potičemo i otvaramo kreativnost u učenicima.	velika uloga, poticanje, otvaranje puta kreativnosti
50.	Uloga učitelja je mislim važna i velika te ukoliko učitelj nije razvio svoju kreativnost neće to biti sposoban razviti ni u svom radu ni kod svojih učenika.	važna i velika uloga
51.	- djecu ne uvijek ispravljati, dozvoljavam da griješe i sami traže bolja rješenja, - ne nudim stalnu pomoć, - ne serviram gotova rješenja	vodi, moderira, potiče, ne upliće se
52.	Kao učitelj s dugogodišnjem stažem smatram se slobodnom poticati neka kreativna rješenja bez obzira na zadane okvire i kurikule.	potiče
53.	Moja uloga je stvoriti ozračje kreativno u razredu, poticati i usmjeravati njihovu kreativnost u odgojno-obrazovnom procesu.	stvaranje kreativnog ozračja, poticanje, usmjeravanje
54.	Svoju ulogu vidim u poticanju kreativnog mišljenja djece, stvaranja kreativnog ozračja koje će učenike poticati na kreativan rad.	poticanje, stvaranje
55.	Smatram da imam najveću ulogu u kreiranju s naglaskom na stvaranje kreativnog ozračja, poticanje slobode mišljenja...	najveća uloga, stvaranje kreativnog ozračja, poticanje
56.	Svoju ulogu sam koristila u svakodnevnoj nastavi.	svakodnevno djelovanje
57.	/	/
58.	Moja uloga je vrlo važna, prvo u stvaranju ugodnog ozračja, a onda u motivaciji i poticanju učenika na istraživanje.	važna uloga, stvaranje ugodnog ozračja, motiviranje, poticanje

59.	/	/
60.	/	/
61.	Kao izuzetno značajnu (poticanje, ohrabrivanje, usmjeravanje učenika)...	poticanje, ohrabrivanje, usmjeravanje
62.	Kao važnu	važna uloga
63.	Ukoliko je učitelj kreativan i učenici će imati više osobne slobode i kreativnosti.	kreativnost učitelja utječe na kreativnost učenika
64.	Ako je učitelj kreativan i učenici imaju više slobode u istraživanju.	kreativnost učitelja utječe na kreativnost učenika
65.	Mislim da sam ja ona koja svojom kreativnošću potiče učenike da i sami budu što kreativniji.	kreativnost učitelja utječe na kreativnost učenika
66.	Mislim da je uloga učitelja vrlo važna.	vrlo važna uloga
67.	Poticaj učenika na kreativnost.	poticanje
68.	Treba poticati djecu koja svojim idejama pokušavaju kreirati novitete u suhoparnim nast. sadržajima koji se nude u udžbenicima.	poticanje
69.	Uloga učitelja u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina je velika, budući da može koristiti, uvoditi inovativne metode i oblike poučavanja. Kroz usavršavanje i cjeloživotno učenje, učitelj uvelike utječe na navedeno.	velika uloga, usavršavati se
70.	Smatram da je učitelj vrlo bitan u razvijanju kreativnosti, inovativnim načinima rada i pristupu radu. Kao teškoće vidim nedostatak materijala i krutost sustava te nedovoljno vremena za posvećivanje kreativnom pristupu rješavanja problema.	učitelj je bitan, prepoznavanje poteškoća
71.	Kao poticaj učeniku.	poticanje
72.	Vidim veliku ulogu učitelja u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina u razredu uz uvjet podrške škole i cjelokupnog sustava vezano uz financijsku podršku.	velika uloga, potrebna podrška okoline
73.	/	/
74.	Moja uloga je da kreiram takvu klimu u razredu da se učenici osjete slobodnima izražavati svoje misli, ideje, želje.	kreiranje poticajne okoline
75.	Uloga mene i svakog učitelja da učenicima posvijesti i podsjeti ih da je svatko od njih poseban i da u svakome od njih ima nešto posebno i to trebaju otkriti.	posvijestiti i podsjetiti učenike na posebnost
76.	Moja uloga je biti učiteljica svaki dan! Ne kiksati i doživljavati djecu i razred kao posao koji se treba obaviti, već im svaki dan pružiti ono potrebno da svatko od njih bude najbolji što može.	svakodnevno djelovanje
77.	O tome kako ja radim ovisi kako će učenici raditi.	rad učitelja utječe na to kakvi će biti učenici
78.	Uloga učitelja je velika i bitna.	velika i bitna uloga
79.	Velika je uloga učitelja i jako važna. Kada učitelj shvati da će napredak svakog učenika ovisiti o tome koliko on uči i trudi se pronalaziti najbolje metode poučavanja - već je stvoreno kvalitetno ozračje i inovativna i kreativna okolina.	velika i važna uloga, rad učitelja utječe kakvo će biti ozračje i učenici
80.	Učitelj je taj koji stvara poticajnu, kreativnu i inovativnu okolinu i od njega kreće kakvi će biti učenici toga razreda.	kreativnost učitelja utječe na kreativnost učenika

81.	Moja uloga je konstantno istraživanje i usvajanje novih tehnika i metoda čime se obogaćuje učeničko iskustvo i vještine.	istraživanje i usvajanje novih metoda radi napretka učenika
82.	Moja uloga u kreiranju kreativnosti je stalno stručno usavršavanje te usvajanje novih metoda i oblika rada.	usavršavati se
83.	Uloga učitelja je jako bitna u kreiranju inovacije u razredu.	bitna uloga
84.	Moja uloga je da uputim i usmjerim djecu, a na učenicima da pokažu svoju maštu i kreativnost.	usmjeravati
85.	Moja uloga je najvažnija. Sadržaje koji su manje zanimljivi pokušavam učiniti zanimljivijima. Posebno sadržaje Matematike i Hrvatskog jezika (gramatika).	najvažnija uloga, činiti sadržaje zanimljivima
86.	Jako velika	velika uloga
87.	Poticajna uloga	poticanje
88.	Da, puno ovisi o nama.	važna uloga
89.	Svaki dan otkrivam važnost svoje uloge i iako nemam previše iskustva vidim koliko sam bitna kako bi se učenici razvijali na cjelovit način.	otkrivanje važnosti uloge
90.	Ulogu vidim kao najbitniju u tome kako će izgledati jedan razred i kako će se osjećati učenici u njemu i koliko će napredovati.	najbitnija uloga u ozračju razreda i napretka učenika
91.	Moja uloga je svaki dan donositi neke novitete u razred, biti zanimljiva, ne dosađivati, puštati učenike da misle svojom glavom.	donositi novitete, puštati učenike razmišljati, biti zanimljiv
92.	Ulogu učiteljice vidim kao onu koja je u pozadini i namješta scenografiju kako bi se učenici što bolje kretali na pozornici zvanoj škola i nastava.	moderirati
93.	/	/
94.	Vidim svoju ulogu kao veoma važnu.	važna uloga
95.	Moja uloga je veoma bitna i važna, između ostalog o meni ovisi kako će se učenici osjećati i koliko će napredovati.	bitna i važna uloga, napredak učenika ovisi o učitelju
96.	/	/
97.	Svoju ulogu vidim kao veliku i važnu. Zajedno sa stručnim timom škole stvarati najbolje moguće uvjete za sve učenike.	velika i važna uloga, stvarati najbolje moguće uvjete za učenike, surađivati sa stručnim timom
98.	Uloga učitelja je učiti, promatrati, stvarati onakvu okolinu kakva će biti na korist učenika. Biti prilagodljiv, mijenjati se, ne se zadržavati na nepotrebnom, rješavati probleme i nositi se s izazovima.	učiti, promatrati, stvarati, mijenjati se i prilagođavati, rješavati probleme, nositi se s izazovima
99.	Nakon puno godina rada u školi i s učenicima vidim kako se učitelj mora mijenjati i ne stajati na jednom mjestu zaokupljen sobom, već gledati učenike i ono što im je potrebno, a to potrebno je vezano i uz znanje, ali i njihove druge potrebe.	mijenjati se i biti dinamičan, uočavati potrebe učenika
100.	vidim ulogu kao jako važnu	važna uloga
101.	Svoju ulogu kao učiteljice vidim u tome da učenicima dajem dio sebe, a to onda znači i svoje ideje, vrijeme i kreativnost u stvaranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina.	davati sebe i svoje sposobnosti za učenike

102.	Vidim se kao onu koja svojim kreacijama, poučavanjem, praćenjem, stvaranjem...činim djecu ljudima.	kreirati, poučavati, pratiti, stvarati
103.	U kreiranju inovativnih okolina moja je uloga pokretačka, moderatorska, motivatorska.	pokretati, moderirati, motivirati
104.	Sebe vidim kao onu koja nosi glavnu odgovornost i teret za uspjeh učenika, a to se postižem radom na kvalitetnoj odgojno-obrazovnoj okolini.	odgovornost
105.	Moja je uloga kreirati i stvoriti takav ambijent koji čini da svako dijete može biti ono što jest i pokazati svoje jake strane.	kreirati i stvarati poticajni ambijent
106.	Uloga moja je da se svaki dan trudim stvarati inovativnu odgojnu-obraz. okolinu koja učenike podržava, motivira, prati, budi, potiče, uči...	stvarati okolinu koja podržava, motivira, prati, budi, potiče i uči
107.	Učiteljica je ona koja kreira inovativnu odgojno-obrazovnu okolinu, a učenici se njome onda "koriste". Sve što radim je za učenike, kako bi oni bolje učili, kako bi im bilo zanimljivo, kako bi stvarali, kako bi uživali u školi.	kreirati okolinu kojom se učenici okoriste za svoj napredak
108.	Moja uloga je baš to - da kreiram inovativnu, kreativnu, podržavajuću okolinu koja pomaže učenicima.	kreirati okolinu koja pomaže učenicima
109.	S dugogodišnjim iskustvom rada u školi svaki dan vidim koliko je važna uloga učitelja. I samo u školi, nego općenito za život učenika. Gledaju nas, uče od nas, pratimo ih, uveseljavamo, tješimo. Zato svaki dan trebamo biti na razini i učiniti ga inovativnim.	svakodnevno djelovanje
110.	Ja kreiram nastavu kako bi svaki učenik mogao imati najbolje uvjete za rad i biti uspješniji. Zato je uloga velika. No puno je i poteškoća u tome, a najviše onih materijalnih.	velika uloga, osiguravati najbolje uvjete za rad učenika, prepoznavanje poteškoća
111.	Moja uloga je velika i bitna.	velika i bitna uloga
112.	Vidim svoju ulogu u tome da budem što bolja učiteljica svaki dan kako bi isto tako svaki dan moji učenici bili što bolji.	svakodnevno djelovanje
113.	Moja je uloga najvažnija i bitna.	najvažnija i bitna uloga
114.	Svoju ulogu vidim kao kopanje puteva u sustavu i nametnutom kurikulumu koji su prilagođeniji djeci.	prilagođavanje kurikuluma učenicima
115.	Moja uloga je bitna, zapravo najbitnija jer sam ona koja je svaki dan s učenicima i pomažem im rasti i učiti.	najbitnija uloga
116.	Svoju ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina vidim u stvaranju pozitivnog ozračja, poučavanju prilagođeno svim učenicima, pronalaženju novih metoda, zajedničkom istraživanju i učenju s učenicima.	stvaranje pozitivnog ozračja, pronalaženje novih metoda, istraživati
117.	Vidim ulogu u stvaranju baš inovativne i kreativne okoline koja motivira djecu na rad.	motivator

Tablica 14: Korak 2: ***Pridruživanje srodnih pojmova u kategorije - Isječak uređivanja pojmova prema razini apstraktnosti***

Kako vidite svoju ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina u razredu?		**POJMOVI**	**ULOGE UČITELJA**
1.	/	/	/
2.	Nastojim u svoj rad unositi što više kreativnosti.	unositi više kreativnosti	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
3.	Vodeća	vodeća uloga	Uloga koja je važna, no ne definirana
4.	Vidim sebe kao vrlo važnu kariku u poticanju kreativne okoline.	važno u poticanju	Uloga koja je važna, no ne definirana
5.	Stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem o kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina naučila sam mnogo. Smatram da asistivna tehnologija uvelike pomaže učitelju kako bi smislio što kreativniji i zanimljiviji sat. Smatram da je uloga učitelja važna jer nekreativan učitelj teško će potaknuti kreativnost djece.	važno u poticanju, nekreativan učitelj ne potiče učenike	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
6.	Poticajno djelovanje i isticanje pozitivnijih primjera.	poticajno djelovanje, isticanje pozitivnih primjera	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
7.	Učitelji imaju važnu ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina.	važna uloga	Uloga koja je važna, no ne definirana
8.	Uloga učitelja izrazito je bitna u kreiranju i poticanju kreativnosti. Učitelj treba usmjeriti učenike...	bitna uloga, usmjeravanje učenika	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
9.	Pokretač koji osigurava ambijent i ostale preduvjete za kreaciju.	učitelj je pokretač, osigurava preduvjete za kreaciju	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
10.	Kao pokretač ideja, usmjeravam učenike prema novom, drugačije aspektu gledanja određene stvari.	pokretač, usmjerava učenike	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
11.	Usprkos uvođenju digitalne tehnologije u škole učitelj je onaj koji kreira odg.-obraz. proces u svom razredu. Smatram da kvalitetna nastava ovisi o kreativnosti učitelja i njegovoj sposobnosti da nastavu učini zanimljivom i privlačnom svojim učenicima, a to će postići koristeći se različitim metodama i oblicima rada.	kreator, kreativnost i motiviranost učitelja utječe i potiče učenike	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja

12.	Uključivanjem učenika u umjetničke procese stvaranjem situacija u kojima učenici mogu razmišljati i odgovarati na pitanja koja imaju više rješenja, stvaranjem situacija u kojima se mogu slobodno i umjetnički izraziti: gluma, slikanje, pisano stvaralaštvo, istraživanje,...	poticati i uključivati učenike u razne kreativne procese	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
13.	poticanje, usmjeravanje, ohrabrivanje, neuplitanje	učitelj potiče, usmjerava, ohrabruje, nenametljiv	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
14.	Kao učiteljica svakodnevno kreiram slobodno vrijeme učenika. Potičem ih da budu slobodni u svom izražavanju.	potiče na slobodu izražavanja	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
15.	Ja sam ona koja potiče i pokreće učenike, pomažem im otkrivati kreativnost u svakome od njih.	učitelj potiče i pokreće, pomaže otkrivanju kreativnosti učenika	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
16.	Trebala bih učenike motivirati, poticati da šire pogled. Trebam ulagati trud da otkriju svoju kreativnu stranu.	motivira, potiče, razvija svoju kreativnost	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
17.	Kao učiteljica imam važnu ulogu	učitelj je važan	Uloga koja je važna, no ne definirana
18.	Biti moderator u procesu.	moderator	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
19.	Velika je odgovornost nas u poticanju stvaralaštva.	odgovornost	Uloga koja je važna, no ne definirana
20.	Uloga učitelja je velika jer je on pokretač, moderator i onaj koji potiče razvoj kreativnosti.	velika uloga, pokretač, moderator, potiče	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
21.	poticanje učenika na slobodu u izražavanju	poticanje slobode izražavanja	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
22.	Vrlo važnom.	važna uloga	Uloga koja je važna, no ne definirana
23.	Poticanje i usmjeravanje, nikako demonstriranje i direktno upućivanje.	poticanje, usmjeravanje, nenametljivost	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
24.	Kao motivatora	motivator	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
25.	Smatram da je kreativnost aktivnost u kojoj se iz ničega stvara nešto ili pak pronalaze novi načini za rješavanje različitih "problemskih" situacija.	pronalaziti nove načine rješavanja problema	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
26.	Uloga mene kao učitelja je da prvo otkrijem svoju kreativnost, a onda pronalazim načine kako pronaći kreativnu stranu kod svakog učenika.	otkriti vlastitu kreativnost, otkrivati kreativnost učenika	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
27.	Vidim svoju ulogu kao motivatora i onoga koji vodi učenike.	motivator, moderator	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike

28.	Svoju ulogu vidim kao pokretača i moderatora.	pokretač, moderator	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
29.	Moju ulogu u kreiranju inovativnih okolina vidim kao vrlo bitnu i zapravo presudnu. Na meni je da vodim učenike u nastavnom procesu, a time i potičem njihovu slobodu i originalnost u izražavanju i stvaranju.	bitna i presudna uloga, vođenje učenika, poticanje slobode i originalnosti	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
30.	Biti nenametljivi, skriveni vođa, pratitelj i prijatelj kreativnosti učenika.	nenametljivost, skriveni vođa, prijatelj kreativnosti	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
31.	Otkivati jake strane učenika, a onda im pokušati prepoznati i njihovu kreativnu stranu povezanu s time.	otkrivati jake strane i prepoznavanje kreativnosti učenika	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
32.	Uloga učitelja je vrlo važna u vođenju učenika u aktivnostima koje mogu pokazati njihovu kreativnost. Pratim ih i usmjeravam.	učitelj prati i usmjerava	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
33.	Sebe vidim kao bitnu u kreiranju poticajne okoline za učenike. Svakodnevno pokušavam pronaći metode i načine kako bih u njima otkrila i potaknula veću kreativnost.	bitna uloga, poticanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
34.	Učitelj kao kreator, usmjerivač, moderator, pratitelj, motivator, ohrabrivač...	učitelj kreator, usmjerivač, moderator, pratitelj, motivator, ohrabrivač	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
35.	Na meni je ništa previše, zapravo dopuštati učenicima da budu što više slobodni, bez zavezanih ruku i uniformirani. Pružati im mogućnost upoznavati sebe i otkrivati svoje afinitete i na njima raditi.	dopuštati učenicima slobodu, upoznati sebe i svoje afinitete	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
36.	Moja uloga u kreiranju inovativnih okolina je presudna u onom smislu da osmišljavam, pronalazim puteve, načine kojima će učenici moći slobodno izražavati svoje ideje, stvarati i otkrivati svoju kreativnost.	presudna uloga, osmišljavati i pronalaziti načine slobodnog izražavanja učenika	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
37.	Još uvijek otkrivam važnost i veličinu svoje uloge učiteljice. Svaki dan treba učiti za učenike i od učenika kako bi nastava bila uspješna za svako dijete.	otkrivanje važnosti uloge, svaki dan učiti	Uloga koja je važna, no ne definirana
38.	Učitelj je taj koji treba osmisliti što zanimljivije pristupe poučavanju i učenju, svaki dan donositi nešto novo u razred te tako poticati učenike na želju za novim, za stvaranjem.	osmišljavati zanimljive pristupe, poticati	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
39.	Uloga mi je tragati za novim idejama poučavanja kako bi učenicima nastava bila i ostala zanimljiva, svakome od njih, bez obzira na razinu otkrivene	tragati za novim idejama kako bi učenicima bilo zanimljivo	Uloga profesionalnog i osobnog usavršavanja radi dobrobiti učenika

	kreativnosti. A onda ih poticati da što više prepoznaju sebe kao osobe koje mogu donijeti nešto novo i drugačije.		
40.	Uloga mene kao učitelja je da unošenjem vlastite kreativnosti u kreiranju odgojno-obrazovnih okolina usmjeravam, potičem i motiviram učenike postajati što kreativniji u onom području koje svakome od njih odgovara.	unositi svoju kreativnost, usmjeravati, poticati, motivirati	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
41.	Vidim svoju ulogu kao vrlo bitnu. Ona od koje kreće sve i ona koja pokreće.	bitna uloga, pokretač	Uloga koja je važna, no ne definirana
42.	Ako je učitelj stalni tragač za novim, zanimljivijim, ako je on spreman učiti, stvarati - moći će i organizirati nastavu i odgojno-obrazovnu okolinu kao poticajnu za svakog učenika, svaki učenik će biti najbolji što može.	učitelj koji traga, uči i stvara nastavu poticajnu za svakog učenika	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
43.	Presudna uloga, onaj od kojega sve kreće.	presudna uloga, pokretač	Uloga koja je važna, no ne definirana
44.	Moja uloga je da konstantno budem na razini, da učim, da učim od djece, da im nudim ono što je njima potrebno, da im nastava svaki dan bude drugačija, da uživaju učeći i stvarajući.	učitelj koji uči i nudi učenicima potrebno	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
45.	Učiteljeva uloga je da osmišljava i kreira takve okoline u kojima će se svaki učenik moći istaknuti i uključiti se u svrhu razvijanja svojih sposobnosti i razvijanja kreativnosti.	osmišljavati, kreirati, razvijanje svojih sposobnosti	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
46.	Učim, osmišljavam, potičem i motiviram.	učiti, osmišljavati, poticati, motivirati	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
47.	Nastava svakim danom treba biti inovativnija, drugačije, posebnija kako bi učenici ostali motivirani, željni rada. Tu je učitelj koji to treba osmisliti.	osmišljava i motivira	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
48.	Uloga učitelja je neizmjerno važna u stvaranju poticajnih i inovativnih odg.-obr. okolina u razredu. Učitelj vodi i potiče djecu na kreativno izražavanje u različitim područjima.	važna uloga, vodi i potiče	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
49.	Moja uloga je velika kao učiteljice jer mi smo ti koji potičemo i otvaramo kreativnost u učenicima.	velika uloga, poticanje, otvaranje puta kreativnosti	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
50.	Uloga učitelja je mislim važna i velika te ukoliko učitelj nije razvio svoju kreativnost neće to biti sposoban razviti ni u svom radu ni kod svojih učenika.	važna i velika uloga	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja

51.	- djecu ne uvijek ispravljati, dozvoljavam da griješe i sami traže bolja rješenja, - ne nudim stalnu pomoć, - ne serviram gotova rješenja	vodi, moderira, potiče, ne upliće se	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
52.	Kao učitelj s dugogodišnjem stažem smatram se slobodnom poticati neka kreativna rješenja bez obzira na zadane okvire i kurikule.	potiče	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
53.	Moja uloga je stvoriti ozračje kreativno u razredu, poticati i usmjeravati njihovu kreativnost u odgojno-obrazovnom procesu.	stvaranje kreativnog ozračja, poticanje, usmjeravanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
54.	Svoju ulogu vidim u poticanju kreativnog mišljenja djece, stvaranja kreativnog ozračja koje će učenike poticati na kreativan rad.	poticanje, stvaranje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
55.	Smatram da imam najveću ulogu u kreiranju s naglaskom na stvaranje kreativnog ozračja, poticanje slobode mišljenja...	najveća uloga, stvaranje kreativnog ozračja, poticanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
56.	Svoju ulogu sam koristila u svakodnevnoj nastavi.	svakodnevno djelovanje	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
57.	/	/	/
58.	Moja uloga je vrlo važna, prvo u stvaranju ugodnog ozračja, a onda u motivaciji i poticanju učenika na istraživanje.	važna uloga, stvaranje ugodnog ozračja, motiviranje, poticanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
59.	/	/	/
60.	/	/	/
61.	Kao izuzetno značajnu (poticanje, ohrabrivanje, usmjeravanje učenika)...	poticanje, ohrabrivanje, usmjeravanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
62.	Kao važnu	važna uloga	Uloga koja je važna, no ne definirana
63.	Ukoliko je učitelj kreativan i učenici će imati više osobne slobode i kreativnosti.	kreativnost učitelja utječe na kreativnost učenika	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
64.	Ako je učitelj kreativan i učenici imaju više slobode u istraživanju.	kreativnost učitelja utječe na kreativnost učenika	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
65.	Mislim da sam ja ona koja svojom kreativnošću potiče učenike da i sami budu što kreativniji.	kreativnost učitelja utječe na kreativnost učenika	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
66.	Mislim da je uloga učitelja vrlo važna.	vrlo važna uloga	Uloga koja je važna, no ne definirana
67.	Poticaj učenika na kreativnost.	poticanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike

68.	Treba poticati djecu koja svojim idejama pokušavaju kreirati novitete u suhoparnim nast. sadržajima koji se nude u udžbenicima.	poticanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
69.	Uloga učitelja u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina je velika, budući da može koristiti, uvoditi inovativne metode i oblike poučavanja. Kroz usavršavanje i cjeloživotno učenje, učitelj uvelike utječe na navedeno.	velika uloga, usavršavati se	Uloga profesionalnog i osobnog usavršavanja radi dobrobiti učenika
70.	Smatram da je učitelj vrlo bitan u razvijanju kreativnosti, inovativnim načinima rada i pristupu radu. Kao teškoće vidim nedostatak materijala i krutost sustava te nedovoljno vremena za posvećivanje kreativnom pristupu rješavanja problema.	učitelj je bitan, prepoznavanje poteškoća	Uloga koja je važna, no ne definirana
71.	Kao poticaj učeniku.	poticanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
72.	Vidim veliku ulogu učitelja u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina u razredu uz uvjet podrške škole i cjelokupnog sustava vezano uz financijsku podršku.	velika uloga, potrebna podrška okoline	Uloga koja je važna, no ne definirana
73.	/	/	/
74.	Moja uloga je da kreiram takvu klimu u razredu da se učenici osjete slobodnima izražavati svoje misli, ideje, želje.	kreiranje poticajne okoline	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
75.	Uloga mene i svakog učitelja da učenicima posvijesti i podsjeti ih da je svatko od njih poseban i da u svakome od njih ima nešto posebno i to trebaju otkriti.	posvijestiti i podsjetiti učenike na posebnost	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
76.	Moja uloga je biti učiteljica svaki dan! Ne kiksati i doživljavati djecu i razred kao posao koji se treba obaviti, već im svaki dan pružiti ono potrebno da svatko od njih bude najbolji što može.	svakodnevno djelovanje	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
77.	O tome kako ja radim ovisi kako će učenici raditi.	rad učitelja utječe na to kakvi će biti učenici	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
78.	Uloga učitelja je velika i bitna.	velika i bitna uloga	Uloga koja je važna, no ne definirana
79.	Velika je uloga učitelja i jako važna. Kada učitelj shvati da će napredak svakog učenika ovisiti o tome koliko on uči i trudi se pronalaziti najbolje metode poučavanja - već je stvoreno kvalitetno ozračje i inovativna i kreativna okolina.	velika i važna uloga, rad učitelja utječe kakvo će biti ozračje i učenici	Uloga profesionalnog i osobnog usavršavanja radi dobrobiti učenika

80.	Učitelj je taj koji stvara poticajnu, kreativnu i inovativnu okolinu i od njega kreće kakvi će biti učenici toga razreda.	kreativnost učitelja utječe na kreativnost učenika	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
81.	Moja uloga je konstantno istraživanje i usvajanje novih tehnika i metoda čime se obogaćuje učeničko iskustvo i vještine.	istraživanje i usvajanje novih metoda radi napretka učenika	Uloga profesionalnog i osobnog usavršavanja radi dobrobiti učenika
82.	Moja uloga u kreiranju kreativnosti je stalno stručno usavršavanje te usvajanje novih metoda i oblika rada.	usavršavati se	Uloga profesionalnog i osobnog usavršavanja radi dobrobiti učenika
83.	Uloga učitelja je jako bitna u kreiranju inovacije u razredu.	bitna uloga	Uloga koja je važna, no ne definirana
84.	Moja uloga je da uputim i usmjerim djecu, a na učenicima da pokažu svoju maštu i kreativnost.	usmjeravati	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
85.	Moja uloga je najvažnija. Sadržaje koji su manje zanimljivi pokušavam učiniti zanimljivijima. Posebno sadržaje Matematike i Hrvatskog jezika (gramatika).	najvažnija uloga, činiti sadržaje zanimljivima	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
86.	Jako velika	velika uloga	Uloga koja je važna, no ne definirana
87.	Poticajna uloga	poticanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
88.	Da, puno ovisi o nama.	važna uloga	Uloga koja je važna, no ne definirana
89.	Svaki dan otkrivam važnost svoje uloge i iako nemam previše iskustva vidim koliko sam bitna kako bi se učenici razvijali na cjelovit način.	otkrivanje važnosti uloge	Uloga koja je važna, no ne definirana
90.	Ulogu vidim kao najbitniju u tome kako će izgledati jedan razred i kako će se osjećati učenici u njemu i koliko će napredovati.	najbitnija uloga u ozračju razreda i napretka učenika	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
91.	Moja uloga je svaki dan donositi neke novitete u razred, biti zanimljiva, ne dosađivati, puštati učenike da misle svojom glavom.	donositi novitete, puštati učenike razmišljati, biti zanimljiv	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
92.	Ulogu učiteljice vidim kao onu koja je u pozadini i namješta scenografiju kako bi se učenici što bolje kretali na pozornici zvanoj škola i nastava.	moderirati	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
93.	/	/	/
94.	Vidim svoju ulogu kao veoma važnu.	važna uloga	Uloga koja je važna, no ne definirana

95.	Moja uloga je veoma bitna i važna, između ostalog o meni ovisi kako će se učenici osjećati i koliko će napredovati.	bitna i važna uloga, napredak učenika ovisi o učitelju	Uloga koja je važna, no ne definirana
96.	/	/	/
97.	Svoju ulogu vidim kao veliku i važnu. Zajedno sa stručnim timom škole stvarati najbolje moguće uvjete za sve učenike.	velika i važna uloga, stvarati najbolje moguće uvjete za učenike, surađivati sa stručnim timom	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
98.	Uloga učitelja je učiti, promatrati, stvarati onakvu okolinu kakva će biti na korist učenika. Biti prilagodljiv, mijenjati se, ne se zadržavati na nepotrebnom, rješavati probleme i nositi se s izazovima.	učiti, promatrati, stvarati, mijenjati se i prilagođavati, rješavati probleme, nositi se s izazovima	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
99.	Nakon puno godina rada u školi i s učenicima vidim kako se učitelj mora mijenjati i ne stajati na jednom mjestu zaokupljen sobom, već gledati učenike i ono što im je potrebno, a to potrebno je vezano i uz znanje, ali i njihove druge potrebe.	mijenjati se i biti dinamičan, uočavati potrebe učenika	Uloga profesionalnog i osobnog usavršavanja radi dobrobiti učenika
100.	Vidim ulogu kao jako važnu	važna uloga	Uloga koja je važna, no ne definirana
101.	Svoju ulogu kao učiteljice vidim u tome da učenicima dajem dio sebe, a to onda znači i svoje ideje, vrijeme i kreativnost u stvaranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina.	davati sebe i svoje sposobnosti za učenike	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
102.	Vidim se kao onu koja svojim kreacijama, poučavanjem, praćenjem, stvaranjem...činim djecu ljudima.	kreirati, poučavati, pratiti, stvarati	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
103.	U kreiranju inovativnih okolina moja je uloga pokretačka, moderatorska, motivatorska.	pokretati, moderirati, motivirati	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
104.	Sebe vidim kao onu koja nosi glavnu odgovornost i teret za uspjeh učenika, a to se postižem radom na kvalitetnoj odgojno-obrazovnoj okolini.	odgovornost	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
105.	Moja je uloga kreirati i stvoriti takav ambijent koji čini da svako dijete može biti ono što jest i pokazati svoje jake strane.	kreirati i stvarati poticajni ambijent	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
106.	Uloga moja je da se svaki dan trudim stvarati inovativnu odgojnu-obraz. okolinu koja učenike podržava, motivira, prati, budi, potiče, uči...	stvarati okolinu koja podržava, motivira, prati, budi, potiče i uči	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja

107.	Učiteljica je ona koja kreira inovativnu odgojno-obrazovnu okolinu, a učenici se njome onda "koriste". Sve što radim je za učenike, kako bi oni bolje učili, kako bi im bilo zanimljivo, kako bi stvarali, kako bi uživali u školi.	kreirati okolinu kojom se učenici okoriste za svoj napredak	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
108.	Moja uloga je baš to - da kreiram inovativnu, kreativnu, podržavajuću okolinu koja pomaže učenicima.	kreirati okolinu koja pomaže učenicima	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
109.	S dugogodišnjim iskustvom rada u školi svaki dan vidim koliko je važna uloga učitelja. I samo u školi, nego općenito za život učenika. Gledaju nas, uče od nas, pratimo ih, uveseljavamo, tješimo. Zato svaki dan trebamo biti na razini i učiniti ga inovativnim.	svakodnevno djelovanje	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
110.	Ja kreiram nastavu kako bi svaki učenik mogao imati najbolje uvjete za rad i biti uspješniji. Zato je uloga velika. No puno je i poteškoća u tome, a najviše onih materijalnih.	velika uloga, osiguravati najbolje uvjete za rad učenika, prepoznavanje poteškoća	Uloga koja je važna, no ne definirana
111.	Moja uloga je velika i bitna.	velika i bitna uloga	Uloga koja je važna, no ne definirana
112.	Vidim svoju ulogu u tome da budem što bolja učiteljica svaki dan kako bi isto tako svaki dan moji učenici bili što bolji.	svakodnevno djelovanje	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
113.	Moja je uloga najvažnija i bitna.	najvažnija i bitna uloga	Uloga koja je važna, no ne definirana
114.	Svoju ulogu vidim kao kopanje puteva u sustavu i nametnutom kurikulumu koji su prilagođeniji djeci.	prilagođavanje kurikuluma učenicima	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
115.	Moja uloga je bitna, zapravo najbitnija jer sam ona koja je svaki dan s učenicima i pomažem im rasti i učiti.	najbitnija uloga zbog svakodnevne prisutnost među djecom	Uloga koja je važna, no ne definirana
116.	Svoju ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina vidim u stvaranju pozitivnog ozračja, poučavanju prilagođeno svim učenicima, pronalaženju novih metoda, zajedničkom istraživanju i učenju s učenicima.	stvaranje pozitivnog ozračja, pronalaženje novih metoda, istraživati	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike
117.	Vidim ulogu u stvaranju baš inovativne i kreativne okoline koja motivira djecu na rad.	motivator	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike

Tablica 15: Korak 3: ***Zastupljenost kategorija uloga učitelja u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina***

KATEGORIJE ULOGA UČITELJA	f	% U UKUPNOM UZORKU
Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira učenike	56	50,91%
Uloga koja je važno, no ne definirana	25	22,73%
Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja	23	20,91%
Uloga profesionalnog i osobnog usavršavanja radi dobrobiti učenika	6	5,45%